

**Adnotationes || Et Meditationes || In Evangelia Qvae || In
Sacrosancto Mis-||sae Sacrificio || Toto Anno || Legvntvr;||**

Nadal, Gerónimo

Antuerpiæ, M. D. XCV.

[De Virginis Deiparæ Lavdibvs.]

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78158](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-78158)

DE VIRGINIS DEIPARÆ

L A V D I B V S.

M E D I T A T I O.

CANT. 8. QVAE est ista qua ascendit de deserto de-
licijs affluens, innixa super dilectum
suum? De Christo Domino in cælum ascen-
ditate rogaſtis sancti Angeli; Quis est iste qui

CAN. 8. Q V A E est ista quæ ascendit de deserto de-
licijs affluens , innixa super dilectum
suum? De Christo Domino in cælum ascen-
dente rogañs sancti Angeli; Quis est iste qui
ascendit de Edom , tincis vestibus de Bofa?
& professi eius vitæ & passionis , laboris &
meriti fortitudinem, incitabamini ad laudes
Christo canendas in æternitatem , in iubilo
exultantes de misericordia , & magnitudine
virutis Dei. Quid nunc? Quæ est ista vœstra
exultatio? Similiter atque tunc ascensionem
Filiij celebrauimus, nunc Matris assumptionem
celebramus, & ad eius laudes dicendas excita-
mur. Videmus illam de deserto quidē ascen-
dere de orbe terrarum, qui ex se asper est, ste-
rilis, horridus, sine cultu, sine vera hominum
societate: sed quid hoc est miraculi? Venit in
cælum Filius rubicundus sanguine, quem in
passione & cruce effudit, stigmata sua crucis
gerens; eius vero Mater delicijs affluens ad-
scendit. Erat in Filiis rubore fortitudo & mu-
nitio immensa, diuina formositas & fortitu-
do; vnde in omnes homines decor, & infinitum
robur, & gratia deriuari posset, & in ele-
ctos deriuabatur tamquam è perenni fonte
& infinito. Hæc erant in excelsis eius delicijs,
quibus ascendens in cælum exundabat. Hinc
verò fluxerunt illæ deliciae, quibus affluens
eius Mater ascendit in cælum, cœlestis decor
virtutum omnium & donorum spiritus, car-
nis integritas perpetua & sanctitas, omnium
potentiarum perfectio , animæ & corporis
nobilitas, gloria cœlestis tum anima tum cor-
poris ; & hæc quidem omnia tanta dignitate
ac prærogatiua , vt omnium Angelorum &
hominum delicias illæ deliciae superarent, &
essent secundum Filij sui delicias & gloriam
excellentiissima. Feliciter inchoatis, beati An-
geli, ornare assumptionem Virginis sacrosan-
ctæ: pergit obsecramus per I E S V M & eius
Matrem, vt dum inter vos queritis & respon-
detis, possimus nos (quod vehementer desideramus) è misis quæ cadent de mensa vœstra
cœlesti satiari; & facite vt ne nostra indignitas
faciat vt illæ pereant, & nos desolati simus &
miseri. Quærite igitur & vos nobiscum in
simplicitate cordis vestri & humilitate; Quæ-

nam ista est quæ ascendit ? Virgo sancta est,
omnibus virtutibus & donis ornata est, excellens
Dei creatura est ; si hæc & huiusmodi
quæ dicere possumus innumerabilia dicamus,
nondum erimus affecti quod querimus: di-
camus igitur Matrem Dei omnipotentis esse
quæ ascendit, & omnia dixerimus. Audite ve-
rò. Nam primù scimus Deum in sua prouiden-
tia & sapientia dispositus omnem crea-
turam suæ bonitatis & voluntatis cōsilio an-
tequam fierent, & hanc prouidentiam versa-
tam fuisse præcipue in prædestinatione ratio-
nalis creaturæ. Iraque Dominum I E S V M
in ea supremam dignitatem obtinuisse apud
Deum certum est; hic enim prædestinatus est pre-
Filius Dei in virtute, nec habuit natura Chri- San-
sti humana quo altius tolleretur, quam vt Fi-
lio Dei in unitatem personæ diuina copula-
retur : qua in re enituit diuinitatis diuina
potentia.

VIRGINIS MATRIS PRÆ- destinatio secundum Filij prædesti- nationem prima atque ex- cellentissima.

A D hoc autem opus, vt ad præstantissimum,
quum retulisset Deus omnia quæ crea-
turus erat quasi ad exemplar, & ad humanita-
tis unionem cum Verbo hac terminaretur
prædestinationis, fuit necessariò coniunctū cum
hoc Dei consilio, vt prædestinaretur illa, vn-
de carnem accepturus erat Dei Filius , & in
cuius utero unio sacrosancta esset celebranda.
Quocirca præparauit in sua prouidentia Deus
illam mulierem Virginem, ex qua fieret Deus
homo. Sed cuius erat hæc prouisio? Erat triū
personarum; Patris, cuius Filius erat incarnā-
dus; erat Filij, cuius erat futura Mater illa Vir-
go; simul erat Spiritus sancti, quo superuen-
tiente erat illa vno facienda : tota Trinitas
illam mulierem elegit, qua in re summa fuit
in eam Dei benignitas. Nam non apprehen-
dit Deus Angelos, sed semen Abrahæ, & hoc
quidem ex hac Muliere. Prælata igitur in di-
uina electione & prædestinatione hæc Mu-

VIRGINIS MATRIS PRÆ-
destinatio secundum Filij prædesti-
nationem prima atque ex-
cellentissima.

AD hoc autem opus, ut ad præstantissimum, quum retulisset Deus omnia que creatus erat quasi ad exemplar, & ad humanitatis unionem cum Verbo hæc terminaretur prædestinationis, fuit necessariò conjunctu cum hoc Dei consilio, ut prædestinaretur illa, unde carnem accepturus erat Dei Filius, & in cuius vtero vnio sacrofæcta esset celebranda. Quocirca præparauit in sua prouidencia Deus illam mulierē Virginem, ex qua fieret Deus homo. Sed cuius erat hæc prouisio? Erat triū personarum; Patris, cuius Filius erat incarnādus; erat Filij, cuius erat futura Mater illa Virgo; simul erat Spiritus sancti, quo superne niente erat illa vno facienda : tota Trinitas illam mulierem elegit, quia in re summa fuit in eam Dei benignitas. Nam non apprehendit Deus Angelos, sed semen Abrahæ, & hoc quidem ex hac Muliere. Prælata igitur in diuina electione & prædestinatione hac Mu-

lier fuit non solum Angelis, sed etiam mortali bus omnibus. Neque vero mirum; deli-
gebat enim Pater Sponsam, Filij sui futuram
Matrem; Filius quam solum erat habiturus in
terris Genitricem, qui solum habebat Geni-
torem in calis; Spiritus sanctus, ut per quem
erat futura Mater. Quare qualis decebat tan-
tum Sponsum, tantum Filium, talis eligeba-
tur; non enim non erat in Dei aeterna lege
zelus Domini exercitum in Sponsam, &
Filiij in Matrem futura reuerentia. Erat in
aeterna lege precepit quod sanctum in tem-
pore est de honore Parentum, neque futura
Mater a Filio non magni siebat. Sponsa ho-
norem & decus amabat Pater. Quid tandem
ex his aliud nos intelleximus & vidimus in
calis? Quid vos colligere aliud debetis; mor-
tales, quam quod humana quidem specie &
natura Matrem sibi praedestinaret Deus, hac
sola natura nobis inferiorem, alijs virtutibus
omnibus, donis & excellentijs longe superio-
rem, & secundum Filium praeftissimam?
neque posse creaturam villam eius laudes pro-
dignitate praedicare, ne nostros quidem Sera-
phinos. Nam quum sit reliqua omni creatura
donis & gloria sublimior Mater Dei, laus
eius omnis, quæ à creatura proficiscitur, tan-
dem in admirationem euadit & silentium, in
laudem confirmationem exire non potest.
Fuit in Dei praedestinatione Filij illa exulta-
tio, ille ludus quem erat habiturus in orbe
terrarum, illa delicie cum filiis hominum.
Quod si cum his, cum Matre igitur primum,
ex qua accepturus erat unde esset cum ijs. Illa
Sapientia aeternæ creationis, Filij praedestinatio
fuit, qua primogenitus ante omnem creatu-
ram humanam naturam suscipiendam est
praordinatus. Sic qui fecit Deum hominem Fi-
lius ipse dicit; Qui creauit me, requieuit in ta-
bernaculo meo, id est, in mea humanitate per
vniuersitatem hypostaticam; ita audiui ut
in Iacob inhabitarem, & in Israël hereditatem
caperem, & in electis Dei mitterem radices;
ut videlicet ex semine Iacob secundum car-
nem habitationem acciperem in Matre mea;
ibi primum fructum acciperem mea heredi-
tatis. Iam enim inde ab utero Matris meruit
Christus praedestinatus gratiam & gloriam,
jam inde radices electorum posita sunt, ordo
seculorum & firmitas eorum praedestinationis &
salutis. Hæc cum ita sint, constat omnia beatu-
itudinem & laude prouenire ex Filio in Ma-
tre: hinc fecit illi magna qui potens est, &

sanc tum nomen eius: indè extitit in praedesti-
natione misericordia, in progeniem & pro-
genies, in omnes Deum timentes: indè deri-
uatur, indè suo gradu ex diuino munere Dei
benignitas in mortales diffusa est. At enim
cum praedestinatione sunt illa coniuncta quæ
faciūt ad effectum praedestinationis capescen-
dum; neque enim sine his Dei praedestinatio
est, etiam si propter hæc non sit: praedestina-
tus enim Petrus est ad gloriam, sed non sine
liberi arbitrij vsu, non sine obedientia & vir-
tutu exercitio; neq; haec nisi ex merito Chri-
stii prouenire potuerunt. Primum autem locum
cum obtinuerit Mater in Dei aeterna praede-
stitutione secundum Filium, fit ut in illam
excellentem quandam ym sui meriti Chri-
stus exeruerit, & illi simul preparauerit subli-
mem gloriam, cum excellenti gratia, & præ-
cipuo etiam liberi arbitrij vsu, & obedientia,
ac virutum omnium, & donorum, cælesti
exercitio.

Dei Mater secundum Filium laudanda.

Quo sit ut simul laudanda Dei Mater sit
quod post Filium summa gloria, summo merito,
summis virtutibus fuerit & donis ornata.
Ita Christus plenè voluit laudare Matrem; vbi
enim mulier illa exclamauit, 'beatum ven-
trem qui eum portauerat, & vbera quæ suxe-
rat; sic respondit Christus, ut adiungeret ad
Matri dignitatem eius merita & gloriam, &
quæ erant coniuncta omnia cum illa subli-
mitate, fidem, obedientiam, humilitatem,
alias virtutes, per quas meruit fieri Dei Ma-
ter. Nā quod meritum non admittit ut Deus
homo fiat, ut illa fiat naturæ humana & Ver-
bi Dei hypostatica unio, id ut ex hac Virgine
ficeret meruit Filius, meruit per Filium Mater.
Cooperatum, vero est ad hoc Matri meritum
liberum ipsius arbitrium præcellenti gratia,
virtutibus, & donis diuinitus insignitum & ef-
ficax in Filio. Quocirca voluit Christus intel-
ligi, dignitati maternæ quæ erant omnia in il-
lius praedestinatione esse coniungenda, & me-
ritata Matri response sua celebrare. Nam
quum diuino ore pronuntiar; Beati qui au-
diunt verbum Dei & cœlum in illud, nonne
rationem plenam praedestinationis exposuit?
quod si omnium, an non præcipue Matri
excellenter Matri. Confirmat vero Christus
illo responso quod dixerat Elisabeth: Beata

Lxx. 11. D D quæ

quæ credidisti ; & quod eadem ipsa Mater in sublimitate spiritus & humilitatis; Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generatores. Mirabilia audiuius o beati Spiritus; exultamus in virtute potentie Dei, & maiestate misericordia; & eo magis, quod quum qua audiuius maiora sint quam pro nostro captu, illud nobis remanet, ut quo altiora sunt, eo magis illa glorificemus docta quadam ignorantia in humilitate nostra in Christo. Quamvis autem vobis iuuantibus aliquid ex illis intelligimus, maiorem tamen eorum desideramus intelligentiam.

Excellens beatissimæ Virginis
prædestinatio.

En vobis. Regem constituamus potentissimum & sapientissimum, ac orbis terrarum Monarcham, cælibem tamen, sed qui consonat & haeredem filium habere velit suæ potentie, & sapientie, & monarchia: dubium esse non potest, quin ex omnibus orbis terrarum virginibus excellentissimam eligeret, ex qua illum generaret filium. Eset vero eius sapientia, ut sciret eligere & vellet; potentie, ut posset eam sibi coniungere, qua pulchritudine, virtute, gratia, integritate, maiestate, omnium donorum splendore ceteras omnes virgines quam posset longissime anteiret; & hanc sibi esse destinaturum antequam duceret. Quod si eam etiam posset qualis sua sapientia & potentia magnitudine eset dignum fabricari, absque illa dubitatione in illa formanda & ornanda suam omnem sapientiam, & potentiam, & industriam conferret, ut illam sibi taliter acciperet sponsam, qualis se dignum eset & decens. Age vero, etiam hoc pone, (quod creatura angustia non patitur, intellectus vester assequi potest ex fide) cooperetur etiam Filius ad Matrem eligendam tanta sapientia, tanta potentia quanta Pater. Quid puras? Nonne eodem contendenter Filius quod Pater, & Matrem vellet honorificentissime parari, & esse omni laude superiorem? Sua proportione hæc ad prædestinationem Matris Dei conferre, & habebitis, unde leuare mentem aliquam ex parte possitis ad illius mysterij sublimitatem. Pater æternus non tunc primum elegit Virginem sacrosanctam, quum in hac mortalitate eam creauit, sed in sua æternitate, antequam mundus fieret, delegit sponsam, ex qua eset generandus homo eius.

vinicus & coeternus Filius, in cuius generatione illi communicaret suam immensam filiationem, ut diceretur & eſet verè Dei Filius qui cōcipiebatur & nascebatur. Iā verò Filius antequam homo fieret, nonne erat apud Patrem, & Deus erat ipse etiā Filius, & vna potentia omnia circa creature operabatur, & vna operatione? Matrem igitur suam simul parabat in sua æternitate cum Patre & Spiritu sancto. Etiam si nomē prædestinationis fiebat nobis difficile o Angeli sancti, hac parabola tamen multum accepimus luminis: verè sancta electa est Mater Dei perfecta, parata est Mater Dei à Deo Patre Sponsa, à Filio Deo Mater, Spiritu sancto in ipsam superuenituro. Etsi vos, sancti Angeli, in perpetuis vestris interrogationibus & laudibus de Matre Dei, Regina vestra & Domina, semper queritis quae est hæc ita leuatis continenter mentes vestras in sublimitatem, & perenni admiratione illam prosequimini & laude: at nos nec assequi vestras laudes possumus, & tanti luminis splendore heberamur, & maiestate opprimimur, qui alioqui è fragilitate nostra & imperfectione nihil possumus: iuvate nos Angeli omnes, iuvate Angeli custodes, intercedite ad Dominum vestrum & nostrum, ad Matrem Dei & nostram, ut aliquid & luminis nobis interlucat, & virtutis accedat, quo in eius Assumptionis festo die possimus ad illius laudes aspirare. Ades tu præcipue Virgo Mater Maria, iuua etiam tu nos, quæ plusquam Angeli omnes potens & gracioſa es apud Deum, & secundum Filium tuum & potentissima & gracioſissima. Ceterum quod ad nos attinet, illud ipsum postulamus, benevolentem, ut quæ diximus, quæcumque sumus dicturi, ita accipientur, quasi ex meditatione pia & devotione: nihil enim per contentionem, nihil ex præjudicio dictum volumus, sed per abundantiam sensus nostri, in humilitate & charitate Dei.

Gloria Filij, quæ ex sacris litteris colligitur, redundat in
Matrem.

Primum igitur, ut ad sacras litteras veniam, magnam concipiimus cordis nostri exultationem, vbi illas videmus plenas huius sacrosanctæ Virginis præconijs & gloria nam quum plena sint Christo eius Filio eiusque gloria, quid aliud intelligere possumus, quam ex ea plenitudine redundare vberimas laudes

des in Matrē? Itaque si hoc solum in laudem Virginis Mariæ diceretur, cumularè & diuinè eius gloria esset exaltata. Quid enim quum celebrant scripturæ Christi diuinitatē, nōne dicunt Mariam esse Matrem Dei? Quum illius prædicant veram humanitatem, nonne illam humanitatem ex Mariæ sanguinibus & substantia esse procreatam afferunt? Quum humanae naturæ & diuinae vniōnem in persona Filij Dei extollunt, nōne quam accep̄at ex Maria carnem extollunt? Illo enim miraculo non solum Dei potentia & misericordia exaltata est in altissimis, sed Virgo summa dignitate & gloria nobilitata. Magno item Dei mysterio nascitur ille homo Deus, celebrant illius natuitatem Angeli, stella, Pastores, Reges, calum & terra: redundat hæc gloria in Matrem, & adorant Angeli, Pastores, Reges Virginem Matrem præsentes præsentem. Vixit humilius Deus homo inter homines, qua erat eius summa dignitas; ea eiā dignitas pertinebat ad Matrem: diuinam doctrinam docuit homines Christus, mirabilibus etiā signis confirmauit. Quid? hæc non erant Matris ornamenta? Quid verò atten̄tius, & maiori cum maiestate altrixit & confirmauit Filius Mariæ, quām suam diuinitatē? hoc cū ageret, nōne Mariam Matrem Dei Matrem esse confitimat? Age, perierat genus humanum vniuersum, aeternis supplicijs erant addicendi omnes mortales, obtulit se in acerbissimam passionem, crucem, & mortem hic homo ne perirent homines, sed salutem etiam consequerentur aeternam: nōne excellēt̄ est hæc misericordia Christi, & eius infinita laus? Quid? huius laudis nōne magnam partem cepit Mater? Iam quum resurgit à mortuis, quin datur illi omnis potestas in celo & in terra, quum ad celos ascendit, quum sedet ad dexteram Dei omnipotentis etiam quā homo, quum mittit Spiritum sanctū, illa planè est vt diuina cōsummatio gloriae & laudis Filij, ita Matris eximia præter ceteros. Sigloriari iure solent serui ex gloria Dominorum, & qui in regno viuunt ex Regis sui præstantia; quid censemus laudis & gloriae non accessisse à Deo Filio in Matrem? Scripturæ igitur omnes cum Christum prædicant, prædicant & eius Matrem. Quid si nusquam non spirant Christum? Scripturæ, non illum celebrant, nusquam non vel figuris, vel prophetijs & doctrina prænunciant, vel præsente exhibeunt, nusquam nō inueniemus

Mariæ Matris Virginis laudes, & præconia. Quæramus ab Scripturis in vniuersum quānam ista sit, quæ hodie ad celos ascendit: enī respondent: Ea est quam in Filio eius omnibus locis celebratum; neque enim potuimus de Filio dicere diuinè (vt diximus) nisi de Matre intelligerimus dici excellenter. Hęc cū audiuimus nos de Virgine Matre, exultat cor nostrū; confirmat verò exultationem nostram Ecclesia sancta: vbi enim agit dies festos de Maria, ea canit vel etiam doceat, quæ de eius Filio scripta sunt; vt intelligamus laudes Filij in Matrē redūdere: atq; adeò quæ de Christo propriè dicuntur, ad Matrem etiam transfert singulari priuilegio & applicatione.

Quæ propriè de beatissima Virginē tradiderunt Scripturæ.

Verū rogetus Scripturas rursum, num de illa propriè aliiquid tradiderint. Respondent, Per multa. Fā nobis, fratres, cum summo studio & deuotione legenda sunt. Quis enim non inciterit ad laudes Matris Dici decantas suauiter quidē, vehementer tamen, quā canticum canticorum Salomonis meditatur, id est sublime illud epithalamium nuptiarum Agni: Fugant hinc terrene cogitationes, leuemus mentem ad Filium Del, & eius vniōnem cum natura humana in suppositi diuini vniatatem: illa fuit, vnde facta sunt cum Ecclesia Agni nuptiae. Non potuit altius intonare canticum suum Salomon, neque excellentius exprimere; ac propterea verè fuit canticum canticorum. Osculetur, inquit, me osculo oris sui. O verborum & rei diuinatricis adorādam! Sed quis loquitur? Ecclesia. Cui joquitor? Parri Sponsi. Quid perit? Non iam vt per Angelos, per Moysen, per Prophetas mitiat sibi oscula, sed vt eius os contingat, vt Filius ipse veniat, ipse descendat, homo fiat in vtero Virginis sacro sancta: ita faciat Filio suo Patrem nuptias cum Ecclesia, & in ea excellentes cum Matre. Desiderat Ecclesia vniiri Filio per eius incarnationem in thalamo Virginis gloriose, vt fiat illa vno vult sanctissima Trinitas, in quo est vt Filius velet ipse vniiri. Quid præterea? Exigendus fuit à futura Dei Matre consensus. Propterea missus Gabriel tamquam Paronymphus patrat Virginem ad consensum. Erat quidem in illo desiderio Virgo sancta vt nubes pluerent *Ezra 4,5*

Lnc. 1.
DD 2 iustitii;

justum; terra ut germinaret saluatorem; sed ipsa ut esset illa terra cogitare non poterat eius profunda humilitas: hoc ut veller, ad hoc ut consentiret, id diuina virtute curauit Archangelus. Tandem coniungit mente suum desiderium & voluntatem sublimis Virgo; conueniunt in unum Dei trini & unius voluntas, Ecclesiae, Mariae Virginis: itaque eodem momento humanitas illa Deo Filio Dei vnitur, fit Verbum caro, fit homo Filius Dei, & hoc quidem in utero virginali Mariæ. Quia humanitate? Ea qua procreata est è Maria. Quo pacto? Spiritus sancti operatione, obumbratione Virtutis Altissimi. O miraculum omnibus & hominibus & Angelis ineffabile! Et tamen ad hoc perficiendū consensu, opera, concurſu Mariæ vituit Deus. O dignitatem sacra Virginis incomparabilem! O gratiam & benignitatem Dei immensam in ullam. Hoc igitur est initium cantici, quod omnne canticum superat, præterquam Mariæ ipsius. Hinc inflammatus Salomon torus fuit in canendis huius cœlestis Spōsæ encomijs, quæ mirificè mentem nostram illustrant, & devotionem in Virginem sanctam accendent.

De sacro sanctæ Virginis Deipare pulchritudine.

Can. 1. Alia omittamus; ad illa feramur: Ecce tu pulchra es, amica mea; ecce tu pulchra es. Ita prædicat Sponsus Pater, & Filius, Sponsa & Matris dignitatem preconio excellenti. Ecce, rem nouam, admirabilem, singularem. Tu, nulla alia tam pulchra quam tu, quia pulchritudine decuit ornari Matrem Dei: auget repetitio laudem. Ecce tu pulchra es. Additur verò, Oculi tui columbarum, gratiarum plenitudinem, & Spiritus sancti dona spirantes, sed illis oculis tuis me alleisti, te Matrem ut cuperem mihi & acciperem. Additur item; Sicut lumen inter spinas, sic amica mea inter filias. Inter quas: inter reliquias omnes. Prastantia haec est Sponsa Christi & Matris. Illæ etiam si pulchræ sint, etiam si non sint insuaves, nec sollicitudine premant, spinæ tamen sunt si ad candore eximium, si ad suavitatem, venustatem, honorem meæ Sponsæ conferantur. Rursum superioribus verbis eisdem laudat Matrem Christus; Quam pulchra es, &c. oculi tui columbarum, abique eo quod Septuag. intrinsecus later. Replicatio maiorem yche-

Can. 2.

Can. 4.

Hieron.

Septuag.

mentiam rursus indicat amoris & laudis. Sed quid est quod addit hic, Absque eo quod intrinsecus later; vel quod silentio præterit? Significat Sponsus plures esse laudes quæ tacentur & spiritu cognoscuntur, quamquam verbis explicari possint vel alijs, vel ab alijs, plura se scire quam dicat. Duas addamus ex Salomone Virginis Matris laudum coronas.

Sine macula.

Quid igitur præterea in Sponsam canis Salomon? Totâ pulchra es, amica mea, & macula non est in te. Una est columba mea, perfecta mea, una est matri sua, electa & munda genitrici sua. Quid honorificentius dici potuit? Et quidem hæc in superioribus Sponsi verbis erant, sed nunc dicuntur plenius: celebrat enim disterè pulchritudinem quam nullam habeat maculam. Qualem verò maculam, vel quam? Qualemcumque, cuiusvis sit illa generis. Quis hic non intelligat ab omnibus prorsus peccato non solum vixisse inuolatam Virginem, sed conceptam etiam absque originali, de Filii prærogatiua ac præseruatione singulari? Neque hoc solum celebrat devotè in corde suo, sed illud simil, ante creationem anima benedicta Virginis vixisse simil priuilegio soerum illum futura Virginis à macula & contagione omni præseruatam, ut omni ex parte macula vla vel in Maria, vel in eius carne nunquam esset. Nam quid magis macula quam peccatum, etiam originale, quod à Deo perpetuo separat? Quid secundum peccatum magis macula quam morbidus ille fomes à peccato existens, & ad peccatum inclinans? quia propter peccatum appellatur, ex cuius contagio suam maculam contrahit fœtus in generatione hominis. Fuit sapientia Sponsi decernere, bonitatis & nobilitatis, vel diuinæ virtutis posse, benignitatis facere, ut ejus Mater in illas contaminationes non incurreret, ac propterea subdit Salomon singulari priuilegio esse excellentias in Matrem collatas; Una est columba Mater mea, una in qua omnes gratia, dona, virtutes, Spiritus sancti ornamenta sunt excellenter secundum me cumulata. Proprietas quæ in vniuersum in scripturis dicuntur de peccato, per exceptionem dicuntur, neque Matrem Dei comprehendunt. Una est columba mea, una perfecta mea: cuius mea? Dei Verbi incarnationi. Quicquid est in alijs perscriptionis

ditionis gratiae, vel donorum, illud ad huius perfectionem non attingit, id ab huius perfectione superatur: hanc mihi peculiarem creauit columbam, in qua sit præstantia singularis donorum Spiritus sancti. Hæc Ecclesiæ meæ (quæ mea sumus! Sponsa est) unica est immaculata columba & perfecta filia. Habet me quidem caput & Principem primum Ecclesiæ, sed nullum præterea, nullā præterea quam possit dicere immaculatam; ita perfectum nullum, nullam in quo non fuerit peccatum: hac sola est, in qua hoc excellens beneficium accepit à me Sponsa mea Ecclesia: hæc sola est Mater suæ Ecclesiæ electa præter ceteras, haec munda præter ceteras. Ad has porro laudes spectauit Gabriel Angelus in salutatione Matris meæ: Ave, inquit, gratia plena, vna tu es gratia plena: non erat gratia plenitudo in veteri lege, nunc in Filio tuo, & in te per ipsum est exorta. Erit plenus gratia & virtutis Filius tuus, ex cuius plenitudine tu primam plenitudinem acceperisti: alij secundas quasdam accipient, sed tu vna es quæ primam, quæ excellentem consecuta es. Gaudie quia vna es singulariter grata, vna præter ceteras pulchra. Hoc priuilegium à Deo acceperisti, quia Dominus tecu est ut in pretiosa eius Filia & Mater futura, ut in electa & munda sua, in una columba sua, præcellenti behedictione præuenita. Incomparabilis exstat laus Mariæ Virginis Matris ex Cäto Salomonis, quæ eò est amplior, quod cù de Ecclesia, & pia anima intelligi simul possit suo gradu, ortum tamen habuit ex vnione Filij Dei cum humanitate in thalamo Virginis Matris, vnde tanquam sponsus prodijt ad sociandum sibi Ecclesiam: quo fit ut singulari munere ad sacrofamam Virginem illa laus referatur, quæ proximam habuit cum Christo coniunctionem. Hæc igitur canamus, fratres, lætis animis in iubilo cordis in Christo.

De immaculata Virginis conceptione.

Iuvat autem ac promouet nostram exultationem de laudibus Mariæ, vbi videmus tam claram Ecclesiæ inclinationem ad prædicandam Virginis Matris conceptionem, & à peccato etiam immunitatem. Neque vero hic disputandi locus est, sed pietatis investigatione, & augendæ devotionis. Non mo-

uet nos congregationis illius Basileensis decretum, tametsi aliquid illinc præiudicij colligi fortassis possit, quod post non adeò multos annos non damnavit illud decretum Xistus 1111. nominatum: Quod quum non fecerit, quæ tam illa congregatio facere voluit, vt renouaret festum Conceptionis iuxta Romanam & aliarum ecclesiarum institutionem, & indulgentias festum celebrantibus largiretur, hoc legitimè ex principali sedis Apostolicæ autoritate fecit Xistus, & cauit accuratè ut essent hæc sacrosancta. Gaudemus autem quod ea sint à Synodo ecclæsica Tridentina confirmata. Sancit enim sancta Synodus constitutiones seruandas esse Xisti PP. 1111. sub penitentia constitutis contentis, quas etiam innovar: cultum igitur festi damnare nullus potest. Iam si cultus autoritatem voluit Synodus esse inuolatam, ingens inde accrescit exultationis nostræ alacritas, quæ videmus ab Ecclesia Catholica cultum illum qui damnat damnari, quasi nobis viam aperiatur & muniatur, quæ nostram sententiam & deuotionem tenere possumus, & indicet in eo errare nos non posse. Quid? Non est in cordibus nostris magnificendum quod eodem cap. ecclæsicum Concilium decreuit? Adducamus verba ipsa, quæ sunt suauitatis & lucis plena. Declarat tamen hæc ipsa sancta Synodus, non esse suæ intentionis comprehendere in hoc decreto, vbi de peccato originali agitur, beatam & immaculatam Virginem Mariam Dei Genitricem. Quæ nam esse potest maior Ecclesiæ inclinatio ad sententiam præseruationis Virginis à peccato originali? Nam hoc certum & indubitatum esse debet, non intendere Ecclesiam fuisse inquam peccatum originale in Matre Dei Maria: quare illam, dum de peccato originali agit, exceptam intelligit, nec ad eam pertinere illam tractationem, quæ ad alios omnes necessariò pertinet. Vnde fit, vniuersales illas scripturæ pronuntiationes de peccato originali, de Maria non intelligere Ecclesiam, & non posse nos intelligere. Videtis apertam & claram Ecclesiæ inclinationem ad præseruationis ab originali sententiam, nam à peccato veniali immunem Mariam haberi ab Ecclesia speciali Dei priuilegio, alio loco tradit Synodus. Hæc quum ita sint, cur non aperte editum decretum fuit cap. 26. de conceptione? Satis habuit Ecclesia pia Mater indicare quid vellet; noluit cogere quem-

piam ut contra suam persuasionem sentiret vel crederet; sperans futurum ut suauiter per se omnes fidèles ad illam deuotionem accederent: quod vbi videret, vel non esset quod decernēret, vel suauiter illud definiret. Apparuit rursum Ecclesia inclinatio quum edidit officium ecclesiasticum de Conceptione Pius V. & quidem ex instituto ordinis Prædicatorum assumptus; nam & conseruatum est nomen Conceptionis, & constitutum celebrari similiter atque officium quod est de Nativitate Virginis, nomine Nativitatis dumtaxat in nōmen Conceptionis mutato; quo nihil in eo genere honorificentius. Videlicet Ecclesia inclinationem fratres, quo quid nobis contingere potest optatius? quid ad conseruandam atque augendam nostram sententiam & deuotionem accōmodatius vel vtilius? Quod si quum viuerent qui in contrario sensu abundarunt, propter generosam animi cōstantiam ad veritatem scripturarum propugnandam, illam Ecclesia vidissent inclinationem, tam aperram, tam claram; & illud præsertim, qua ex scripturis adduci videbantur, Ecclesiam non intelligere de Maria; quid? non censemus suam sententiam suisse mutaturos, & in deuotionem immaculatae Conceptionis Matris Dei inflammandos? Illud etiam quò incitat me animus meus hoc loco non omittam, ut ex meditatione pia. Si quis orationē dicere meditaretur qua patrem suum laudaret, & sibi integrum esse intelligeret si laudaret patrem ex præseruatione à peccato originali; nec hoc tamen sciret, sed etiam ad illam gloriam patris prædicandam videret præmijs se eximijs ab Ecclesia invitari: quid hunc facturum arbitrabitur? nōne prædictaturum esse patrem suum præter alias animi dotes illud etiam retulisse à Deo præstantissimum ornamentum, ut à peccato originali fuerit immunis? Hæc igitur mouerent illum filium erga patrem, pro filiali erga patrē pietate, gratitudine, & obseruantia; moueat nos ad nostram deuotionem conseruandam & augendam erga Matrem misericordiæ, erga sacra fæctū Matrem nostram & omnium fidelium, erga Mariam Virginem Dei Matrem. Nō dispiro, sed mea deuotione recreor: quocirca nullus interpretetur me hoc facere ad eorum oppugnationem qui contraria sententiam meditantur; non hoc facio, nolo facere, non debo facere: at verba hæc habere videntur vobis fortassis nolentibus. At ego

enim sic existimo, neutram partem in hoc negotio suam tenere sententiam absque rationibus quibus nitarunt: nos itaque, vt nihil putamus dici ab alijs, dum suam sententiam confirmant, quod nostram lèdat vel existimationem vel deuotionem; ita æquum esse censemus ut illi nostram accipient. Seruemus autē simpliciter vtrique, & absq; vlo prædicio, Xisti & Concilij decreta, & abundemus in nostris sensibus in charitate, modestia, & submissione cordis in Christo.

Encomia beatissimæ Virginis adhuc ex scripturis.

Agite verò fratres, inuestigemus rursus in scripturis encomia Virginis Matri. Quid tu magne Moyles, non agnouisti hoc Dei miraculum? Agnoui, & celebraui nec semel nec remissè. Audite. Intellexi ego quum mudi principium describerem Deo inspirante, Verbum Dei incarnandum, & typum esse primum Adamum secundi, terrenum cælestis: ibi vero de Matre secundi Adam cogitaui præcellenter, ut de Christo diuinè, quod declaraui quum scripsi;

Inimicitias posuit Deus inter Serpentem & Mulierem.

Inimicitiam ponam inter te & Mulierem, Gen. 3: hoc est plenam, & omni ex parte, itaque inimicitias potestis vos dicere. Sed inter quam Mulierem? Nō Heuam, qua grauissimè peccauerat, nec ita in gratiam recepta fuit & in ea confirmata ut peccare nō posset; ut inter Ecclesiam vniuersam intelligi potest, non dubium. Verù illa nullam mulierem habuit ab omni peccato immunem præter Mariam. Hæc igitur perpetua fuit Serpens Satana inimica. Huiusmodi verò inimicitia posita est inter Mariæ problem & Satanam. Quod si diuina est hæc proles, si Deus illa proles, vt est; fit absque illa dubitatione, ut non solum gerat inimicitias perpetuas cōtra Serpentem, sed vi causa etiam sit inimicitia Matri aduersus Dæmones omnes, & omnia peccata. Quod dixi prius de Matre quam de Filio, significauit id quod erat necessarium, non fore Christum hominem ante Matrem, sed Verbum carnem ex illa esse acceperum; unde proueniens omnes inimicitia contra Dæmones,

mones, omnes victoriae, omnium operum
merita.

Ipsa contruit caput Serpentis.

Perge sanè mansuetissime Moyses, recreas
animum nostrum vehementer. Quod addidi,
Ipsa conteret caput tuum, eodem spectat: in-
telligitur vero & de Muliere & de Filio; ijsdē
enim literis scribitur hebraicè pronomen
illud **Nostra** pro masculo & femina. Porro ut
fuit Adam typus & forma futuri Ada Chri-
sti, ita sua proportione Heua Mariæ. Ille in a-
liquibus propter similitudinem, in pluribus
propter dissimilitudinem fuit Christi typus,
Heua similiter Mariæ: naturalia enim & gra-
tuita que illi accepunt, similitudinem dixe-
runt ad Christum & Mariam, alia verò dissimili-
tudinem. O iucundas enarrationes! Per-
gamicē Dei Moyses. Habui semper in sum-
mo & diuino honore Christum, habui in
maximo eius Matrem: itaque ex his quæ scri-
bebam, si qua poterat ad Mariam referri, non
omittebam de illa intelligere.

Mater viuentium.

Quod enim dixi de matrimonio Adami &
Heuæ, & retuli ad Christū & Ecclesiā, eodem
simul complexus sum vniōnem Verbi diu-
ni in thalamo Virginis, vnde illa coniunctio
Ecclesiæ erat reformanda.

Arca Noë.

In Arca Noë cōtemplatus etiam sum Ma-
riam Virginem, tanquam refugium ad quod
mortales omnes confugerent, & per quam à
Filio eius salutem acciperent. Alioqui Mariæ
typus fuit Arca Noë: nam ut illa serebatur su-
per aquas, neque tamen submersa est vel peri-
clitata, Deo cam singulari prouidentia & be-
nignitate gubernante, ita Matrem Dei pro-
spiciebam in mari huius mundi nec esse sub-
mergendar, nec periclitaturam principali
priuilegio Deo cam gubernante.

Sara & Rebecca.

Significati porro intelligebam Mariæ fe-
cunditatem per Sarā & Rebecā, virginitā-
tem verò, quod illæ è sterilitate generarunt
illustres viros, (è quorum semine Christus
erat generandus) hæc ex virginitate Christum
ipsum genuit.

Maria Prophetissa.

Piam item exhibuit figuram Mariæ Virgi- **Exo. 15.**
nis Matri soror mea Maria Prophetissa, vbi
sumpto tympano in manum præiuit reliquis
mulieribus canticum illud, Cantemus Do-
mino, &c. At quanto perfectius tympanum
Maria Virgo assumpsit! quanto pulsauit sub-
limius & dulcius quanto certius & illustrius
canticum suum animabus nostris præiuit! Il-
la faciebat soror mea in ymbra & figura, Ma-
ria Virgo Mater ea præstitit in luce Dei & ve-
ritate, & caelesti gaudio, vbi Christi crucem
celebrauit & resurrectionem; illud enim fuit
diuinum tympanum Christus extensus in
ligno: crucem sumpsit in manus cordis sui &
spiritus Mater Dei, & in ea, & per ea & Chri-
sti resurrectionem, celebrauit Filij sui trium-
phum, præsens præsentem, de Satana, morte,
inferno, peccato. Per mare enim rubrum, id est
sanguinem suum, Christus libertauit veros Is-
raëlitas, & submersit in abyssum inferni con-
trarias omnes potestates. Quo fit ut excellen-
tius tympanum accepit Maria, dulcius ac
sublimius illud pulsauerit, certius atque illu-
strius præierit pijs omnibus animabus oculis
præclarissimam.

Rubus ardens incombustus.

Iam rubus ardens, sed incombustus, nón-
ne non solùm virginitatem Mariæ significa-
bat, sed à peccato omni & macula immunita-
tem: cum tamen ex ardore naturalis libidinis
esset à parenib⁹ procreanda.

Arca fœderis.

Arca porro testamēti insignem habuit ty- **Exo. 25.**
pum Virginis Matis: in illa enim Arca poli-
tē erant duas tabulæ testamenti; in hac duæ
naturæ, diuina & humana, in vniōnem diuini
na personæ fuerunt coniunctæ; quo mysterio
testamentum æternum traditum mortalibus
est, & lux gratiæ, lex spiritus vita, non scri-
pta in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis
carnalibus. Erat in illa Arca manna, quæ pa-
nem si quis manducaret, moriebatur tamen;
in hac panis de cælo verus fuit, quem si quis
manducauerit, viuet in æternum. Illa virgam
habuit Aaron quæ fronduerat, id est, quæ flo- **Nu. 17.**
tem amygdalarum & fructum dederat; hæc
virgam de radice Iesse, & florem in ytero suo
habuit, & fructum super quem requieuit Spi- **Esa. 11.**

D D 4 ritus

ritus Domini spiritus sapientiae & intellectus, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus scientiae & pietatis, & repleuit eum spiritus timoris Domini. Sed ita tamen, ut ex analogia ad virgam Aaroni significetur accepturus esse Christus aeternum Sacerdotium, & praeuenturus fructum sue passionis iam inde non solum ab illa Arca, sed ab Adamo ipso, sua crucis applicatione. Considerauit preterea ubi Exo. 17. scriberem de petra, iecta aquam copiosam, & considerauit quidem magna cum animi consolatione, non solum de petra qua erat Christus, fluere infinitum illum fontem miserationum, & gratiarum, & salutis in mortales, sed fontem illum simul contemplabar fluere ex petra, Maria Virgine, vniuersa creatura inuiolabili arque impenerabili, soli Deo, eiusque Filio peruvia.

Ciuitas refugij.

Addam adhuc vnum typum Mariæ benignitatis, reliquos vos poteritis scrutari. Ciuitates refugij ego separauit tres trans Iordanem, reliquas indixi separandas circa Iordanem: illæ omnes significabant Mariæ Matris misericordiae refugium & patrocinium, & maiori quidem gratia. Nam illa refugia protegebant eum qui occidisset nolens proximum; Mariæ patrocinium aperitum est & obuum cuius peccatori ad Matrem omnis pietatis confugienti. Quod illæ essent plures ciuitates, erat imperfectionis, quod vna omnibus refugium prestare non posset: haec nostra ciuitas sat est vna; omnibus enim laborantibus, & eius refugium implorantibus, eadem semper praestò est. Non possumus tibi, Moses Sancte, satis pro dignitate de beneficio quod ex te accepimus gratias agere vel etiam habere; agimus & habemus quibus res scimus esse coamentum excellenti tua in omnes benignitate.

Debora & Iahel.

Ad alia pergamus fratres, en fauet nobis Mater Dei Maria Virgo, videns suas laudes in Filium ferri. Quid igitur dicemus de Debora & Iahel? nonne ex illius verbo & ductu Indic. 4. superauit Barach exercitum Sisara & gentium, & haec clavio transfudit huius caput? Duæ igitur mulieres illam confecerunt victoriam, & potentia Regis gentium euerterunt. Quid

Mater Dei? non excellentior fuit Prophetis & Ductrix exercitus Domini exercitum quam Debora? nonne potentior quam lahel? Quoties haec duce profligavit hostes Christi Principes Christiani! quoties per haec Duces hostium interfecti sunt! quoties similiiter opulata Mater Dei Maria est in praeliis tum spiritualibus, tum exterioribus! At illæ non erant virgines: eò haec nostra Virgo excellentissima maiori potentia illa operatur. Illæ duæ fuerunt quæ illic debellarunt, hac sola quam frequenter, quam gloriose de hostibus Filij sui triumphauit!

Anna Helcana.

Anna Helcana magna solicitudine petebat à Deo prole ut haberet, quasi praegredit quanta esset futura illa proles; ita enim sanctæ mulieres non ad voluptatem, sed ad Dei gloriam ampliore matrimonio vti. Exaudi a est à Deo; impetravit Filium Deo grata mulier & sancta, qui in magnum illum Samuelem eusit. Quomodo poterat exortare tantum Prophetam, tanum Principem in Israël, nisi per tot orationes, per tot lacrymas, per tam vehemens desiderium? Cecinit pro gratiis eximium illud canticum, ad Mariæ al ludens propter mysticam significacionem, non proprie, solum illum Samuele & tanten in Maria præstantiora illa fuerunt omnia. Desiderabat enim ut nubes pluerent iustum, vt Isaias 45, dirumperet Deus cælos, & descendaret; sed Isaias 64 faciebat eius humilitas ut non in seid experteret: sed haec eadem fecit humilitas, ut in eam potius descendaret Deus, & ex ipsa carnem acciperet, & homo fieret, & Propheta, & Princeps Israël excellentior longe quam Samuel, quam omnes Prophetæ, quam omnes Reges & Principes.

Regina astans à dextris Regis.

Iam David Regem à Deo electum interrogamus, quanam ista sit quæ ascendit. Illam ego meam ciuem, meam filiam, & Matrem ac Dominam semper in corde meo secundum Christum Domini celebravi; peculiariter vero Psalmum quodam, quum de eius Filio gloriose prædicarem, coniunxi propriam Matri celebritatem. Eructauerat cor meum ex verbare laudum Christi verbum bonum & perfectum: ad Matri etiā laudem illa laus cum spectaret,

spectarer, eam ex illa cordis abundanta expressi; Astitit, inquam, Regina à dextris tuis, Christe Iesus, pro sublimitate donorum qua Reginam Matrem orasti. Neque enim tantummodo Regina illa Ecclesia est (quamvis & ea est) sed plenior erit ille Ecclesia etiam confessus ad Christi dexteram, si illum primo loco inter omnes Ecclesiarum filios demus Virgini Matri Dei. Nam ut plenus est Filius confessus ad dexteram Patris, quia illi, qua homo est, sunt quām reliquis creaturis dona altiora communicata, quo sit ut adorationem etiam recipiat diuinā humanitas cum diuinitate; ita sublimis Mariæ est post Christum confessus, quia post alias creaturas omnes portiora à Filio accepit dona, & sola adepta illud donum est, ut Mater Dei appelletur, sit, atque adoretur. Quum igitur Ecclesia ad Christi dexteram astet, in eo statu sicut confessor principem locum obtinet Virgo Mater Dei Maria. Itaque illa quoque Mariæ dignitas Ecclesiarum sanctarum tribuitur ut illius Matri.

Terra cui benedixit Dominus.

Doce nos alia Matris Dei præconia beate David. Omnia non possum, paucia indicabo. Nam quum & ego, & alij, & præcedentes Prophetæ, & sequentes, & justi homines feruenter orauerimus, & sine intermissione quidem pro aduentu Christi, id ego cum alijs locis significavi, tu Psalmus qui est lxxxiii. expressi desiderium, spem, orationem meam, & omnium Patrum in spiritu; totus enim ille est Psalmus diuinis mysterijs aduentus Melchiae plenus: primus tamen versus, & qui ad finem sunt Psalmi, atque adest omnes mirificè ce-

7/14

lebrant Dei incarnationem, eius etiam fructum. Intellexi in spiritu futuram Dei incarnationem ex terra Israël, semen Abraham & meum sciebam apprehensum iri à Verbo Dei in terra illa, quam propterea Deus elegerat, cui propterea benedixerat. Hac igitur electiōnem & benedictionem primum celebraui, explicui ad hanc effectum benedictionis. Auertisti captiuitatem Iacob: hæc est redemptio facta per Christum omnis Iacob & Israël, & veteris testamenti & noui; Omnes enim unus Il-

Rom. 9.

raël fuimus Christi & sumus. Verum quónam pacto, quo mysterio hæc facta sunt? Per Christum, quem nobis peperit Maria. Addidi igitur; Ostende nobis, Domine, misericordiam tuam, & salutare tutum da nobis: misericordiam tuam illam magnam, quam es facturus per Christum, quam per fidem & reuelationem tuam intelleximus in spiritu, fac iam tandem ut illam non solùm mente videamus, sed oculis & sensu cernamus. Hoc fieri si des nobis Iesus vobis Filium tuum in carne, qui nostræ naturæ sit particeps, & humanitatis cofores. Audiam quid loquatur in me Dominus Deus, quoniam loquetur pacem in plebem suam. Ita singuli dicebamus ex certitudine promissionis diuinæ quæ erat de Christo; tum intelligebamus futurum, ut in aliqua Virgine ex Israël loqueretur Deus pacem & faceret, quum carnem susciperet. Ita totum Psalmum, & hos præcipue versus intelligebamus de futura Virgine, in qua erat adimplenda salus omnium, & incarnandus Deus: quo pacto erat intellectura illa eadē Virgo, sed propter humilitatem non de se. Et super Sanctos suos, & in eos qui conuertuntur ad cor. Ostendi

his

his verbis efficaciam redempzionis & pacis quae erat futura in Christo ; is enim pacem & dedit & dabit prae destinatis omnibus efficaciter : ij verò erunt qui ex corde conuertuntur ad Dominum, nō stulte & vanè : alijs omnibus offeret sufficienter. Verum tamē prope timentes eum salutare ipsius. Reuera enim propè erit Christi salus ijs qui humiles erunt & Dei timentes ; atq; adeò propter humilitatem Deum conceptura est Virgo illa sancta, & promeritura ut inhabitet gloriosus Deus gloria ipsa in terra illius Virginis, inde in nostra. Misericordia & veritas obuiauerunt sibi, iustitia & pax osculatae sunt. Hic incarnationē ipsam Verbi aeterni indicaui: in ea enim vniōne diuinæ naturæ cū humana in vnitate personæ diuinæ coiuncta misericordia Dei est cum veritate, & ad rem ipsam dedicta est misericordia Dei. Quasi intelligatur misericordia in veritatis fuisse inquisitione, & veritas in misericordia, atq; in vtero sanctæ illius Virginis sibi obuiā venisse & fuisse coiunctas, & ex his summo complexu & amoris diuini significatione iustitiā fuisse cū pace copulata, adducta mortalibus iustitiam sempiternam.

Terra de qua veritas orta est.

Veritas de terra orta est, & iustitia de celo prospexit. Vnde hoc est, magne David, vt veritas de terra oriatur, quæ nescit nisi spinas & tribulos germinare? Gen. 3. Quæna illa terra? Hæc illa est terra quæ preparauit Dominus, Virginis sacra sancta, quæ omni benedictione & gratia ita replete, vt Dei iustitia ē celo prospiciente, veritas ex eius vtero oriri potuerit, ac verè orta sit.

Quæ dedit fructum suum.

Etenim Dominus dabit benignita-

tem, & terra nostra dabit fructum suum. Nā dedit Dominus ipsam benignitatē, & omne bonum; quod cū dedit, terra nostræ Virginis dedit fructum suum. Ita facta illa diuina vniō est in augustissimo Mariae Virginis thalamo, sancto Spiritu superueniente, & obubrante virtute Altissimi, & concepit Virgo, & peperit Deū & hominē, infinita benignitatē. Iustitia ante eum ambulabit, & ponet in via gressus suos. Procedet à Christo iustitia omnis; non enim ab alio erit salus, quæ otiosa tamen nō erit, sed perpetuò actuosa, & quasi in via cotinenter progredietur & augebitur, & erit in continuo exercitio virtutum & meritorum in Christo. Magnū accepimus beneficium ex hac tua doctrina Regie Prophetæ, & exultauius ad præconia Mariæ Virginis Matris. Illud præterea pie credimus, cū ab Angelo salutata sacra Virgo est, in huius Psalmi fuisse meditatione & oratione, vt de alia virginē, quæ erat tamen eadem ipsa.

Via viri in adolescentula.

Ad Salomonē redeamus, & ad eius Proverbia veniamus, in quibus testatur posuisse in corde suo, & dedisse disciplinam, & penitentiam egisse. Quid ergo Salomon? Tria, inquit, sunt difficultia mihi, & quartum penitus ignoro; viam aquilæ in celo, viam colubri super petram, viā nauis in medio mari, & viā viri in adolescentia: talis est via mulieris adulteræ, quæ comedit, & tergens os suū dicit, non sum operata malum. Magnum existimemus accepisse nos beneficium, quod hunc locū ad Christi mysteria eiisque Matris possumus referre. Nā quod legimus, in adolescentia, est quidem probandum, nam ea est vulgata editio: sed nihil erit alienum si etiam

etiam ex hebreo adolescentulam, & quidem Virginem interpretetur: est enim hebraicè *Almah*, quod nomen pro adolescentula Virgine accipitur in scripturis. Age vero, cùm aliquos videamus priora de Christi ascensione, resurrectione, & inter homines conuersatione, quartum de incarnatione in vtero Virginis intelligere, pro nostra item deuotione nos illa meditemur atque interpretemur Christo propitio. Primo loco igitur dicamus intelligi habitationem Verbi in sublimitatibus diuinitatis, & eius missionem à Patre, & in terras descensum: secundo Virginis viscera, quibus se insinuauit Verbum in incarnatione, nihil ex illius integritate perfecta & firmitate minuens, nihil illi offensionis afferens vel detrimenti: tertio indicari Matris Virginis viterū, ubi nutritus est Christus nouem mensibus, vnde veluti enauigauit & exiuit in uiolato vtero, integra virginitate: hinc quartum evadit, quod non solùm ignoratur, sed etiam facit vt sint quatuor sūpra natura humana captiū difficilia; nam quartum uno complexu illa tria continet; & explicat tres illas parolas: legimus enim hebraicè, Et quatuor non noui. Viam enim ingredi voluit Dominus ad homines, fieri homo, & ita ad eos venire; eam viam ingressus est in vtero Virginis secretæ & mysterio plena; ibi factus homo: inde viam ingressus in mundum, nascens ex Virginē; inde factus est via, veritas, & vita sempiterna: Sed quorsū attinet illud quod subditur: Accerima ea, est exprobratio & condemnatio Iudeorum impietatis & malitia. Hec enim est salus, Iudei impie, Synagoga maligna, qua à te quærenda primum fuit, & tamen illam salutem tu proiecisti, & eius auctorem & consummatorem I E S V M truculètissimè interfecisti. Quod cùm feceris, tamen recte te fecisti semper contendis impudentissimè, semper probas impissimè iure esse crucifixū I E S V M pro suis sceleribus, & vt ita dicant obstinatei tui posteri curas diligenter & doces. Ergo qua dicta diuinè sunt, illa quatuor captum humanum superant, pro eorum bonitate, & laude diuinitatis: qua tu fecisti, malitiam & vituperationem omnem omni interculo antecedunt. Non potuit vehementior sceleris tui & impietatis fieri amplificatio, vt enim illa sunt optima, ita tuum facinus pessimum; vt illa omnibus praconis prædicanda, etiam si difficultia, ita tua malitia omnibus execrationibus

abominanda & incredibilis meretrix consecrata. Sed quid est quòd parū æquus videotur Salomon esse mulieribus? Nam quum inter viros vnum excepisset quem laudaret, *Ecc. 7.* inter mulieres nullam reperit. Hæc in signis est nostra mulieris Virginis Matri laus, quam item excipit Salomon. Cū enim dicaret, Ex his mulieribus inueni nullam? nam ita est hebraicè. Ex quibus his dixit, nisi ex ijs de quibus dixerat, Inueni amariorē morte mulierem, qua laqueus venatorum est, & sagena cor eius, vinecula sunt manus illius: qui placet Deo, effugier illam; qui autem peccator est, capietur ab illa. Ex his igitur dixit nullam inuenisse se ex omnibus mulieribus, qua habet vnde illa timēda sint & cauēda. Mente enim retinebat qua de Alma dixerat, sciebat qua in Cantico, præter ea que superius adduximus, de Maria Matre Dei decantauerat;

Hortus conclusus, &c.

Hortus conclusus solō mea, sp̄ohia mea *Cant. 4.*
hortus conclusus, fons signatus. Emisiones tuæ paradisi malorum punicorum, cum pomorum fructibus, fons horroru, puteus aquarum viuentium, qua fluant imperu de Libano. Pulchra es amica mea, suātis & decora si-
cut Hierusalem, terribilis vt castrorum acies ordinata. Quid videbis in Sunamite, nisi cho-*Cant. 6.*

ros castrorum? Quibus locis excellentiam Virginis Mariæ Sponsi præclarissimè commendat. Non potuit igitur sublimius exalte-
re Virginem sacrâ Salomō; & quomodo erit consentaneum, tantam Virginis maiestatem & sanctitatem inter vulgares mulieres com-
memorasse? Et Ecclesiasten quidem ultimo
loco scripsit Salomon, & existimatur ea fuisse
de suis peccatis pœnitentia. Exhilarantur ani-
mi nostri misericordie, fratres, dum hæc de sacro-
fæcta Virginē meditamur: sicut Christo gra-
tiae immortales. Sed pauca ex Prophetis alijs
dicamus, & veniemus Christo duce ad laudes
Virginis Matri canendas ex æterno Dei Eu-
gelio.

Laudes beatissimæ Virginis ex

alijs Prophetis.

Quænam est ista qua ascendit, euangelice *Eccl. viii.*
Propheta Isaia? Insignem habui ego mentis *go conci-*
mea illustrationem de Matre Dei Maria & piet.
alias semper, & ibi præcipue cùm dixi; *Ecce Esa. 7.*
Virgo concipiet, & pariet filium, & vocabis
nomen eius Emmanuel: butyrum & mel co-
medet, vt sciat reprobare malum, & eligere
bonum.

bonum. En rem nouam, inauditam, admirabilem, adorandam. Respiciet Deus, pro sua misericordia immensitate, non ad vestram indignitatem, domus David, sed ad benignitatem suam infinitam. Quis vñquam vidit tale? quis cogitauit? En grauida est Virgo, ecce parit Virgo, sed Virgo illa abscondita, & plena mysterio, diuina Virgo illa alma, quæ ab æternitate præordinata est ut fieret Mater virginis Filij Dei; ibi verò magis abscondita: abscondita item, quod nullam habuit similem, nec habitura est; quod omnes Virgines superabit sanctitate, integritate, omni omnium virtutum excellentia.

Alma.

Alma, cuius mysterium omnibus gentibus ignotum fuit, tantummodo illud reuelauit per suos Prophetas Deus, & demonstrauit in nouissimis temporibus. Ibi verò fuit item in primis absconditum hoc mysterium, tum ex miraculo conceptionis, tum ex nativitatis. O plenam diuinis Mysterijs Virginem sacrosanctam! Neque verò hic obgannierit putris aliquis ludeus dixisse me iuuenclam, non Virginem: audi Iudee vecors; Halmah nullibi legitur, nisi pro iuuenclula Virgine, etiam Proverb. cap. 30. nec dixi, accipit in utero, sed, habet, nam hoc fuit futurū signum quod superarer omne signum, sive in profundum inferni, sive in excelsum suprà: quod non esset, si Virginem dicere accepituram in utero, vel habituram in utero communis iuu, sed extraordinario & admirabili, alioqui aperte videre posset, nisi cæcus esset, semen Chanaan, nō Israël, verbis me expressisse mysterium Virginitatis.

Virgo pariens.

Etenim Virginem dixi grauidam per nomen, parientem Virginem, per præsens participium, quæ interpretantur qui fideles sunt per futurum simpliciter, quod non dubitant de Mariæ virginitate, & idem intelligunt quod ego dixi hebraice. At vos cogit veritas hebraica, ut idem atque illi confiteamini, quibuscumque verbis explicetis, ut ego Deo inspirante dixi. En rem nouam omnibus miraculis superiori. En Virginem grauidam, parientem, persistente videlicet virginitate, iuviolaria virginitate. Et vocabis nomen eius Emmanuel. Virginis hoc dicendum prædixi

ab Angelo, quod expressit Euangelista Matthæus, & declarauit nomen Emmanuel per nomen I E S V S; nam Emmanuel est in I E S V: hypostaticam enim vñionem diuina naturarum in unitatem persona diuina significat Emmanuel; I E S V S idem significa, sed simul salutarem nobis prædicat illam Domini præsentiam & vñionem.

Buryrum & mel comedet. Dulcissimè veram humanitatem Christi, & humilitatem explicavi, vñtato puerorum cibo vñetur, verè comedet, verus erit hcmo, verè proficer sapientia, artæ, & gratia apud Deum & homines; hoc enim est quod dixi, ut sciat reprobare malum, & eligere bonum sive, ad reprobandum malum, & bonum eligendum: humanitatis perfectionem in principijs moralibus explicui, & in totius vita excellentiæ: quum alioqui Deus esset omnipotens qui bonyrum & mel comedederet, de Spiritu & sacrosancta Virginis generatus & factus homo. Hoc per me reuelauit Deus mysterium sublimius cælo, profundius omni profunditate atque inuestigatione. Idem alijs verbis expressi vbi sum vaticinatus; Egredietur virga, Maria Esa. 11. Virgo, de radice, vel trûco leſſe: quibus verbis Virginis excellentiā significauit, quasi de uno trûco arboris, excisis alijs ramis, singulare quoddam germen dicere exoriens, ex cuius virginis radicibus, id est, ex purissimis Mariæ sanguinibus, exoriatur flos infinita & pulchritudinis & fragrantia I E S V S Nazarenus, germen sanctum, innocens, impollutum, cullos, & nostra omnium corona.

Illi etiam mirabile est Virginis sacrosancta præconium, fratres, quod vaticinatus est Hieremias Propheta; Vñquequo delicias disoluēris filia vaga? quia creauit Dominus nōnum super terram;

Fœmina circundans Virum,

Fœmina circundabit Virum. Naturam vñueram compellar Propheta, quæ in cōcupiscentijs carnalibus & corruptionibus volubat, inquieta & rebellis: ita verò erat hæc mala, ut nisi magno Dei miraculo, & admirabili opere, sanari non possent. En igitur tibi filia vaga & rebellis, rem nouam creauit Dominus super terram, ad quam si fidem dirigas, spem coniicias, quam si amore complectaris, vnde si vim spiritus accipias, illis liberaberis corruptionibus, inquietudinibus, rebel-

rebellionibus. Sed quænam illa nouitas est, illud nouum, o Propheta, quod Deus erat creatus, quod tu videbas quasi creatum? Illud erat quidem creatum in æternitate prædestinationis diuinæ, quod postea ad opus deduxit Deus, illa erat incarnationis Filii Dei, vno duarum naturarum in unitatem Verbi, diuinæ. Hoc enim opus Angelis & hominibus adorandum & suspiciendum creavit Deus in vero Virginis, fecit Filium suum hominem, & quidem perfectum hominem & robustum, in tanta carnis & æterna infirmitate. Itaque vere foemina circumdedit & complexa viero suo est Christum, Deum & hominem, utrumque verum, utrumque perfectum; nam & humanitatem perfectè assumpsit, cum suis vide licet naturalibus infirmitatibus: alioqui quod ad animam attrinet, omni fuit iam inde ab initio incarnationis perfectione ornatus, summa gloria, summa gratia; alijs omniibus & donis, & virtutibus, & excellentijs quæcum eius beatitatem constare possunt. Eodem momento obtulit sese Patri suo pro salute mortalium Virille, pro restitutione sedium celestium, unde exciderant Angeli, & pro prædestinatis hominibus meritus est efficaciter, pro omnibus sufficenter. Verè perfectus fuit homo Christus in ipso momento incarnationis suæ, verè Mulier Virum robustum & perfectum circumdedit, atque inniolata Virgo concepit. Nam quod dicit foemina, eodem nomine appellata est in creatione sua virgo Heua. O gloriosam & incomparabilem foeminam, quæ tanto miraculo Deum & Hominem concepit!

Vnum addamus, fratres, locū ex Ezechiele Propheta ad laudem Mariæ, & ad nouum testamentum veniemus Christo proprio. Mirifice prædicat Mariæ Virginitatem Ezechiel, & Verbi diuini incarnationem, ubi de porta sanctuarij exterioris, quæ ad orientem respicit, varicinatur; sed meditemur, obsecro, mysterium ex verbis ipsis.

Porta Sanctuarij.

Et conuersti me, inquit, ad viam portæ sanctuarij exterioris quæ respicit ad orientem, & erat clausa; & dixit Dominus ad me, Porta hac clausa erit, & non aperietur, & vir non transibit per eam, quoniam Dominus Deus Israël ingressus est per eam; eritque clausa Principi.

Clausæ Principi.

Princeps ipse sedebit in ea, vt comedat pacem coram Domino; per viam portæ vestibuli ingredietur, & per viam eius egredietur. Mysticè describit Ecclesia mysteria ad finem prophetiae suæ Ezechiel; superiori autem capite iam attigerat huius portæ orientalis diuinam celebritatem.

Porta Orientalis.

Eduxit, inquit, me Angelus scilicet Domini ad portam quæ respiciebat ad viam orientalem: & ecce gloria Dei Israël ingrediebatur per viam orientalem, & vox erat quasi aquarum multarum, & terra splendebat à maiestate eius. Et vidi visionem secundum speciem quam videram quando venit ut disperderet ciuitatem & species secundum aspectum quem videram iuxta fluuim Chobar. Et cecidi super faciem meam, & maiestas Domini ingressa est templum per viam portæ quæ respiciebat ad orientem, & eleuauit me spiritus, & introduxit me in atrium interius, & ecce repleta erat gloria Domini domus. Et audiui loquenter ad me de domo, & Vir qui stabat iuxta me dixit ad me, Fili hominis, locus soli mei, & locus vestigiorum pedum meorum vbi habito in medio filiorum Israël in æternum. Et non polluent ultra dominus Israël nomen sanctum meum ipsi & Reges eorum in fornicationibus suis, & ruinis Regum suorum, & in excelsis; qui fabricati sunt limen suum iuxta limen meum; & postes suos iuxta postes meos; & murus erat inter me & eos, & polluerunt nomen sanctum meum in abominationibus quas fecerunt, propter quod consumpli eos in ira mea. Nunc ergo repellat procul fornicationem suam, & ruinas Regum suorum à me, & habitabo in medio eorum semper. O verborum & rerum pondera! Ita præfatur in sublimitate mysterij Propheta ad Virginitatem Matri, & incarnationem Verbi æterni, atque adeò ea aperiè significat quæ initio huius capitis recensentur. Quid igitur nobis designat hæc orientalis porta? Alia mysteria Ecclesia sanctæ, & in his præcipue sacrosanctam Virginem Marem, in quam propriè quæ Dominus hic per Prophetam exponit concurrunt omnia summo consensu. Ingressurus erat in mundum oriens

Lxx. 1. ex alto, & oriens germinet, ut alius Propheta
Zach. 3. dixit, Verbum Dei, & per portam aliquam
&c. 6. erat in orbem ingressurus, nam carnis assum-
 pio is erat ingressus. Quia igitur ingressus est?
 Per mulierem, sed Virginem & ante partum,
 & in partu, & post partum. Ea est Maria semper
 Virgo, porta perfecte semper clausa; neq;
 enim quam aperita fuit, ac prorsus vir non
 est ingressus per eam. Subditur vero potentissima ratio & causa; Nam Dominus Deus
 Israël ingressus est per eam portam, Filius Dei
 Patri confubstialis & coeterus. Sed quando?
 Quum sumpsit ex Virgine in uiolata car-
 ne. Hactenus diuinitas explicatur Christi,
 & ingressus in uterum virginis, quasi intelli-
 gas respicere nos orientem, & summo calo
 descendere Filium Dei de celis, omnipoten-
 tem Ser monem Dei exilientem de calo è re-
 galibus sedibus venire: quia aliud nihil sunt,
 quam Filium mitti à Patre in terram, & fieri
 carnem, iquum in sinu tamen Patris semper
 maneret, in eadem Patris diuinitate & im-
 mobilitate semperiter. In hac ergo portam
 illud immensum incarnationis à toto Trini-
 tate consecutum est. Propterea addit Propheta;
 Eritque clausa Principi, id est pro Principe,
 vel cum Principe illo excellenti; Christo; vi-
 delicit, quia erat in illa clausa, & proprie-
 tum erat clausa perpetuò illa porta; & iterius.
 Rē propterea planis exponit Ezechiel; Prin-
 ceps, inquit, ipse, ille magnus, Princeps videli-

Esaie 9. et ipsa, cuius principatus super humerum
 eius; nam pulchra & suavis extendi medita-
 tio hīc potest: tanto enim molitione exprim-
 it hebraica veritas hunc Principem, id est
 Christum; ut bis cum eodem nomine pro-
 nunciet, & ad primum addat duos articulos;
 quorum prior vim habeat coniungendi, alijs
 amplificandi: ad secundum vero nomine Prin-
 cipis addit pronomen, quod iem̄ emphasm̄
 habet. Hac magna; illud enī saturare & my-
 sterio plenum, quod cum alibi alijs nominibus
 Christus appelletur, hoc loco illo nomine
 Princeps, celebretur, quod à tollendo, siue
 remittendo fit; ut significetur Princeps ille,
 qui solus peccata tollit mundi, & remittit per
 suum Principatum; hoc est, crucem. Princeps
 igitur ille sedebit, vel manebit, in ea porta:
 facta enim in clauso Virginis utero incarna-
 tione, mansit in eadē porta Christus novem
 menses, & comedit panem coram Domino,
 nutritus eo tempore è sacra Virginis substan-

tia. Sed qua ingressus est Princeps? Per viam
 vestibuli sue fornicis portæ. Et quodnam est
 hoc vestibulus sue fornis? Si porta est lacro-
 sancta Virgo, ut est, vestibulum eius sunt eius
 amplæ atque sublimes virtutes, & consensus
 ille diuinus; Ecce ancilla Domini, fiat mihi
 secundum verbum tuum; ornamenti porta
 excellens. Verum qua egreditur Princeps
 Christus? Per viam eiusdem portæ clausæ nascetur
 illibata Virginis sacra sancta integrata. O
 excellsum mysteriū! Sit benedictus Dominus
 in Matre Virgine sua, & sanctificetur in san-
 ctis operibus omnibus, quæ in illa designavit.

Virginis Beatissimæ præconia ex
 Euangelo.

Ad lucem Euangeli accedamus; fratres, &
 laudes Deo, & eius Virgini Matri canamus
 ex perfecto lumine, & hoc conferamus que-
 cupaque in veteri testamento præconia dicta
 sunt de Maria; nam ad hoc pertinent omnia.
 Quid enim illa celebrant? Quid tam longè
 clamant Propheta, nisi quæ in nouo & ater-
 no testamento erant gerenda? illa igitur lau-
 des huius gloriae sunt laudes & præconia. Me-
 ditendum ergo primum de eius nomine, quod
 est Μαρία, Miriam; quod græcè & latine in
 Matthæo enuminatur Maria; præterquā quod
 scilicet hebraice Mariam efficerit, græc Ma- 13.6.
 ria scripsit Marcus; Lucas ferè dixit hebraic
 Mariam, bis tamen græcè Maria, Latinus in
 terpres semper appellat nomine latino vel Euang.
 græc, nunquam vsu pat hebraicum. Hoc cum &c. Ali-
 ita sint, ex vitroque vsu possumus nostram de-
 uotionem & laudem Mariæ excipere. Ex Mi-
 riā enim prædicant excellentes illius vir-
 tutes & dona; esse exaltatam ad supremum di-
 gniatissimū gradum secundum Christum, supe-
 rare omnes Angelos & homines dignitate,
 virtute, gloria; esse mundi Dominam, Regis
 scilicet aeterni Reginam Matrem, illuminati-
 tricem non hominum solum & magistrum,
 sed Angelorum. Sed simul sicut in Maria ama-
 ritudo, vel etiam myrra maris, magna enim
 fuit eius contritio & dolor velut maris è pa-
 sione Filii; quod erat vaticinatus Simeon. Lxx. 5.
 Hac magna sunt Virginis Dei præconia; sed
 aliud ramen deuotè cogitemus nobis signifi-
 care Ecclesiam, ubi constanter nomine Ma-
 ria vitur; ut principium complectatur, unde
 illa nominis hebrei sue syri accipiuntur si-
 gnificationes. Nam quū simpliciter nomen
 Maria

Maria usurpatur, quid aliud quam alluditur
in spiritu ad monte illum sacrum Moria, qui
Mariam propius representat? Nam præter-
quam quod eadem illa complectitur qua Mi-
riam significat, addit excellam illam signifi-
cationem, vnde alia omnes emanantur e fonte:
Gen. 22. quod prouiderit Deus in monte & subli-
mi Mariæ humilitate victimam holocausti,
& idem Deus ^{¶¶¶} Iehouah Dominus sue-
rit prouisus ipsa victimam holocausti. Nam ad
hoc conceptus est Christus, ad hoc natus, vi-
ficeret pro mortali salutem victimam holocau-
sti, hoc etiam egit iam indè à sua concep-
tione in utero Matris Mariæ sua oblatione, & ex
vero Matris promeritus est apud Patrem no-
stram redemptionem, & vitam sempiternam.

Sed quæ est ista Maria Virgo qua ascen-
dit, o Matthæ & Luca sancti Euangelistæ?
Cuius nos generosissimam & Filij eius ge-
nealogiam tradidimus ut sapientissime, ita
concordissime: nam quod Iosephi describi-
mus, ita intelleximus describi Mariæ & Chri-
stii. Incepimus enim mysterium Virginis
Mariæ exponere & celebrare, secretam enim
Virginem dixerat Mariam Esaias, simul Ma-
trem, quod disposuit Dei sapientia vt fieret
intercedente vero matrimonio, sed virginali
& sacro sancto. Ita verè nupsit diuina dis-
pensatione ac reuelatione Maria Iosepho,
quum voulisset ipsa ante virginitatem, & si-
gnul Ioseph. Certe Hieronymi rationes quas
adducit vt credat virginem Ioseph, eadem
faciunt vt dici possit voulisse. Ita præsens &
verus fuit matrimonij consensus, verus mari-
tus Iosephus Mariæ, verum matrimonium;
¶¶¶ quale in paradiſo Adami & Euæ: sed hoc per-
petua virginitate, & vtrinq; confirmatum at-
que nobilitatum, illud in paradiſo dumtaxat
ad tempus. Sponsa Maria & Ioseph semper
fuerunt in suo virginitatis & virtutum para-
diſo, Adam & Euæ non fuerunt. Quæ cùm ita
sint, verè traditur Mariæ genealogia, quum
Iosephi veri mariti virginalis describitur. O
verè secretū, & mysterio diuino plenū mari-
monium! O cælestē spōsam! O excellentem
sponsum! Occultam voluit Christus matris
sua virginitatem, ne illius existimatio peri-
claretur, si non ex marito vulgaretur pepe-
risse mulierem. Fuit semper Christo Mariis
sua honor & decus pretiosissimum, neque
voluit illa ex parte laedi posse; vnde & illud
factum est, vt maritum habere illam vellet:
ita enim & calumnia omnes abigebantur, &

parabatur testis fidelissimus & secretissimus
illius virginitatis, tum comes & minister
Virginis. Illud quoque contra Satanam pro-
videbat sapiens & potens Deus, vt mysterium
incarnationis Dei Diabolo absconderetur, ne
que hæc causa negligenda est, quam sancti
tradunt constanter, non enim ne posset intel-
ligere eius virginitatem prouisum est, sed vt
ne intelligeret. Quod eò magis est verisimile,
quod cùm adolescentulam viro secundo vi-
deret matrimonio coniungi Dæmon, negle-
xit continenter obseruare rem matrimonij,
vidit grauidam, creditit ex viro. Adde, imo
præpone his Dei principalem & præsentem
prudentiam. Quare planè nesciuit Satan
virginitatem Mariæ, nesciuit Iosephi, nesci-
uit mysterium incarnationis. Nam cùm illa
Dei prouidentia de ignorantia virginitatis
coniuncta alia est, ne audiret Dæmon Ange-
lum annunciantem diuinum illud mysterium
Mariæ, non respondentem Mariam, non que-
dixit postea Angelus Dei Iosepho, non quæ
Elisabeth, non quæ respondit Maria: alia ho-
rum verba audiebat, hæc non audiebat. Sed
quis erat animus vtriusque vbi matrimonij
contrahebant, voto præfertim virginitatis
Deo cùm essent consecrati? Non gerebantur
hæc humano consilio sed diuino, & cœlesti
reuelatione omnia; que faciebat vt esset vtrin-
que securitas virginalis matrimonij, ex fide
reuelationis & verbi Dei ad eos facti: dabat
enim hoc mysterium (quod ipsi nouerant)
animorum certam firmitatem. Alioqui ip-
si ita coniungebantur, vt futuri perpetuò vir-
gines: quod exemplum peperit subinde in
Ecclesia virginalia matrimonia, qua in re pri-
mus fuit Ioannes Euangelista; hunc sequun-
tur qui ex matrimonio rato ad religionem
euolant. Verum quorsum Maria & Ioseph
matrimonium contrahebant ante annuncia-
tionem, qui poterant virginitatem tueri cœli-
bes? Notabatur apud Hebraeos si qua mulier
semen non daret in Israël, nec virginitatis in
muliere ex professo fuit in lege exemplum
priusquam in Maria. Fuerunt virgines viri
nonnulli, sed hi excellentes, & quorum factū
dignitas personæ tuebatur: virginitatem igi-
tur non decuit Mariam publicè profiteri, sed Ignat. in
potius velare matrimonij legitimū obtenuit,
& voti virginitatis protestatione, quod alio-
qui factum esse creditur diuina prouidentia
& reuelatione. Neque verò quicquam de ijs
qua in illo matrimonio diuinis miraculis

Hier. I.
1. contra
Iouin. &
Ignat. in
epistola
ad Phi-
lipp.

erant futura cogitabant, Deus sciebat & prouidebat. Erat tamen primaria & continens corum oratio (sicuti piorum omnium Hebreorum) ut veniret desideratus gentibus, desideratum colluum aeternorum; ut dispergirentur celi, & descendenter Deus; ut rorarent celi de super, & nubes pluerent iustum; ut aperiretur terra, & germinaret salvatorem. Haec erant in Maria eximiae prouisiones & preparationes mirabilium quae in illa facturus erat Deus, praeter virtutum & donorum omnium excellentias, quibus illam ornauerat omnipotens. Dic igitur præterea, diuine Luca, quae subfinitae sunt laudes Mariæ. Quænam ista est quae ascendit? Illa, de qua (quum apud Deum temporum plenitudo venisset, & sanctissimum beneplacitum) amplissimæ sunt in celo laudes celestes, & caelestis latitiae ingentes gratulationes, ubi Gabriel missus ad incarnationis mysterium est à seculis inauditus virginis inuolutæ annunciatum.

A Deo per Gabrielem salutata.

Quanta enim illa est gloria virginis, & dignatio, ut Deus eam tam sublimiter salutaret, tam gratosè, tanto cum diuinitatis splendore Archangelum lectum de sua manu legatum mitteret, qui suo nomine virtutē illi demonstraret, & magnificentiam Altissimi & benevolentiam! Sed qualis fuit beati Gabrielis salutatio, hoc est, Dei per Gabrielem? Quum ab aeternitate sua duo Pater aeternus prouideri vellat, & in quibus præcipue gauderet, Filium Christum IESVM, & eius secundum humanitatē Matrem: (illum enim elegit apud se inter viros supremā dignitatis & perfectio-^{Hier. 11.}nis, tum Matrem inter fæminas summā) hæc igitur quum constituissest Deus, voluit de sua benignitate hoc facere sublimium illorum operum principium, ut illud suum Mariæ communicaret gaudium antequam esset Mater. Ergo salutatio Archangeli illa fuit diuini gaudij significatio: Gaudeo ego infinito gaudio de Filii mei & tua eleccióne & gratia, volo te tamen huius mei gaudij esse partícipem. Ave & gaude, totam enim te feci gratiosam, & grata plenam plenitudine præstanti, & mea diuinitatis excellenter partícipem. Benedix tibi plusquam reliquis mulieribus omnibus. Harum rerum caelestem sensum significauit Deus Mariæ per Angelum. Quocirca fieri non potuit ut tanta laudum mag-

nitudine ne perfecta humilitas turbaretur, atque adeò gratia ipsa quam prædicabat Angelus, operabatur sancta illam & necessariam turbationem. Quid autem? Cur turbabatur Nouerat Angelum esse qui loqueretur, familiariatem cum Angelis habere consueverat, quæ piè credimus in tam eximia sanctitate Virginis, & præclara eleccióne. Qualis igitur illa erat turbatio? Humilitatis sui illa turbatio ingens incrementum, & profundissimum in spiritu sensus, quæ aliquo erat eximia quadam Dei adoratio, & diuina maiestatis reverentia, & sancti timoris Dei excellens operatio. Hæc cùm ita sint, quid est quod Angelus subdit; Ne timeas Mariam? Confirmat potius quæ erat in Maria sancta & perfecti timoris & reverentiae accessionem. Alium timorem ne admittas, inquit; quem habes retine; quem ut etiam augeas, rem tibi explicabo aperiūs, quo intelligas magnam sūisse causam tam eximiae salutationis. Intellige te gratiam inuenisse apud Deum, non tantum coniunctum & ordinariam, sed singularē & excellentem: ecce enim faciet Deus rem illam nouam super terram, illud admirabile signum dabit; Concipies in vte-^{Ipsa 7.}ro, & paries filium, & vocabis nomen eius IESVM: expones enim nomen Emmanuel, id est, nobiscum Deus, quod illi posuerat Deus per Esaiam: sic enim erit vobissem Deus, ut sit vestra salus aeterna, Salvator vester sempiternus. Erit hic diuina magnitudine magnus, ut qui vocabitur ab altissimo Patre altissimus Filius; is cui dixit Pater in aeternitate; Filius meus es tu, ego hodie ge-^{Psal. 2.}ciferum. Huic dabit Pater regnum sempernū in mortales omnes, in creaturam vniuersam, quod regni David (vnde ducet ortum secundum humanitatem) promissa perpetuitas prefigurabat. Hæc cum audisset Maria, & robur diuinum gratia & donorum caelestium à Deo per Angelum quin se accepisse sentire, credidit quidem planè ita futura omnia ut Angelus pronunciabat, sed tamen è sublimi laudandi Deum & glorificandi desiderio petit rationem qua Virgo conciperet & parceret. Ita professa est se illam esse Almam, id est, secretam virginem, cuius rei mysterium ignoraret. Simul hac interrogatio diuina consilio faciebat, ut respondentे Angelo eius virginitas caelesti testimonio confirmaretur. O te beatā Mariam, in qua

in qua tantam fidei lucem & robur posuit Deus! Video enim te constanter credere quod sis quidem conceputa & paritura Altissimi Filium absque tuae virginitatis detimento, quam Deo voulisti, quam habet Deus pretiosam & sacrosanctam; illius enim voluntate illam ipsi obtulisti in perpetuum sacrificium: illa tua iam non est, sed Dei, ille & vult magis quam tu, & porreit illam magis conseruare, & facere illustriorem; summo enim & à seculis abcondito mysterio illam consecrat. En tibi, inquit Angelus, quo pater concipies & paries Filium: erit illud sublime & diuinum opus, non virti cuiuspiam, sed Dei, sed totius Trinitatis superbenedicte. Eminebit vero in illo Dei amor infinitus, & Dei potentia: non enim propter villa præcedentia merita illud fieri, sed propter Dei in mundum dilectionem, & diuinæ sapientiae beneplacitum; & superabit hoc opus opera omnia quæ fecit, quæque facturus est Deus. Propterea productio amori diuino Spiritui sancto diuina hæc operatio attribuitur, & virtuti Altissimi Dei Filio, qui est virtus Patris. Spiritus sanctus in vno temporis momento ea omnia explebit in vtero tuo, quæ faciant scutum rationalis animæ capacem; te vera matris officia præstante: quod vt possit, faciet virtus Altissimi tibi obumbrans, & te diuinæ Spiritus sancti operationi attemperans, ut illo operante tu etiam tuas matris partes obeas. Eodem autem momente consummato foetu & creabitur rationalis anima, & corpori vniatur, & fiet diuina illa vno duarū naturarum in persona Filij Dei totius Trinitatis sanctissima operatione: quæ operatio sua proprietate dabitur superuentio spiritus, & diuinæ virtutis, id est, Filij Dei obumbrationi. In hac vero operatione tibi nihil erit cum diuinitate commune, solus Deus creabit animam Christi, & corpori vniat, solus Deus vniat humanitatem diuinum Verbum, solus Deus faciet hominem Deum. Ita tu fies Mater hominis & simul Dei: quæ enim fueras futura mater puri hominis si præueniente Deo vniata non fuisset diuinæ personæ singularis illa humana, antequam esset persona in se, fies eodem momento per incarnationem Filij Dei vera Mater non hominis puri, sed hominis Dei, hoc est, diuinæ personæ in humanitate subsistentis, de gratia Dei incomparabili, & mysterio Angelis & hominibus admirabili & adorando. Audiunt hæc Angeli omnes, laudant

in excelsis diuinam misericordiam, sapientiam, potentiam: audit sacra Virgo, credit, intelligit, prædicat in corde suo summa fide, profunda humilitate & admiratione.

Verum quid est, beate Gabriel, quod subdivis quasi ad argumentum fidei, exemplum conceptus Elisabeth? scis tu credere Mariam, necegeri confirmatione tuorum verborum. Scio, nec quæ dixi ad confirmationem proposui, sed ad animi eius exultationem, & Dei laudis prædicationem; simul voluit Deus sua consilia familiariter Sponsa suæ communicare, ut solet amicis mysteria sua nota facere. Illud etiam prouidebar, ut caperet consilium sacra Virgo visitandi Elisabeth, ex qua visitatione tot consequerentur Dei sacramenta in Ioanne, in Elisabeth, & ut Maria in laudem diuinitatis excellentissimè exultaret. Et hæc quidem ita annunciaui diuinitus futuræ Dei Matri benedictæ. Quod si in horum auditio tanta est animorum & fidei recreatio & suauitas, quid non sentire debetis in ipsa tantarum rerum representatione & diuino opere? Fecit Deus per mea verba, ut omnes Mariæ virtutes, quæ erant eximiae, præclarissimum acciperent incrementum; ex qua virtutum plenitudine prodigi diuinus ille consensus, & perfecta oblatio diuinæ Virginis præeunte fide. Ecce, inquit, ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Quo tempore puncto excelsa illa opera, quæ dixi, completa sunt; Verbum caro factum est, & Deus homo, summum opus compleuit Deus, misericordias suas & miserationes fideles, reuelatus est Filius Dei, reuelabuntur filii Dei, exultantibus Angelis omnibus, & laudantibus Deum in altissimis: exultat uniuersa creatura & nobilitatur assumpta humanitate in vniuersitate diuinae personæ. Quæritis quæ est ista quæ ascendit? Hæc est illa Maria Virgo Mater Dei, Angelorum & hominum Domina, cali terræque Regina, in qua tot mirabilia operatus est Deus, sublimia, diuina, adoranda. Hæc læta sunt, & plena cordis exultatione & iubilo in excelsis.

Iohann. 13

De Iosephi dubitatione, seu varia cogitatione.

Verum consequi videntur tristia, Iosephi dubitatio, vel cogitationum varietas de sacrosancta Virgine. Doce nos, oblecto, fortissime

EE 3

tissime Gabriel, quid h̄c sit mysterij. Planè magnitudo diuinæ prouidentiæ h̄c laudibus est efferenda. Confirmatio h̄c enituit virginitatis Mariæ, & zelus ingens Dei de Virginis Matris existimatione. Sacrauerat Deo s̄am virginitatem vero Maria, sacrauerat Ioseph, hic sanctus erat vir, illa sanctissima virgo, uterque virique erat notus & perspectus: erant omnia in illo matrimonio plena integritate, sanctimonia, spiritu, diuina luce & gratia. Ignorabat Ioseph quid egisset cum vxore Angelus, atque adeò venisse ad ipsam Angelum nesciebat: subito autem intuitu ex quadam familiari & maritali licentia ad eam ingressus cognovit grauidam. Sciebat scripturas, virginem nouerat concepturam, & secreto quidem mysterio, id est aliam. Obuerſabatur illius animo Mariæ sanctitas, & votum virginitatis, diuino instinctu recolebat contratum matrimonium; considerabat completas Danielis hebdomas, sceptrum, & regiam authoritatem de tribu Iuda videbat ablatam; cogitabat tandem esse illam conceptionē per miraculum factam, præsertim cū ex ipso rem, ut facta esset, audiret, contemplaretur vero eius humilitatem profundiorē, vultum lucem diuinam aspirantem & maiestatem, plenam Deo sacram Virginē. Quid ergo est, bone Angele, quod tanto molimine Euangeliſta animi Ioseph labores videtur describere? Erat iuslus, propterea noluit illā quasi exemplum maleficij facere, voluit occulte dimittere. Omnia hac diuina prouidentia conferebat in confirmationem virginitatis Mariæ: sed ita conferebat, ut nihil permetteret in ambiguitate Iosephi quod Mariæ integratis existimationem laderet: nihil enim aliud rotō animi discursu quam inquirebat quid sibi esset agendum in tanto rei miraculo, quod faciebat ignorantia incarnationis Filij Dei. Inuenit eam uterum ferre de Spiritu, neq; enim contrā ipse cogitare, vel in animum suum inducere poterat. Est grauida Virgo Deo sacra, tam incomparabiliter sanctitate Virgo est grauida; ex me non est:videtur autem in ipsam conuenire tam multa Prophetarum oracula. Quid si hæc facta esset Mater Mesehiæ & Dei nostri? hoc ego nescio, sed habeo huius rei diuinas conjecturas multas & magnas: in contrarium abducere animum nulla ratione possum; sancta est Maria, diuina Virgo est. Quum hæc animo versaret, è rei nouitate & magnitudine astuans, eius virtus, & iustitia, & san-

ctitas faciebat ut boni potius omnia consuleret quam mali, & ad secura consilia spectaret. Iam primum nihil prorsus est quod eam vel accufem, vel quauis ratione in discrimen illam sanctæ existimationis adducam: nec tamen audeo propter ipsius sanctitatem & virtutis gloriam, vel propter meas coniecturas quod à Spiritu sancto sit grauida, & facta Mater Dei, celebrare solemnes cum ipsa nuptias: vnde consequeretur quod ego cum illa esse habatur, virgo quidem cum Virgine, sed ita tamen habitatus ut cum uxore, illam habitatus ut subditam, atque in alijs rebus obſquentem. Hæc verò sunt quæ non patiuntur meus pudor, & coram tanta maiestate & gloria necessaria animi mei humilitas, & erga ipsam reverentia. Non potest mea abiectione atque indignitas esse cum tam excellenti dignitate, & cum tam diuino splendore: optimum erit factu si eam dimittam, sed occulte. Verum hoc fieri non poterit, nisi eam publicè ducam, & domum ad me accipiam, & nuptiae solita solemnitate celebrentur: ita enim celabitur eius concepcionis sacrofæcta; postea autem inueniam aliquam rationem quæ illam dimittam, nec cum illa habitem. At verò in hoc ipso sentio difficultatem: indignus plane sum qui etiam cum illa celebrem nuptias, virginales quidem, sed nuptias tamen. Tum illud me mouet; quam rationem inueniam, quæ illam possim probabiliter postea dimittere. Denique eò res euasit in mentis eius ratione, ut timeret accipere, & eò magis, quod difficulter rationē inueniret quæ illam à se dimitteret & separaret, cum qua tamen esse, præsertim ut maritum, eis virginalem, non patiebatur eius sancta humilitas & virtus. Hæc cum videret Pater Deus, affuit viro sancto adiutor in opportunitatibus, in tribulatione, auferit ab eius animo omnem perplexitatem, replet eius mentem suauis splendorē incarnationis Filij sui, & per me illi expōnit totius rei mysterium: vnde diuinitus datum est testimonium Matris Dei Mariæ in teſtimonio temerata & perperuæ virginitati, non modò contra haereticum Heluidium, sed etiam contra eos qui sacrilego ore ante illum in perpetuitatem virginitatis Matris Dei erant blasphematuri. Id verò fuit non impiarum solum mentium, sed perdite in temperantium, igitur si tu maritus fuisses Mariæ, ab ea non absoluisses. At antequam ad eam accederet, te dedisset p̄ te cipitem Deus in profunditatem infimam

simam inferni, donec solueres ultimum quadratum tuorum omnium maleficiorum in eternum. Hæc igitur est quæ ascendit, quam Deus tanta gloria est dignatus, ut non solum Virginem Matrem Filij sui esse vellet & faceret, sed etiam tanto honore prosequeretur, ut eius virginitatis integratam perpetuam, non fortissimo solum Ioseph mariti testimonio confirmaret, sed simul angelico, & diuino: ut & Creator ipse, & creatura vitaque, spiritualis & corporalis, tantum mysterium suat testificatione corroboraret. Contigit autem illa Iosephi ambiguas codem incarnationis die, subsecuta vero nocte visitauit ego illum, quod erat coniunctum cum mea ad Virginem legatione, & edixa, domum ad se ut duceret cælestem Sponsam, Deo fœtam, celebrare festum nuptiarum. Iis vero diebus consilium suum viro suo exposuit illa, & desiderium quod per me acceperat vifendi cognaram Elisabeth senem & sterilem, sed diuina dispensatione e Zacharia marito sene grauidam. Ita debitam reuerentiam coniugi Iosepho delatum iri, & comitem se habitum itineris & adiutorem, ac futurum ut eius virginitatis & pudoris exiustiationi plenius consuleretur. En autem excipit te Lucæ Euangelica lux, è qua iam egote incepit docere. Gratias tibi ago te dignas magnanime Gabriel. Euge beate Luca, tibi datum à Deo est ut plura de Maria prædicares quam alij Euægelistæ, quod in magna est parte laudis tui Euangeli ponendum. Ergo aliquid nobis adde ad ea quæ te docente in alijs meditationibus perstrinximus.

Beatissimæ Virginis encomia ex mysterij Visitationis meditatione.

Nullus est finis, fratres, præconiorū cælestis Virginis. Vobis est rursus eius Visitatio latio & deuoto spiritu meditanda, lætitiam vividam & suauem in corde ex contemplatione incarnationis Verbi Dei resistentibus: quæ gratia maiorem vobis exciter deuotionem & desiderium illa mysteria percipientiæ quæ in visitatione Elisabeth fecit Dominus. Concipiat igitur animus vester sensum spiritualem iurisurandi quod à diebus seculi iurauerat Deus daturu se vobis, ut sine timore de manu inimicorum liberati seruiret ille in sanctitate & iustitia coram ipso omnibus diebus vestris. Ita cum facti fueritis Elisabeth,

exultabit in vobis Iohannes, id est, gratia diuina, & augebit in corde vestro Deus spiritum suum, & os replebit sublimibus Matri Dei Mariae encomijs. Aderit vobis quasi gestas in utero Virgo sacra sancta, admirabimini in iubilo cordis vestri, & laudabitis presentiā Filij Dei & Virginis. Ex profundi verò humilitate magnanimiter in exclamatione exultationis & admirationis spiritus in Deo benedicet anima vestra Matri, benedicet fructui ventris eius, & omnia quæ in vobis sunt benedicent & laudabunt nomen sanctum Dei. Audieris cælestis Matri Dei cantum, cuius spiritualis intelligentia faciet, dante Christo, iuvante Matre, ut magnificet anima vestra Dominum, & exultet spiritus vester in Deo salutari vestro & mortalium omnium. Adhæc videbitis in Ioannis nomen & significatiā gratiam consenserit Elisabeth, tū Zachariam, hoc est, Dei iusurandum, & Dei memoriam ad illud adimplendum. Cōsiderabitis cognatorum & vicinorum congratulationes, cum his vos cōiungeris animo & deuotione, simul dicetis cū omnibus vicinis & montanis Iudeis admiratione ducti & timore, Quisnam hic, iam non erit, sed fuit & est? quæ sublimis apud Deum hic est, quo maior inter natos mulieru nemo surrexit! Audietis diuinum & suave canticum Zachariae Spiritu sancto replete, quum prædicat diuinitus vniuersum Christi œconomiae mysterium, visitationem mortaliū & redemptionem, harum reru firmitatē & robur quū celebrat, & securitatem, per natum ex semine David Christum, horum mysteriorum vrafert testimonium ex omnibus Dei Prophetis ab initio seculorum temporalium. Deinde gustum latum acciperis & efficacem, ubi excellentiam fructus horum mysteriorum corde percipientis: & dirigetur iter vestrum in via pacis Christi & Dei.

Ex mysterij Natiuitatis Christi contemplatione.

Porro autem hæc animorum vestrorum exultatio Bethlehem vos ducet, quam agnoscetis cælestis panis & diuinæ nutritionis fastam domum: contemplabimini atque adorabitis cum Maria, cum Ioseph, cum pastori bus, cum multitudine cælestis militia non solum Regem seculorum, sed panem simul Angelorum, & manna de calo & viuum & verum, quod Deus dedit mundo sine comparatione

EE 4

LUC. 2.

ratione quā illud Moysis p̄stantius. Insinuabit se vobis illius cælestis virtus, suauitas, refectio. Adorabitis quidem ip̄am Bethlehem propter illum panē, sed simul domum aduerteis esse non solum panis, sed gladij

Psal. 18. & belli. Natum esse in ea gigantem illum, exultantem in magnitudine virtutis suæ ad currēdam viam potentissimi belli, & præliorum contra Satanaam, mundum, carnem, mortem, infernum. In mundum venisse

Luc. 11. fortiorē illum armatum, qui cum Satana dimicaret, illum vincere, eius arma & spolia auferret. Quia meditatio excitabit & armabit vos, ut ipsi cum vestro robustiore contra diabolum depugnetis, & illum sub pedibus vestris conteratis velociter. Sumeatis enim

ex Bethlehem robur & arma. Verū & illud considerabitis, esse Bethlehem Ephrata, id est, vberatatem frugiferam & crescentem, & erigemini in spem viuam & veram diuinæ in cordibus vestris nutritionis, & donorum

spiritualium vberatatem ex hac Ephrata sentietis; atque superiorum oblitii ad anteriora continenter extendemini, & diuinæ operationis incrementa sumeatis, & vestræ cooperationis adhibebitis. Hanc verò vberatatem

deriuari in vos percipietis per robur illius panis, per arma iustitiae à dextris & à sinistris contra omne quod Deo & eius gratia aduer-

satur. Quod si tanta extat suauitas, tantus prouentus cælestium fructuum ex meditatione Bethlehem & eius significatione, quid non sperandū ex illius meditatione propter quam celebratur hæc Bethlehem? nam

hæciunda est Bethlehem & fructuosa propraliā Bethlehem, quæ vobis dedit illum panem, illa arma, etiam frugum exundantiam, ex qua nara est salus mudi æterna, Christus Dominus & Deus noster. Hæc est quæ

verius dar vobis panem Angelorum, hæc quæ arma cælestia, quæ diuinam fecunditatem. Quid enim est boni quod à Christo non accipiatis, modò velitis, & per Christum? Hunc

dat hæc sancta & diuina Mater, quare omnia bona cum illo. Iam vero hinc sentimus, fratres, incitari nos ad sublimioris Bethlehem meditationem, à Bethlehem Matris ad Filij: hic enim tandem est Bethlehem, propter quam & prima & secunda celebratur; ille

est vera domus, vbi habitat plenitudo diuinitatis corporaliter, lumē infinitum, salus sempererna, vbi panis vita, arma cælestia, abundans bonorum omnium immensa. Hæc

domus est nostra, domus refugij, domus refrigerij, & salutis, & vitæ æternæ. Incomparabilia sunt Bethlehem mysteria, & tamen hæc sunt omnia in tua gloria & laude, sacra sancta Bethlehem Maria.

Ex adoratione Pastorum.

Dum adhuc in Bethlehem sumus, ecce veniunt pastores Ephrataei, quos deducit qui apparuerat illis Angelus ad trinam Bethlehem, ad Ciuitatem, ad Mariam, ad Christum. Coniunguntur pastorum Tuteles Angeli, militia cælestis exercitus è calo latissimis votis prosequitur. Quid vos mouit pastores? Angelus. Sed quis potissimum? Magni consilij Angelus, Saluator noster, qui est Christus Dominus: ad hanc diuinam Bethlehem fessinamus adorandum, tum ad eius Matrem cælestem pueram sua item adoratione & obseruantia prosequendam. Augmus etiam videre sanctificatam ciuitatem nostram, in qua sanctitas infinita nasci dignata est, suo item honore afficere arque adorare. O splendidissimum infantem! in te, parue puer, agnoscimus quæ audiuiimus ab Angelo omnia, quæ suis laudibus & melodia glorificant innumerabiles Angeli. O Matrem diuinam, & omni admiratione & creatu laude superiorem! Tu peperisti nobis hodie Salvatorem mundi, tu Christum Dominum, Filium Dei, Patri cælesti consubstantialem & coæternum, qui creauit cælum & terram, qui è cunis, quæ creauit, gubernat & regit. Gaudemus fratres, Mariam virginem Matrem Dei laudat diuinitas simplicitas, humilitas prædicat, exaltat pastoralis cura: excitemur nos ad eiusdem Encomia celebranda ex cordis nostri simplicitate, tum ex cura & sollicitudine nostri gregis, id est nostrarum potestiarum & actionum. Perge Luca sancte, oramus te. Quid? illa non fuit excellens Maria Dei Genitricis laus? De nullo enim dicitur quod cōseruerat omnia verba, & conferret in corde suo; de hac dicitur: & primū proponitur post *Luc.* 2 pastores, idem significatur duodecimo anno. Illic complexus sum omnia verba quæ de IESV dicebantur ad presentationem visque, omnia item gesta quæ ad Christum attinebantur; duodecimo autem anno reliqua omnia omnis etiam Christi ætatis, nam in verbis intelliguntur etiā gesta ex hebraismo. Ergo cōseruabat beata Virgo omnia quæ de Christo erat. Sed

DEIPARAE VIRGINIS.

609

Sed ybi? Apud se, in corde suo. Ibi enim
in mentis exultatione dicebat, Secretū meum
mihi, secretum consilium Dei mihi: di-
lectus meus mihi, & ego illi. Neque
verò alijs communicabat, nisi forsitan
Sponso, qui etiam erat mysteriorum par-
ticipes: conseruabat verò, vt vtiliter suo tem-
pore posset pios docere. Mysteria enim de
Christi incarnatione & deitate, virginitate
Mariae, & huiusmodi, non euulgabantur pas-
sim ante eius miracula, & resurrectionem, &
ascensionem, & Spiritus sancti missionem:
eorum præcipua erat secretaria Dei Mater Ma-
ria. Neque tantum conseruabat fidelis
memoria & spiritu, sed ea simul conferebat in
corde suo, quod est excellens Virginis Matri
Dei priuilegium. Quid enim est cor, nisi spi-
ritualis sensus, & mens in Deum erecta? Quid
Goger.
149.
Org. in
150.
Mattei,
151.
nati.
152.
med. quām nos capimus, conferebat in corde
Maria. Sed quid conferebat? Noua cum ve-
teribus ex thesauro quem à filio nausta erat:
reuelationes scilicet quas ipsa accepérat, quæ
verba audierat, quæ gesta obseruauerat, ea
cum veteris scripture mysterijs & prophetijs
conferebat in suicem, & ad Deum referebat, ad
Deum perea lenabatur; denique perfectam
meditationem de omnibus in corde suo ex-
ercebat, & sublimi contemplatione frueba-
tur. O beatissimam Virginem! O eximiam
sacrae Virginis dignitatem!

vt per ipsam nomen Filio Dei & suo ponere-
tur quod est super omne nomen, in quo
oporet omnes homines saluos fieri: quod
ministerium Iosepho item fuit communicati-
um propter mysterium matrimonij, & se-
cretum magnum incarnationis Dei; putaba-
tur enim Iosephi filius, qui tamen erat Dei.

Ex stellæ apparitione, & pueri
IESV lactatione.

Augentur Dei in Mariam beneficia, & præstantia eius singularis amplificatur. Nata erat stella Magis in oriente è praefepio, Maria verò in spiritu & contemplatione ad præsepium; accedebat ad alia dona caelestis huius stellæ lux, erat intenta ad infantis Dei curationem & lactationem, sugebat Deus ex ipsius ubere lac, vnde eius substantia humana cresceret; sugebat ipsa ex infante diuinum lac, quo in spiritu cresceret & donis caelestibus. Intellexit deinde quæ gesta erant Hierosolymis ad Regum aduentum. Erat quidem in magna sublimium rerum cōtemplatione, sed tamen simul illam incepit sollicitare metus ab Herode, periculum filij, quæ tamen in summa cordis tranquillitate, sublimi quadam de diuinitatis prouidentia, fides ac meditatio dulciter abigebat.

Ex Magorum adoratione.

Venient Magi, adorant quidem puerum
plena ac diuina adoratione, munerantur my-
sticis oblationibus; solius enim erant hæc
pueri, & ad Regem Deum moritum pro
mortalibus deferebantur: sed faciebat eius
adorationis maiestas, ut sua in Reginam Ma-
trem adoratio deriuaretur, atque à Magis of-
ferretur. Quid enim? Venerabatur Matrem
infans ex illo mysterio, & illi gratulabatur; &
Magi nihil horum sentiebant? nihil post Fi-
lium de Matre cogitabant? nullo honore cen-
sebant prosequendam tanti Filii Matrem? Et
quod tu praefares matri Regis humani, illi
non facerent in Matre Dei omnipotentis?
Magnificarunt ergo Filium Magi & adoraue-
runt; sicut item honore venerati sunt, & ado-
ratione, Matrem: in quo officio damnarunt
hæreticorum superbas & inanies arrogantias
& impietates. Magna hæc laus peruenit à
Magis in Mariam.

Ex

Ex Mariæ largitate in pauperes.

Num illud non magnum similiter in laudibus Mariæ locum obtinet, quod quum aurum obtulissent singuli Reges principali & regia munificentia, illud tamen non seruauit Maria, non Ioseph, sed statim abscedentibus Magis in pauperes distribuerunt? Itaque viginis septem diebus verè ad suam paupertatem erant reducti, & pauperum oblationem templo in purificatione obtulerunt. Quia in re & amorem paupertatis, & generosam liberalitatem, & in proximum singularem charitatem Deo consecrarent. Neque enim pati potuit Virginis sanctissimæ benignitas & misericordia, videre tantam pauperum multitudinem qua ad censum conuenerat, & suæ tribus pauperi, afflisci rerum necessiarum inopia, & se esse opulentam, nec illis subuenire. Vnde factum est ut expletis diebus purgationis Deo oblati duo turves vel pulli columbarum preciosius sacrificiū Deo facerent, quo suam paupertatem & Deo representabant, & Filij assumptionem profitebantur.

Ex mysterio Purificationis
& Oblationis in
templo.

Luc. 2.

Sed assequi quis possit, qua beata Mater Virgo, vbi pro se sacrificium, vbi pro Filio redemptionis pretium offerebatur, in animo & corde meditaretur? Quanta Dei laude exultabat! qua sacrificia Filio ipsa, quod redemptionis pretium Filius Patri offerebat! quam sublimi intelligentia contemplabatur qua à Simeone iusto & timorato viro gerebantur, qua dicebatur! Illud autem verbum, Et tuam ipsius animam pertransibit gladius, quanta mentis attentione audiuit! quanto sensu spiritus & cordis percepit! quanta animi promptitudine ad illum doloris gladium recipientum fecit obtulit! Frequens quidem erat eius meditatio de passione & morte Filij sui, recens etiam ex oblatione Magorum, vbi myrrham vidit offerri; sed commemoratione Simeonis rem quasi ob eius oculos posuit, & gladium eundem, quem erat passura, quasi presentem eius cordi infixit. Intelligebat enim diuinus Mariæ spiritus, quam erat contradictionem præcipuam passurus Christus, fore passionem & crucem, eamque ut ad ma-

trem ad se pertinere, & vehementissimum dolorem sibi esse allaturam. Quare acri verbo, & efficaci, illum doloris sensum expressit Euangelista, non leui, & quasi obiter. Neque enim potest pia mens ferre quod dubitasse dicitur Maria de Filij mysterijs vel levissime, vbi vidit illum crucifigi; quod etiā quidam ex veteribus dixit, dici tamen ex Augustino nec debet nec potest. Fuit perpetuò in fide Filij constantissima Mater: sensit dolores passionis & crucis Filij ut acerbissimè, ita patientissimè atque fortissimè. E quidem sic ubi lego in fide dubitasse Mariam, videre video extintam tunc Christi Ecclesiæ suissimè, nusquam integratatem Ecclesiæ constituisse, nusquam exitisse eius mysticum corpus. Nam si amist fidem Maria, quis dicere potest alios reuinisse? Euge fidelissima Maria, summum fuit in te collatum Filij beneficium, sublimis laus, ut cum continenter senserit Christus gladium suarum contradictionum & futuræ crucis, amittere tu atque ille senseris.

Ex vicissitudine rerum, gaudij,
miseroris, &c.

At video te, Virgo diuina, varijs rerum vicissitudinibus excipi, gaudio nunc, nūc mōtore de Filio. Mirificum fuit tuum gaudium de illius nativitate, de pastoribus, de Angelorum frequentia, successit tamen dolor de circumcisione: hunc leniuit aduentus Regum, adoratio, & muneratione; verū non caruit ne haec quidem lētitia sua solitudine, propter nefaria Herodis confilia. Lenata tamen es in spem viuam & veram de Filij prouidentia: itaque constantissimo spiritu ad templum virginis septimo die venisti palam, & legis ceremonias solēni & publico rito obiūisti cum animi tui eximia exultatione magnanimitate. Et ramen denio conterreriis de fuga in Aegyptum, quasi securitatem illam eō dumtaxat attinere intelligeres, donec offerretur in templum puer, & tu ipsa legem purificationis seruares; dein timendum esse, quārendas latreras, esse fugiendum, & longè quidem in alienam regionem & regnum. Hac verò in realiam succedere videbas diuinitatis prouidentiae rationem, ut per fugam humanitatem Filij sui significaret Deus, & faceret potentem in infirmitate, & in periculo securum. Referebat autem sapiens Virgo hanc rerum vicissitudinem ad Filij mysteriorum econiam,

miam; modò enim celebrabatur eius diuinitas, modò eius humanitas demonstrabatur: fuga humanitatem indicabat, & circuncisio, & oblatio in templum: prouidentia & securitas ab atrocitate Herodis, Angeli, pastores, Reges diuinitatem natiuitas viramque. Modò enim nascendi in uulata Matris virginitate, conseruata integritate, diuinitatem praedicabat; natiuitas verò ipsa per se ex muliere hominem ostendit. Ceterum fugit in Aegyptum Ioseph & Maria, & Christus ascensio super leuem & immunem omni peccato virgineam nubem. Si non corruerunt tunc omnia Aegypti simulacra, certè conturbata sunt omnia dæmonia Aegypti ingrediente Domino in Aegyptum. Nam verisimile est obseruasse Demonem quid rerum circa recessum infantis ageretur; quem etiam Deum esse non nouerat, timebat tamen vehementer ex signis quæ de illo videbat. Propterea quum Herodem ad illius necem incitasset, ac etiam principes Iudeorum, & sentiret nihil in illum permitti, anxiè sequebatur in Aegyptum, illo contentus interim quod crederet, qui sageret, cum hominem esse, Deum non esse.

Ex peregrinatione in Aegyptum.

Ceterum quanta in hac peregrinatione eluet Virginis & dignitas & laus! Portat ipsa puerum Deum, ipsa sinu fouet, suo ipsa lacte nutrit primum, deinde ablactat, manibus suis operatur unde vel ipsa sufficiat nutritendo filio, vel illum ablactatum pueribus cibis sustentet. Subseruit & iuuat suis operis Sponsus sacer, generosè fert Maria paupertatem, ferritem Iosephi latè, habitant humiliter, cibis, vestibus, cultu vtuntur tenuibus. Contemplabantur tamen continenter thesaurum quem habebant in Christo; hinc erant illis omnia dulcia, omnia excelsa, omnia diuina. Ut enim Christus gerebat simul in unitate diuina personæ humanitatem & carnis imbecillitatem, ita & Ioseph, & præseruum Maria, illud mysterium sumnum hinc profunda rerum externalium pauperie, illinc sublimi rerum diuiniarum contemplatione adorabant. Erat paradisus Dei illa peregrinatio. Nam quid amicum magis, quid magis suave Mater euenerit potuit, quam ut subinde ex suis vberibus & pectore lac sageret Filius Dei & suus? Quid illi in maioribus delicijs esse,

quam ut Deo ablactato ipsa pararet, ipsa offerre cibum? quam ut videret in spiritu Angelos illum obseruantes, illi subservientes, illū adorantes, nonnunquā etiam in corpore assumpto ut aquales pueros illi colludentes, quod pia nō refut meditatio? Et hæc quidē peregrinatio gratissima Mariae Virgini fuit, & omni animi & spiritus oblatione plena.

Ex reditu ex Aegypto, & habitatione in Nazareth.

At enim, en tibi ex Aegypto in terrā Israël euocatur ab Angelo: hic latus quidem fuit tantius, sed ita tamen, ut eum nō multò post timor exceperit ab Herodis filio Archelao: quæ sollicitudo fecit, ut in Galilæam Nazareth ad domunculam Ioseph & Mariae discederet. Et ipsi quidem videntur fuisse habitati in Béthlehem, propter natiuitatis Christi memoriam & deuotionem, & circumcisionis, & Regum Magorum adorationis, vnde etiam facile & frequenter Hierosolymam posse commeare ad templum; sed latere volebat IESVS, & longè à principali Iudeorum frequentia & celebriate & Archelao habita-re. Erat alioqui iucundissima illa Nazareth habitatio, & plena diuinis mysterijs: ibi fuerat Virgo caelestis concepta & nata, ibi nutrita donec templo praesentaretur, ibi, cum redisset, despontata Iosepho matrimonio virginali, ibi salutata ab Angelo diuinitus, ibi Filium Dei viero conceperat superueniente Spiritu sancto, obumbrante Altissimi virtute: sciebat nomē verbi sanctæ diuinae proli Christo conuenire; quocirca fuit illinc Dei prouidentia, hinc excellens etiam consolationis, quod in Nazareth habitaret Virgo sacrosancta cum Filio & Iosepho.

Ex ascensu in templum, & Filij amificatione per triduum.

Fuit autē habitatio Virginis in Nazareth cum IESV à reditu ex Aegypto usq; ad Christi baptismum, quod tempus fuisse creditur vigintiquatuor annorum. Cum Ioseph etiam fuisse creditur donec ad virilem aitatē venisset Christus, & egere nō videretur officijs & subfidijs Iosephi Mater. Neque verò hoc tempore rerum vicissitudines non est experta. Virgo Mater: illam in primis ubi anno duodeci-mo vitæ sua Christus remansit solus in Hierusalem,

rusalem. Versabatur in suo perenni paradiſo Virgo sancta, & animi incomparabili consolatione & suauitate ante illud tempus; ascen-debat ad templum singulis annis ad solem-nem diem Paschaꝝ. Filium à se nunquam se-parabat, in illius erat sublinii contemplatio-ne, eius fruebatur conspectu diuino, animi illustrationes multas & magnas ab iplo iden-tidem accipiebat. Ex templo illo materiali & perituro leuabatur eius mens ad templum quod erat eius Filius, in quo habitabat pleni-tudo diuinitatis corporaliter: at verò omnia hæc anno duodecimo resperfa fuerunt ama-ritudine, vbi illum amisit sancta Virgo. Vbi es vita cordis mei? neque enim ad Patrem ad-scendisti; semper enim in eius sinu es. Scio completerum esse te tuum vitæ huius mor-talis cursum, & voluntatem arque mandatum quod à Patre accepisti impleturum: ybi, vbi tamen nunc es? Deus es omnipotens, & Pa-tris voluntatem absque vlla dubitatione obis: sed tamen eo magis mihi est dolendum quod tecum non sim, quod te reliquerim, quod oculos à te auerterim. Illud tamen me solu-tur: certò enim mihi persuadeo diuino my-storio & prouidentia tuam à nobis absentiam hanc esse factam. Dolebat beata Virgo, & vehementer dolebat; sed ita tamen, vt indu-bitata spe, constante patientia consolare-tur suum dolorem, & meritum cordis non solùm non imminuebat, sed augebat; vt Sanctis solent esse fructuosa desolationes, & spi-ritualis utilitatis plena. Non est passus bo-nus puer IESVS longiorem Matris mœ-torem esse & solicitudinem, sed iuxta doloris magnitudinem vberiori eam lætificauit con-solatione & gaudio. Nō solùm autem Filium inuenit, sed gloriössimè cum Doctoribus differenter summa cum omnium admiratione reperit. Ceterum quod hanc Mariæ Virginis videri poterat spiritus exultationem diminuere, vbi audit à Filio; Quid est quod me quarebas? nesciebas quia in his qua-Patrī mei sunt, oporet me esse? tantum abest vt imminueret, vt auxerit etiam. Quæ enim verba dixit IESVS, ad vtrunque ferebantur, Mariam & Ioseph; sed non similiter, non æqualiter; sed ad Mariam longè sublimius, vt erat eius spiritus longè excellētioribus do-nis ornatus quam Iosephi. Nam de Maria quæ in sacris litteris prædicantur, è singulari priu-legio prædicantur. Quo fit, vt, Quid est quod me quarebas, Matri cùm diceret IESVS, ex-

celsum aperuerit quandā diuinitatis cum Ma-tre præsentiam, qua totam eius animam, spi-riuum, mentem ineffabili in se vniue possi-debat. Hanc vnonem habuit cum ipsa Deus eriam cùm Filium quarebat, & mysterio fa-citum est vt ea ad sensum nō pertingeret, qua-si per illam desolationem incrementum acci-peret. In qua spiritus leuatione intellexit beata Virgo vnam esse Filij & Patris æterni voluntatem, humanam autem Filio cum diuina liberè quidem, necessariò tamen esse coniunctam, datum autem esse mysterio sū in terris œconomia, vt Matrem ipse relin-quet, quo se Patrem ostenderet habere, proprie-tem parentes sint relinquēdi. Significatum præterea est planè per mortē se illam reli-ctum, sic impleri debere Patris mandaū quod acceperat de mortalium redemptione. Ma-ter autem tanto huic mysterio subseruebat, dum quæreret, dum dolenter quæreret, dum diceret; Fili, quid fecisti nobis sic? Hac verò & quæ gerebantur omnia pio corde, & sublimi spiritu recipiebat & conseruabat, ac de ijs diuini meditabatur Virgo sacra ſancta; reple-uerat eam Filius Dei cælesti luce & gaudio. Ceterum ostendit sanctus puer (e futurum in Matri obediencia, illi subditum, tum etiam Iosepho;) fat temporis restarē antequam de-nuo effet ipſi Mater relinquendā interim ni-hil esse verendum quod eam relinqueret. Ita latitia & ditino spiritu pleni, laudates Deum & puerum IESVM Nazareth in Galilæam sunt reuersi.

Ex Filij subiectione, colloquijs, & vita vſque ad trigesi-mum annum.

Nec his septemdecim annis, qui ad trigesi-mum vſque eius anni intercesserunt, quic-quam de Christo scriptum est, nisi quod erat subditus illis. Vnuebat quasi priuatus sub Ma-tre, sub parte putatiuo; His in rebus omnibus obsequi & subseruire, in externis & domesti-cis functionibus, Iosephum etiam iuare in suo artificio. Quid puramus non sensisse consolationis Virginem Matrem, vbi videret obeuntem operas humiles Filium Dei? fa-citum famulum suum & Iosephi? quod tanta diligentia, studio, & industria, tam consum-matè omnia sua officia obire, tam alacriter operas expiere IESVM videret? Nonne zursum

rursum Nazareth facta tunc est deliciarū castellum paradisus, ut Aegyptus, & plusquam Aegyptus fuerat? quo paradise fruebatur item Ioseph, sed excellentius multò Maria Virgo Dei Mater. Quis porrò mente consequi posse vel cogitatione, & digna animi deuotione adorare, quae erant diuina colloquia inter Filium & Matrem illis septemdecim annis? quam eximia dona Filius Matri gratificabatur? quoties Mater Filium de rebus diuinis secreto interrogabat? quoies inter eos sermo fuit de ratione carnis Christi dispensatione, de passione, cruce, & morte; de resurrectione, & ad celos ascensione; de missione Spiritus sancti paracliti de mundi gubernatione, de iudicio universalis, de gloria paradi si semper iterna? Quae omnia & cōseruabat in corde beata Virgo, ne que euulgabat; & in corde suo summo cū spiritu sui tensu & deuotione conferebat. Sunt hic plurima quae meditari in consuetudine tam sublimi, tam diuina possimus, ex quibus innumerabilia priuilegia intelligamus profecta à Filio IESV in Matrem, a Patre Deo in Sponsam. Vbi illud eriam contemplabimur, misericordia omnia suis vicissitudinibus gaudij & meritoris nam ut audiebar de laboribus, & doloribus, & passionibus Filij summis; ita de eius gloria, de merito, de triumpho. Sed illud iucundum est mediari, de Filij obsequijs ut sancta virgo laborabat & simul gaudebat; illud propter IESV desatigationem, hoc propter eius in obeundis illis laboribus & seruitijs gloriam, & singulare meritum. Eo igitur tempore tranquilla omnia omnia quietis & sancta pacis plena.

Ex Christi baptismo, ieunio, tentatione.

At vbi venit tempus baptismatis IESV, & per illud datum est initium Baptismatis Sacramento, & ianuæ Sacramentorum, descendit Mat. 3, autem Spiritus sanctus sicut columba, & venit super IESVM, & auditæ vox est de celis dicens, Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui; Euangelium Christi tunc consecratum fuisse à Deo intelligentius, & principium prædicationis Euangeliæ factum. Ibi vero facies rerum mutata, ibi rursum Matrem reliqui IESVS, secedit ad acre & diuturnū ieunium; ibi exerceri cœpit beatissima Virgo è laboribus, è periculis Filij continuā sollicitudine & anxietate. Verum pacatus fuit primus

annus satis, niq; quod à Satanā est appetitus IESV Strina tentatione; sed sciebat illum nocere non posse Filio. Accepit tamen ex ieiunio IESV singularem animi consolacionem Virgo sancta, dum ille voluit cibum sibi offerri per Angelos à Matre paratum, quod piè meditamus. Gaudebat porrò Virgo pia quod Filium videbat iam non latere, sed fieri incipere eius nomen & gesta celebria, animos hominum ad sequendum Christum cōmoueri, Ioannem esse totum in IESV prædicatione & laude, parari omnium animos ad pietatem. Hæc fuerunt Euangeli primordia trigesimo anno Christi, quo tempore Discipulos quidem habuit, sed non firmos adhuc, non plenè addictos, sed piè tantum familiares.

Ex miraculo ad Cana Galilææ.

Ventum est ad Cana Galilææ: ibi iam in. *Ioan. 2.* cipit fieri inclitus Filius Mariæ edito miraculo; ibi confirmatur discipulorum in ipsum fides & pietas. At Maria ex charitate in sororem & nepotem Ioannem solicita interim est, ne in confusionem veniant deficiente vino: hoc in sinuat Filio; Vinum non habent: nec amplius dicendū sciebat, nec opus esse Filio Deo. Oratio Mariae hæc fuit ad IESVM & pia & efficax. Quid autem respödit Christus? Duo. Quid mihi & tibi est mulier? Et Nondū venit hora mea. Primum fuit Matri optatissimum atque gratissimum, ut audiret ex ore Filii professionem acrem & clarā sua diuinitatis, unde exstebat summa Virginis Matris gloria & animi incomparabilis exultatio. Sum quidem Filius tuus, quod discipuli sciunt, norunt alij; sed non omnes quod patrē non habeant inter homines vnum, sed in celo Deum omnipotentem, qui me & ab æterno generauit & generat: hic est mihi verus & unicus Pater, & ipsi ego unus Filius. Altero verbo suam humanitatem futuræ mortis significatione asseruit, & Matris animum perstrinxit. Quia quum ita sint, miraculum quod ex me oras faciam quidem, sed volo intelligentes, non inde me illud facturum quod ex te accepi, non vnde sum Filius tuus, sed ex eo quod accepi à Patre, quod maius est omnibus: hæc est una substantia mihi communis cum Patri & Spiritu sancto: sum enim Patri meo cōsubstantialis. Quid poruit ad laudem facta Virginis excellentius dici, vel honorificehuius prædicari? Quānam arbitramur

FF

inde

inde prouenisse in Mariam mentis illustrationem, & cordis suavitatem? Ergo voluit Christus miracula quæ erat innumerabilia editurus, suæ esset diuinitati tribuenda, voluit tamen simul fidem veræ humanitatis confirmari. Aequalis enim esset periculi cum verum Deum negare, ut verum hominem; propterea humanitatem suam acerrimè item asseruit: nihil enim potuit illam solidius declarare quam timor mortis, quam mors; quam intellexit suam horam: ut nihil vehementius & fortiū exponere suam diuinitatē, quam si diceret, ut dixit; Quid mihi & tibi est mulier? Hæc verò mortis significatio fuit quidem Matri acerba, sed ita ramen, ut excellenti illa diuinitatis Filij insinuacione fuerit mitigata, atque condita suauissimè.

Ex gestis alijs & prædicatio-ne Christi.

Meditemur porrò, fratres, quid rerum gerebat sancta Virgo quo tempore Christus erat in Euangelij prædicatione, & excelsis suis operibus, & diuinis miraculis, antequam posfremō veniret Hierosolymam. Domi arbitror illam sese continuasse plerumque, totam in sublimem contemplationem gestorum Christi suspensam. Ad eam tamen pias mulieres confluxisse, quas ipsa ad pietatem, & religiosos mores informabat, illarum animos solabatur diuina suavitate: de Filio cum ipsis agebat, loquebatur de eius doctrina, miraculis, diuina virtute; ita demum cum illis agebat, ut nouerat Christum velle, ut facultatem à Christo accipiebat. Omnia verò illi per nuncios significabat Filius; etiam quod piè meditari possumus, illi omnia in spiritu reuelabat. Erat eius tunc vita exercita operiosius & sollicita magis, ubi videbat bellum indictum esse & geri à Filio contra Demones omnes, contra perueciam Iudæorum & immanitatem; è contrario autem exitiale ab his contra Filium; hinc omnia timebat, illine omnia sperabat. Hæc faciebant aliquando ut domo egressa ad Filium proficisceretur, & cum illo familiarissime ageret, in quo rerum statu res essent præsens à præsente intelligeret, & diuina animi consolatione & luce repleretur. Ita contigisse intelligimus ut renunciaretur aliquando IESV, quod eius Mater & fratres, id est cognati, ipsum quererent, & respondisse IESVM; Mater mea & fra-

tres mei iij sunt, qui verbum Dei audiunt & faciunt. In eandem item sententiam illi mulieri respondisse, quæ vocem extolleus de turba dicebat; Beatus vener qui te portauit, *Luc. 11.* & vbera quæ luxisti; Quinimo, inquit, beati qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud. Sed quorūm attinet hæc Christi responsus Turba, & mulier etiam illa nondum spiritus cognitionem & vim cognoscet; de ijs que sibi erant nota loquebatur, quæ verò à Christo geregabant excellenter, quasi è natura nobilitate proficiserentur, & facultate, suspiciebat ac mirabatur, & ad generis præstantiam & humanam sanctitatem referebat. Et ita cogitabant quidem vulgo omnes humanus & demissè iudicantes, nihil de IESV diuinitate intelligentes: nisi excipiā mulierem illum, iuxta quod sentit Beda. Hanc persuasōnem voluit Christus exirpatam; propterea constanter præstulit necessitudinem spiritus illi quæ ex carne existit, & opera spiritus carnis operibus, etiam si hæc mala non sint, anteposuit. Nihil verò in his expressit, tametsi insinuavit, de sua carnis mysterio, nihil exposuit de ea coniunctione atque vnione quæ Filio Dei cum carne & humanitate suauitercedebat, è cuius dignitate & virtute nascibantur omnes spirituales necessitudines. Illinc enim meritum Christi erat efficax gratia, omnium donorum, omnium necessitudinum spiritualium; quod Deus esset qui merbatur pro nobis, qui nobis applicabat suam passionem & mortem: quo siebat yrde sua cum Matre coniunctione diuina non responderit aperte Christus, sed illam sepositam voluerit, & supra aliam omnipotē carnis necessitudinem intellexerit esse exaltatam. Quasi diceret; Vos vestras carnis nobilitates & excellentias magni æstimatis, æstimadæ tamen longè altius sunt spirituales, quæ proueniunt non ex naturali generatione, sed ex æterna quam ego habui a Patre meo, tum supernaturali, quam ex Matre accepi: & tamen hanc diuinam fecunditatē. Mater mea non habuisset, nisi illud è cognitione spirituali fuisset promerita; qua in re cœlestē illud mysterium eluceret, & Dei ineffabilis prouidentia. Non est enim merita Maria ut ego fierem homo, sed gratia illa unioñis meæ hypothetice vnicam habuit causam Trinitatis nostræ vnam bonitatem, & misericordiam, & voluntatem. Hoc nō meruit Maria: illud meruit, vi in ipso, ut ex ipso exploretur illa misericordia, & fieret

Luc. 8.

ficeret vniō illa diuina: verū ut illud mere-
rur accepit per praeuisum mēcum meritum,
quod non habuissē nisi ex ea carnem sum-
p̄issē. Præuisa enim mea incarnatio & me-
ritum fecerunt in illa prius spiritualem cum
Deo coniunctionem , vnde posset ita parati
ut Mater mea fieret. Inexhaustus est fons tuā
laudis & gloriæ magne I E S V , vnde extat
iugis illa Matris tuā laus , exundat illa Maria
Virginis sublimis gloria.

Ex Iudæorum odio & calumnijs
in I E S V M.

Conflictabatur magna sollicitudine & ani-
mi anxietate, timore etiam, sancta Virgo to-
to tempore prædicationis Christi , quum fu-
nustum & exitiale odium Iudæorum aduer-
sus Filium intelligeret, calumnias & contra-
dictiones atrocissimas , abiectum à ciuib⁹ suis extra ciuitatem , ductum ad superciliū
montis ut illum præcipitem darent ; misis
postea satellitibus voluisse Principes & Phari-
seos cum comprehendere & ducere vinclū,
subinde voluisse illum lapidare; crescere con-
iurationem Principum, Pharisæorum, Scri-
barum, Seniorum aduersus I E S V M. Erant
initia dolorum hæc : videbat quasi expediti
atque distingi amarum illum gladiū quem
olim ip̄u prædixerat Simeon.

Ex venditione & reliquis Christi
passionis mysterijs.

Ventum enim tandem est ad Iudæ vendi-
tionem, ad horti timores, & agoniam, & su-
dorem sanguineum; comprehenditur & ligat-
ur I E S V S, trahitur ad Annam, vbi accepit
alapam; perducitur dein ad Caipham, & dan-
natur ad mortem; illuditur, confusitur, colap-
his cæditur summa cum contumelia & op-
probrio; concluditur in domesticum Caiphe
carcerem, ligatur ad columnam in tetro loco,
ibi quod reliquum fuit noctis similiter cadi-
tur, eisdem afficitur contumelij. Rursum
mane ab vniuerso concilio condemnatur ad
mortem, & tradendus decernitur Pilato Prä-
fidi, & interimendus. Si firatur Pilato, accusatur
vñfalsissimè, ita inuidiosissimè; mittitur ad
Herodem, ab eo irridetur, induitus ueste alba
tangquam fatuus ad Pilatum remittitur. Ibi
terterima contentione agunt Principes con-

tra Pilatum illum defendantem, petunt Bar-
abbam horridum latronem potius liberari
quam I E S V M. Forum clamoribus addu-
ctus Pilatus illum imperat crudelissimè fla-
gellari, dein arocibus spinis coronari. Ibi
rursum subsannatur, arundine corona eius
verberatur & caput ; statuitur in conspectu
Iudaorum à Präside, vt ad tantam eius misé-
riam misericordia commouerentur. Fit è cō-
trario vt in maiorem rabiem, & odium, & in-
fectionem incitentur. Tandem traditur co-
rum voluntaj à Pilato vt crucifigatur: tollit
crucem prorsus affletus & debilitas, duci-
tur cum duobus latronibus ad Golgotha.
Principes, ne sub pondere crucis moreretur,
illa cum leuant, vt crucifigi possit viuus, hoc
est, crudeliori & contumeliosa magis morte
interire. Venitur ad Golgotha, gustat terribil-
um vinum ipsi oblatum: ibi cum crucifixe-
runt primū, dein crucem leuauerunt & sta-
tuerunt, vtrumque cum summo eius crucia-
tu; qui per tres horas continenter fæuissimas
acciōes accessiones, tandem attulit illi mor-
tem crudelissimā atque ignominiosissimam.
Postquam expirasset, trajectum est eius latus
lancea, & effluxit ex eo sanguis & aqua. Hic
est gladius ex tam multis gladijs compositus
atque compactus, qui animam sacrosanctæ
Virginis perransfuit & penetrauit. Era acer-
ba antequam ad hec veniretur afflictissimæ
Matris & anceps sollicitudo , metus, anxietas,
angustia: sed quæ nunc narramus, Mariæ ani-
mam toram ita occuparunt, ita cruentarunt,
vt ea omnia quæ in præcipiti erant, qua ab ea
timebantur, & de quibus eius erat sollicitudo
& anxietas , quasi coniuratione facta in cor
afflictissimum Mariæ irruerent. Vnus dolor
alius excipiebat, vnum cruciatum aliis at-
tingebat, & atrocior quidem, donec, ipso con-
cedente, Christo vitam abstulerint. Hi gladij
erant animæ Matris infixi, anima autem eius,
suprà quā explicari possit, dolore, amaritu-
dine, cruciatu erat exacerbata atque conœcta:
spiritus tamen virtute , & animi exulta qua-
dam fortitudine sustentabatur iuante Filio,
neque quicquam à generosissima Virgine
vel dicebatur, vel agebatur , quod maiestate
Filij, & Matris dignitate non esset dignum.
Itaque astantem describit Ioannes iuxta cru-
cem, vbi extremit erant Filij cruciatus & vici-
na mors, extremit simul Matris dolores. Por-
rò cùm audiret à Christo I E S V , Eccœ filius
tuus, consolationem quidem accepit aliquam

FF 2 de

de Filij acerbissimè morientis erga se solicitude, & amoris significatione; sed id ipsum eam affligebat amarulentius, quod ipsam relinquenter, & videret simul ad extremā lineam vitæ venire Filium. O dignam tanto Filio Matrem! O fortitudinem Virginis incomparabilem! O laudem & gloriam Matris Dei omni præconio superiorē! Tu concepisti Filium Dei & peperisti, tu lactasti & nutritisti, tu curam illius gestisti tot annos, tu vicissitudinem laborum, solitudinum, & dolorum; tu paupertatē cum illo sustinuisti: venit prædicationis tempus Euangelij æterni; ibi incepserunt quidem illæ cessare vicissitudines, sed fieri labores & dolores animæ tuæ continui, atque adeò augeri in horas & momenta cruciatus tui, vt Filii; donec & ille in mortem veniret, tu in dolorum tuorum & cruciatuum finem. Hæc autem omnia tanta patientia pertulisti, tanta longanimitate, constantia, magnanimitate, vt etiam inde constaret te omni virtutum excellētia esse ornatissimam, nec illa potuisse pari quemquam, præter te & Filium. Quæ omnia quamvis merita erant tua, & gratiæ & gloria tua incrementa ingentia per Filij tui meritum, simul tamen (quæ tua fuit semper charitas incomparabilis in mortales) pro mortalibus Deo ea offerebas in Christo; quemadmodum per Christi merita & satisfactionem infinitam applicant sancti hominibus sua merita & satisfactionem ex eius exundanti misericordia & benignitate, quasi è thesauri infiniti fonte riuiulos emanantes.

Ex Christi sepultura.

Præterierant iam summi illi tui dolores, cælestis Virgo, in morte Filij; fuit tamen adhuc reliquus luctus & doloris sensus in eius depositione è cruce & sepultura; sed quem non solum virtutum tuarum splendor illustrabat, sed fulgor etiam ab anima Christi ex inferno, à corpore ex sepulchro excipiebat. Vt autem fecit te sibi cōfōrmetem Filius in suis doloribus, ita in consolationibus & gloria: vt enim erat ille medius quidam Christi status non glorificata humanitate, donec resurgeret, ita Matris Christi erat media quædam vita conditio, non consummata latititia de Filio. Verum breuis hæc fuit mora.

Ex Christi Resurrectione, Ascensione, &c.

En resurgit à mortuis Filius, illi patrum omnium apparet, replet eius animam, mentem, cor, splendoribus diuinis, & omni suavitate. Auger hac dona in ascensione, in Spiritu sancti missione, & ita implet, ita auget, vt illam gratiæ & donorum excellentiam excedat præcellens gaudium, & in perpetuū confirmat de Filio & rebus cælestibus; imprimit verò eius cordi dulcissimā illius præsentiam, & latissimam unionem.

Ex sacrorum locorum frequentatione.

Erat sacrosancta Virgo postea cum nepote Ioanne, insignia mysteriorum Christi & passionis, quum erat Hierosolymis, cum mulieribus obibat assiduè summa cordis deuotione, & totius animæ consolatione; Ioannis vtebaratur ministerio & opera.

Ex Diui Ioannis Euangelista obsequijs & colloquijs.

O te beatum, Ioannes, qui eandē Matrem haberes quam Deus! Quis cogitatione aſequi possit tua cum Matre Dei colloquia de gestis Christi, de eius diuinitate, de rebus cælestibus? Quād multa per illam à Deo didicisti! Et quid mirum si altius intonas tuum Euangeliū quād cælū est, & celi calorū? Docuerat quidem te Christus, subseruierat Christi doctrinæ Mater Christi. Quoties tu ad Mariam, non Salome, sed Matrem tuam & Christi, adduxisti Apostolos, quoties discipulos, vt doctrinam haurirent cælestem ex ore diuinæ Virginis! Hic iam non conseruabat tantum Maria verba Christi, & gesta, & mysteria, sed simul diuino verborum splendore, suavitate, gratia, efficacia enunciabat. Itaque Deus tantisper illam voluisse in terris viuire creditur, dum traditiones sacras quas à Filio acceperat, & per eius gesta obſeruauerat, Ecclesiæ communicaret.

Ex Diui Ioannis Apocalypsi.

Sed tu tamē sublimis Euāgelistæ & Propheta Ioannes præclarissimam post eius assumptionem acceperisti de Matre Dei tua mentis illustrationem. Apparuit tibi signum magnum in cœlo.

in celo: mulier amicta sole, & luna sub pedibus eius, & in capite eius corona stellarum duodecim. Significauit enim illa mulier Mariam Virginem, quae caput nostrum integra integrum peperit, quae etiam ipsa figuram in sancta Ecclesiae demonstrauit: ut quo modo Virgo pariens Virgo permaneat, ita & Ecclesia omni tempore membra eius pariat, & virginitatem non amittat.

Maria Ecclesiae Mater & Filia.

Summa fuit semper coniunctio Mariae virginis & Ecclesiae, summum huius coniunctionis mysterium. Nam quum sit Ecclesiae corporis membrum principium Mater Dei Maria, & quidem alijs membris omnibus excellentijs, Mater tamen eius est Ecclesia: sed ita Mater, vt per eam accipiat vt mater sit & eius, & omnium qui de Ecclesia censentur. Nonne haber Ecclesia a Christo vt Mater sit, & per Christum? At hunc attulit Ecclesia Maria. Itaque quicquid habet Ecclesia boni, quicquid dignitatis, id habet a Deo, habet etiam suogradu a Maria; debet Deo, debet etiam Maria; ex qua illa accepit per unicum Mediatorem Christum. Neque enim voluit Deus hunc esse Mediatorem, nisi ex virgine Maria conceptum & natum: vt intelligamus Mariam peperisse nobis Deum, dedisse Mediatorem & Redemptorem. Quocirca mater est utraque utriusque; Ecclesia Mariae, Maria Ecclesia: hac illius, quia haec est corpus Christi, illa huius corporis membrum; Maria Ecclesia, quia vt haec esset Mater non solum illius, sed omnium filiorum suorum, a Maria accepta, quae illum concepit & peperit, per quem est Mater. Hinc fit vt Ecclesia Mariam honore principaliter prosequatur, vt Matrem Sponsi sui Dei, & omnium bonorum auctoris & consummatoris; Maria Ecclesiae honorē tribuat, vt ex qua nata ipsa fuerit, & educata, & eō deducētā, vnde Dei Mater eligeretur. Acceptit igitur Ecclesia Christum a Maria verum Deum & verum hominem. Hic enim quum sit Dei Filius aeternus, ex tempore natus est ex filia Ecclesiae Maria. Hic factus est Sponsus Ecclesiae per eius ex Maria incarnationem. Hic frater Ecclesiae est; nam Filius Dei naturalis, vt Ecclesia filia Dei adoptiva. Christus Ecclesiae caput, vt a quo accipiat illa omnem influxum gratiae, & donorum, & charis inatum, omnem connexionem spiritus & subministracionem:

Ecclesia corpus Christi, vt quae ab eo unionem spiritus acceperit & habeat, ab eo pascatur, ageatur, gubernetur, fœcunditatem accipiat spirituali gignendi, nutriendi, augendi, gubernandi filios suos. Ecclesia quod vixit subdita fuit Maria, erat etiam in Petri Christi Vicarij obedientia. Verum quū ita excellat Ecclesia, vt sit gloria, non habens maculam, aut rugam, aut aliquid huiusmodi, sed sit sancta & immaculata: non tamen habuit unquam, non est habitura membrum aliquod, aliquem fidem, cui gratia, donis, prærogatiis caelestibus, omni virtutum præstantia non longè antecelleret Maria. Quid? Illa non est excellentia Maria singularis, vt vis spiritualis quam a Deo accepit Ecclesia, ad illam filiam generandam non attigerit, sed illa singulari priuilegio a Deo sit spiritualiter generata? Non enim fuit, vt aliae infantulae, ab originali peccato per sacrificium Ecclesiae ministerio purgata & consecrata, sed a Deo proxime sanctificata in conceptione, & ab omni peccato preservata, & præstanti gratia & donis nobilitata, & in ea perpetuo confirmata, etiam si pro ea similiter atque pro alijs puerulis sit oblatum postea sacrificium. Creavit ergo illam filiam Deus, & dedit Ecclesiae, & eius corpori inseruit diuina prærogativa.

Eadem dicuntur de Maria quae de Ecclesia.

Hæc cum ita sint, quid mirum si haec mulier quæ Iohanni apparuit, significet & Mariam & Ecclesiam; & quæ de una dicuntur, alteri & possint & debeant accommodari pro prophetica mysterij ratione? Es tu sanctissima Maria castitate & integritate Virgo, fœcunditate Virgo, & mulier & Mater. Amiciuit te Pater Deus sole, hoc est lumine Filii sui, qui lumen est infinitum & aeternum, quum hoc lumen carni in vtero tuo vniuit: & hoc quidem vteri tui sumum lumen fuit in aeternitate praedestinatum, vnde in omne tempus, in omnes generaciones deriuatum est lumen diuinum in mortales. Excellenti quidem ante incarnationis mysteriū lumine vestita fuisti, superamicta rursum ampliori gratia vbi salutauit te Angelus, & parauit te Deus ad Filii sui conceptionem. Conceptio Filii tui Dei, illa vero est quæ immenso sole & luce, Deo ipso amiciuit, quæ ipsa tu in eius humanitate circumdedisti, &

suo amictu induisti. Verè fuisti diuino sole
IESV induta Virgo cælestis, & asitisti Regi
Filio Regina Mater in vestitu candido & de-
aurato. Vbi igitur luna in Maria? vbi im-
*Luna
sub pedi-
bus eius.* perfectio? vbi mutabilitas? Nullibi est. Vbi
luna in solis lumine splendidissimo? Nullibi est, nullibi esse potest; nusquam in Ma-

ria locum inuenit luna, sed est sub pedes eius
abiecta: vt diuinam vim intelligamus in Ma-
ria, qua ab ipsa omne peccatum, omnis im-
perfeccio, omnis macula & instabilitas fuit
perpetuò profligata atque subacta per filij lu-
men & virtutem. Sed qualisnam est huius
diuinæ mulieris corona? Est eius caput redi-
mitum diademate stellarum duodecim, id
est, excelleatijs duodecim Patriarcharum &
Apostolorum, tum Angelorum omnium:

*Corona
ta stellarum
duode-
cim.*

omnes enim confitentur sua dona ab huius
Virginis antecelli, & hac præclarissima laude
illam celebraat atque coronant. Porro cum
dicatur in utero habere mulier, quis non vi-
deat mulierem tanta amplitudine diuinæ gra-
tia insignem summo miraculo factam fuisse

Grauidæ
*Partu-
rientiæ.*
grauidam; hoc verò mysterium exposuisse
Deum nobis per Gabrielem, vbi superueniente
Spiritu sancto dixit diuinitus Mariam
virginem, obumbrante Altissimi virtute, futu-
ram esse Matrem, concepturam, & pati-
turam Filium Dei? Verùm quid illud est,
quod dicatur hæc mulier clamare parturiens,
& cruciari vt pariat? Sublimi hæc intelligentia
opus est. Mariæ quidem est hic clamor,
hæc parturitio, hic cruciatus vt pariat; non
in conceptione, non in uteri gestatione, non
in partu; in nullo horum illa queratas, quia
nihil illorum in Maria fuit. Quænam igitur
clamat Ecclesia, & per hanciam Mariam.
Sed vbi? Non in mysterio conceptionis & partus Mariæ, non de his; sed de mystica
significatione conceptionis & partus filiorum Dei, quæ exprimitur in Draconis bello
& prælijs perennibus quo aduersus Filium &
Matrem, aduersus Ecclesiam gerit iam inde ē
celo. Nihil enim molitus est Lucifer contra
veritatem & Deum, quod non intelligatur
contra Christum fecisse, contra eius Matrem,
contra Ecclesiam. Nam in Deo Christus
semper fuit, & Maria, & Ecclesia in præ-
cipua prædestinatione: in his permisit Deus
veritatem & se impugnari. Confecto igitur
primo prælio in celo, quod gestum est con-
tra Luciferum & Angelos eius, & eo profili-
gato à Michaele & ipius Angelis, exarsit Dæ-

mon in veritatē & Deum, & ita contra Chri-
stum, Mariam, Ecclesiam, in quibus erat Dei
veritas & Deus: itaque voluit illos euertere,
& illam conceptionem & natuitatem delere.
Cæca enim machinatione & malitia cum pu-
gnet contra veritatem, pugnat intelligitur
contra Christum, Mariam, Ecclesiam, quasi
Maria Filium deuoraturus. At infano &
irrito molimine illud conatus est; peperit
enim Maria hominem, sed simul Deum: ita-
que peperit Filium super omnes caelos ad Dei
æqualitatem leuatum, quod Satan nelevari,
nec attingere potest: quare Dæmoni in ce-
lum raptus est Filius natus, qui semper erat in
celo. In celum item raptus est Christus,
quum Satanam in deserto superauit trino
triumphò, postremò in cruce, in resurrec-
tione, in ascensione, in sessione ad dexteram Dei
Patris omnipotentis.

Ex Dracoris bello contra Ecclesiam.

Et verò nec antea cessauit, nec post hæc,
belligare contra Ecclesiam Draco, & in ea
contra Mariam: verum contra neutram præ-
ualere potuit eius armorum vel violentia, vel
artes veteratorum & pestilentes. Nam eodem
Ecclesia confugit quod raptus dicitur Filius
Dei & Virginis, ad summam omnium crea-
tarum rerum solitudinem, diuinitatem; quod
eam leuarunt aliae duæ, virtutum altera, altera
donorum Spiritus sancti, & vtrorumque ex-
ercitiū & volatus perpetuus. In ea enim per-
fectione contemplationis, & diuinarū actio-
num stadio, parauit illi Deus perennē habitationem, vbi eam pascit cibo cælesti per tem-
pus, & tempora, & dimidium temporis, hoc
est, quanto tempore bellum gerendū est con-
tra aduersarias potestates, & præsertim tem-
pore persecutionis Antichristi. Similiter in-
telligitur bellum Dæmonis contra Matrem
Dei Mariam, similiter illius ad Deum refu-
gium, & erga illā protectio & securitas. Cog-
nitus igitur Satan non posse fidem, non vir-
tutes, non dona, non sanctas operationes cri-
pi vel ab Ecclesia, vel à Maria; vim enim ex-
pertus est in Ecclesia Dei esse & in Maria,
qua superari à nulla creatura poslit. Quic-
cum vinci se à veritate sentire, persecuto-
ribus, laboribus, angustijs, cruciatijs, mor-
tibus, lanienis aduersus Ecclesiam exarist &
infaniuit, hæc permittit Deo ad splendorem
maio-

maiorem illius & gloriam. Neque hæc solum extrinsecus in illam permisit, sed innumerabiles spiritus & mentis afflictiones: illas quidem exteriore non permisit in Matrem suam, has internas permisit, & quidem acerrimas animi angustias, dolores, afflictiones de laboribus & poenit filij, de persecutionibus, de passionibus, cruce, morte; simul de Ecclesia necessitatibus, de persecutionibus & laboribus, de afflictionibus & malis omnibus. Hic verò fuit clamor parturientis Ecclesia, hic cruciatus ut pareret. Inuocauit enim Ecclesia perpetuò in suis laboribus Christi adventum, conceptionem, nativitatem: inde idem auxilium animi spirijs, & valida deprecatione expetiuit Maria. Hæc autem voluit impeditre permissa Saræ à Deo potest; per afflictionum enim flumen & rapacitatem Ecclesiam ad se trahere expetiuit & pessimare. Verùm audiuit terra vocem mulieris virtusque, hoc est orationem. Sed quanam terra? Vis Dei incarnati præuisa & accepta Deo in aeternitate, Filius Dei factus homo. Illa terra fuit purissima caro è Virgine sacra facta assumpta, fructus ille terræ quem dedit Virgo diuina. Hæc terra, hic Christus Deus homo, hic IESVS profigauit Satanam, absorpsit eius fluminis violentiam, & truculentiam eius tentationis, & bella superauit gloriosissimè.

Ex prælijs cum semine mulieris.

Quid insanis præterea draco abyssi? Nihil possum aduersus Filium, nihil cōtra Matrem, nihil in Ecclesiam: contendo prælia facere cum semine mulieris, cum particularibus hominibus, cum Ecclesijs itē particularibus. Præcipuum autem bellum meum exardebilit contra pios, contra eos qui obseruant mandata Dei, qui testes Dei sunt, & ad martyrium pro Christo aspirant, & martyrio pro eius nomine coronantur: neque enim de alijs sum admodum sollicitus. Est veteratrix haec tua superbia & truculenta, bellua excrabilis & pestilens: contra pios bellum geres, & prælia multa facies; sed exanguia illa erunt & profigata. Alios etiam, quos tu contemnis, iubabunt Sancti tuis viatorijs de te, & Mater Dei Maria, & Ecclesia, & Christus, & Deus: & tu tandem conculaberis, & in ignem projiceris, ac sepelieris in aeternum cum tuis dia-bolis omnibus, & cum vniuersa face homi-

num damnatorum per tuum maleficium; quod tamen ipsum non impunè feres: qua enim ex parte pena maiori affligi poteris, ea ad cumulum tuæ antiquæ damnationis affligéris draco tartaree. Agimus vobis gratias ingentes in humilitate cordis nostri in Christo sancti Angeli, Prophetæ, Euangelistæ; excellentia mysteria & laudes de virgine Matre gloria à Deo vestra intercessione & auxilio intelleximus. Verùm ut dona cælestia suo ingenio desideriū cordis explēti simul & excitant, ita nos accendimus nunc magis ad Virginis sacrofæctæ præconia inquirenda ac celebrandā.

Ex gaudio & celebritate Angelorum in Virginis Assumptione.

Obscuramus Angeli sancti, non nihil nobis aperire dignemini, pro vestra in nos singulari charitati & patrocino salutari, quæ habuistis exultationē vbi ad vos ad cælestē Regnum assumpta est Virgo Dei Mater Maria? quæ celebritatē illi exhibuistis? Nonnulla perstringemus per tuum Tutelarem, Nam vbi primū intelleximus eam esse assumendam ad Deum & ad nos, amplissimo gaudio fui-mus exhilarati; maiori etiam cum vidimus Christum descendere ad illam adducendam, & eius assumptionem diuinè ornādam. In desiderio fuissemus, vt omnes comites iremus Christo, delecti tamen à diuinitate sumus qui ascendentis suscipemus, alij profecti sunt cum Christo. Iam inde festiuitate & celebri-tate ornatum est cælum vniuersum: quasi videres ad nouum splendorem & dignitatem recipiendam id parari, & ad nouas laudes Deo canendas, & Virginis velut gestire: totam viam ad montē usque Sion, montem item ipsum, & Mariæ Virginis habitationem cælestibus floribus & peristromatis ornatam: oppletum totum itineris spatium Angelorum frequen-tia, hinc inde exspectare aduentum Christi & Matris; non cessare à laudibus virtusque. En-suscitat Matrem Filius, decorat gloriosam animam, & corpus replet gloria, virumque do-nis incomparabilibus exaltat, diuino triumpho ad cælum leuat, paradiso infert, supra omnes Angelorum hierarchias & ordines secundum se in summa sede celorum, in summo honore & gloria apud Deū collocat, Reginam ac Dominam constituit ac pronun-ciat. Data mihi fuit omnis potestas in celo & *Mat. 28.*

FF 4 in ter-

In terra datur nunc Matri meæ Mariæ Virginis in virumque summa super omnem puram creaturam. Concidimus in genua nostra supplices, in iubilo omnes adorauimus Deum & Christum eius; adorauimus sua adoratione excellenti Matrem Dei, professi sumus illam nostrum omnium esse Reginam ac Dominam: illi cecinimus laudes calesles, quales nulli præterea creature. Neque verò existimetis quæ præconia nos modulati sumus, nō esse supra vestrum caput, altè cecinimus Matrem Dei, & Angelicos modulos edidimus in sublimitate: sed vobis aliquam partem nostri cantici indicabimus,

Ex singulorum ordinum Angelorum iubilis.

Exultante enim tota cœlesti ciuitate, iubilante cælo, nostri Seraphim excellentiorem amoris Dei flammatum Mariæ quam sibi deuererunt, Cherubim sublimiorem Dei scientiam, Throni aliudem in illa Dei thronum quam in se agnouerunt, in quo emineat diuina maiestas atque adoretur; Dominationes suam Dominam & Imperatricem venerantur sunt; Virtutes miraculis diuinioribus quam se ornatae professae sunt, maiorum item esse virtutum & signorum fecundam; Potestates illum in aduersariis spiritu potiorē quam se accepisse facultatem. Iam verò principatum in Ecclesiam, & in alias hominum monarchias, illam obtinere suo præstantiorem Principatus testati sunt, & certius gerere patrocinium, quum suum sciant in Deo certissimum. Archangeli in commissas sibi cōgregationes exercere gubernationem suā principalem magis & altiorē. Postremò Angeli esse quidem salutares se singulis hominibus, se illos iuware, protegere, gubernare, atque dirigere; vnam tamen illam instar esse omnium confessi sunt singulis hominibus & viuientis. Habemus nos quidem perennem in Deo nostro beatitatem, & illam quidem statam & firmam, & quæ in gradu cuiusvis nostrum augeri non posse, neque verò minuitur verū gloria quæ ex illa promanat, & exit in gaudium & laudes de multiplici Dei sapientia & donis in nos & in Ecclesiam, (quæ accidentaria appellari potest) illa, inquam, gloria singularem accepit accessionē in assumptione Matris Dei in cælum; quæ & de illa, & de alijs eius donis subinde augetur. Itaque iubi-

lamus semper de Virgine sacrosancta, Hierarchicas actiones ab illa subinde recipimus.

Ex simili beatarum animarum iubilo ac celebritate.

Quid vos beatæ animæ, quæ inter Angelorum choros sedes à Deo accepistis, quid tunc agebatis? Similiter atq; Angeli assumptionem Matris Dei Mariæ Virginis celebrabamus: & quidem quo in superiori Angelorum ordine eramus collocatae, ita altiori laude illam prosequebamur, nostrum Angelorum ordinem eximulatae diuinitus. Addidimus proprias Patriarchæ; Nos fidem de Filio tuo, diuina Virgo, accepimus, conseruauimus, propagauimus, tu illum dedisti, & totam spem & fidem nostram repræsentasti. Nos exultauiimus ut diem Christi videremus, vidimus in spiritu, & gauis sumus; tu verò illum concepisti, peperisti, souisti, lactasti, cibasti, tot annos cum illo vixisti, subdiuum habuisti & obsequientem tu verè & diuinè illum audisti, vidisti oculis tuis, perspexisti, tu manibus tuis contrectasti, tibi eximio priuilegio manifestata est via æterna quæ erat apud Patrem. Nos autem Propheta, quum fuerimus toti in vaticinijs de Filio, & dete simul, suauissima Virgo Mater, sublimi spiritu dicetemus, dignitatis tuæ tamen amplitudinem & splendorem nunc pleniū cognoscimus, & ex maiori luce & spiritu laudamus & benedicimus te, & prædicamus in iubilo, exaltantes Dei misericordiam & veritatem. Nos verò alij, qui ex lege veteri creditimus in tuum Filium, & illius merito sumus consequuti gloriam sempiternam, summa te admiratione & laude prosequimur Mater Dei. Quum enī nos tot sacrificijs Filium tuum, tot oblationibus, cæmonijs, tot manda is, tot seruitijs, tot purgationibus, tot festis, tot Sacerdotibus & Leuitis Chrismum significauerimus, & adorauerimus futurum, tu tamen octo verbis illum & concepisti, & præsentem exhibuisti mortalibus omnibus adorandum: vt plus videamus valuisse apud Deum tuum illum confensem, quam omnia nostra sacra, & cæmonias. Sit Filius tuus benedictus in secula, sis & tu in æternum benedicta. At vos Apostoli & sancti Patres, qui cum ipsa in terra vixistis, vel qui erāt eius morti, & resurrectioni, & assumptioni interfueritis, quid laudum attulistis & tunc, & nunc offeritis? Eramus quidem tunc Spiritu Dei orati,

nati, & cælestes Dei Genitrici laudes diximus, iuxta quod singulis Spiritus dabat eloqui; nunc verò & illa retinemus quæ hunc diximus, & augustiora facimus & excellētiora, & plurima addimus, lumine diuinæ gloriae illustrati, quæ superant captum vestrum: illud tamen non facebimus, quod veltra intelligentia nonnihil erit accommodatum. Quum esset in terris nobiscum post Filij ascensionem, tota fuit in nostra institutione: itaque docebat nos Deus & Christus per se quidem, sed per ipsam etiam, & per Angelos. Fuit illa Ecclesia magistra diuino quodam priuilegio: nunc verò vt Angelorum omnium est purgatrix, illuminatrix, & perfectrix; ita & nostra Apostolorum, & beatarum animarum omnium. Quid præterea alij sancti Patres Virginis Mariae Deiparae in terris viuentes laudis & encomij obulisti? quid verò nunc in celo triumphantes? Semper Ecclesia Dei, & Patres Ecclesiæ, & Doctores Matrem Dei præcipuo, & post Filium eius maximo præconio, veneratione, deuotione sumus prosequuti; neque nullus nostrus fuit qui illam non summis laudibus extulerit. Omnes esse Matrem Dei prædicauimus, concepisse Deum hominem & peperisse, Virginem suissimam & ante partum, & in partu, & post partum, esse perennem & diuinam Virginem, de Spiritu sancto obumbrante Altissimi virtute concepisse ex purissimis suis sanguinibus, nullo proflusus viri commercio. Nullus fuit qui non ex scripturis illam, ex traditione Ecclesiæ, ex sua singulari cordis pietate quam potuit excellentissimis encomijs ornauerit. Nam etiam si nihil aliud quam quæ nunc perstrinximus dixissimus, cum ijs omnes laudes quæ possunt in Matrem Dei Mariam conferri, & debent, amplissime sufficiamus complexi: hæc ergo sat fuerit si significaverimus; nam quæ nunc in cælesti gloria persequimur, & superiora ijs sunt quæ in terris diximus, & in nobis desiderium laudandi Virginem Matrem non explent, sed augent continenter, & vestrum superant captum. Colligit eis ex nostris scriptis que vestro studio assequi poteritis, nobis iuuantibus in Christo. Agimus vobis gratias immortales pro cælesti vestra erga nos benignitate, clarissima celorum lumina. Hoc ergo conabimur vestro patrocinio & ope freti in Christo: non tamen omnium prosequemur monumenta; sed aliqua si referamus, existimabimus alio-

rum omnium præconia attulisse, & reuera offeremus Christo & Matri Dei Mariae sacro-sanctæ.

Ex sanctorum Patrum
scriptis.

Irenæus. Sicut Heua inobaudiens facta, & Lib. 3. sibi & vniuerso generi humano causa facta cap. 33. est mortis; sic & Maria habens prædestinatum virum, tamen virgo inobaudiens, & sibi & vniuerso generi humano causa facta est salutis. Et paulò inferius: Sicutem & Heua inobedientia nodus solutionem accepit per obedientiam Mariæ: quod enim alligavit virgo Heua per incredulitatem, hoc virgo Maria soluit per fidem. Et alibi: Quemadmodum Heua Lib. 5. per Angelicum sermonem seducta est, ut effugiet Deum, præuaricata verbum eius; ira & Maria per Angelicum sermonem euangelizata est, ut portaret Deum, obediens eius verbo: & sicut illa seducta est ut effugeret Deum, sic haec susa est obedire Deo: vii virginis Heua Virgo Maria fieret aduocata.

Cyprianus. Genitrix est & obstetrix Maria, De Na- & deuoram dilecta & soboli exhibet clietelam; iniuvare atreclat, amplectitur, iungit oscula, porrigit Christi, mammam, rotum negotium plenum gaudio: nullus dolor, nulla naturæ contumelia in puerperio; vltro maturus ab arbore baquila fructus elapsus est, nec oportuit vellicari quod sponte prodibat, nihil in hac re perijt vltio, nec præcedens delectatio aliquam expetit poenarum visuram. Spiritu sancto obumbrante incendium originale extinctum est; ideoque innoxiam affligi non decuit, nec sustinebar iustitia, ut illud vas electionis communibus lassaretur iniurijs, quoniam plurimum à cereris differens, natura communicabat non culpa: eratque ei proprium priuilegium, quod nulla mulierum nec ante nec deinceps meruit obtinere, quod erat simul Mater & Virgo, singulis titulis insignita. Vnde & Matri plenitudo gratiæ debebatur, & Virginis abundantior gloria, qua carnis & mentis integritate insignis, spirituali & corporali, intus & extræ, Christi præsentia fruebatur. Et post paulò: Angelica sanè non est credendum ibi ministeria defuisse: nec recesserat à venerabili pectori Matris Spiritus sanctus, ad verbum Gabrielis illapsus. Possidebat domum suam, & templum, quod sibi consecraverait, adornabat, celebrabat

bat sacrarium suum , & sanctimoniae Thalamum honorabat ; lētificabant consolatiōnes huiusmodi animam benedictam , & tanti habitatoris reverentia concupiscentiarum ludibria abigebat ; legem mentis lex carnis non infestabat , rebellio nulla quietem spiritus affligebat . Parvulus fugens vbera pura alimonia ytebatur , & fons sacri pectoris defecatum edulium ori mundissimo infundebat . Sed & cor Matris quādam dulcedines , quā humanum superant intellectum , imbuebant , eratque vtrinque mira iucunditas , cūm pia sancta Matri & devota humilitas , & sancti sanctorum immensa benignitas , confoederatis affectibus mergerentur .

Ehanc. Athanasius . Et quandoquidem ipse Rex est qui natus est ex Virgine , idemque & Dominus & Deus ; ea propter & Mater quā cum genuit , & Regina , & Domina , & Deipara proprie & verē censetur : licebitque nobis ita congruerter dicere , dum ad ipsam , & ad eum , qui ex ea genitus est , carniferum Filium respicimus . Nunc scilicet adest Regina à dextris tuis in vestitu deaurato , circumamicta varietate ; et quod secundum sexum foemineum Regina , & Domina & Mater Dei appellari debeat . Faque nunc ut Regina assistens à dextris Filij vbique regnantis , quasi in vestitu deaurato incorruptionis & immortalitatis circumamicta & variegata , sacris & solemnibus verbis celebratur : non quidem secundum spiritualem simplicitatem , aut quasi sine corpore & carne assistat , sed quod induita sit (quantum spectat ad sanctissimam eius carnem) incorruptibilitate & immortalitate . Variegata rursum est quantum attinet ad offa sanctissima , quā eius carnem fulciunt . Nam ex carne eius , & ex ossibus eius , veluti ex veteri Adam nouus iste Adam , ut vicem eius expleret , costam sibi finxit , nimirum istam incarnationem , eamque semel indutam perpetuò gestat . Ac proinde ista noua Eua mater vita appellatur , variegataq; permanet ad primitias vita immortalitatis omnium viventium . Dicimus cā igitur iterum , & semper , & vndeque beatissimam . Sicuti ergo quum ad ipsum respicimus , Regem , Dominum & Deū appellamus ; ita quoque quum ad eam oculos reiçimus , Reginā , Dominam , & Deiparam esse animaduertimus , idque contemplatione oculi mentalis . Adest Regina à dextris tuis vestitu deaurato , circumamicta va-

rietate . Et iam scilicet , audi filia Davidis & Abrahæ , & inclina aurem tuam in preces nostras , & ne obliuiscaris populi , neque nostri qui sumus de familia & domo Patris tui . Parentes enim tui sumus tecūdū generis profapiæque rationem , nostraque filia es , quia ex nobis genita es . Decet enim te Matrem , Regeneratricem , Dominam , ac Heram cognominari , eo quod ex te prodij Rex . Dominus , ac Deus noster , aſſistentem illi , nobis quidem terribili , tibi aurem dusei , omnemque gratiam largienti . Quia de causa factum est ut gratia plena appellata sis , vt pote quā omni gratia abundares , idque per superuentum in te Spiritus sancti . Ideoque vultum tuum deprecantur omnes diuites plebis ; ditati scilicet istiusmodi bonis & spiritualibus contemplationibus . Ad te clamamus , recordare nostri sanctissima Virgo , quā etiam à parte Virgo permanisti , & retribue nobis pro exquisitis eloquijs magna dona ex diuitijs tuarum gratiarum , tu quā gratia plena es . Nam ideo his vocibus ut ex re ipsa desumptis , & natura laudatorijs , præcipue in tuum euocium utimur , si quando hymnus , si quando laus tibi , siue à nobis , siue ab vniuersa creatura offertur . Tibi , inquam , gratiosæ Domini nostræ , Reginæ , Heræ , Matri Dei , arca sanctuarij . Ecce iam nunc & in exordio dici , ut primitias laudis tibi hoc encomium Archangelus contextit dicens : Ave gratia plena , Dominus tecum , beatam te predicant omnes Angelorum & terrestrium hierarchia , & hierarchicalis manus attollentes benedicunt tibi , quā & in celis benediceris , & in terris beata predicaris . Benedicta tu in mulieribus , & benedictus fructus ventris tui : istiusmodi enim benedictionibus te celebrat prima aies , quā ex Thronis , Cherubinis , & Seraphinis conflat ; qui aut flammei , aut magni Regis Dei cognitores appellantur . Beata tu in mulieribus , & beatus vterus tuus Dei gestator , & vbera quā ille adhuc infantulus fixit . Secunda vero hierarchia , quā in se Dominationes , Virtutes , Potestatesque complectitur , ad te respectans clamat , vt pote quē hæc didicerit à sublimiori hierarchia , priusquam initia sit . Benedicta tu in mulieribus , & benedictus venter tuus , qui Deum concepit , & mammilla quā Deum educaverunt puerum factum . Iam terria ex Principibus Angelis , & Archangelis aies , quibus mandatum & permisum fuit à Deo mittente , vi per vnum Gabrie-

Gabrielem Archangelum ederet splendidissimum & capacissimum hymnum in hac verba: Aue gratia plena, Dominus tecum. Ab illo deinde nos hierarchiae terrestres exaltationes Dei in gutture ferentes, siue quod dicimus, siue quod mutuo haec verba sumpserimus, exaltamus te magna & canora voce dicentes: Aue gratia plena, Dominus tecum. Intercede Hera & Domina, & Regina, & Mater Dei pro nobis; quoniam ex nobis tu oriunda es, & qui editus est ex te carnigerus Deus, noster es: quem decet gloria, & magnificencia, omnique honor, & adoratio, & gratitudo actionis, cum Patre initij experte, & cum sancto, bono, viuisco Spiritu, & nunc, & semper, & in secula seculorum, Amen.

Hym. 2. Eusebius Emilienus. Agnolce, o vere beatissima Maria, gloriam tuam illam, inquam, gloriam Domini, quam tibi vel Angelus nunciauit, vel Ioannes per os Elisabeth matris adhuc de secreto vocationis prophetauit. Benedicita itaque tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui: & unde mihi hoc, ut veniat Mater Domini mei ad me? Exulta Mater salutis humanae: ecce Dominus me inviuerfo mundo per tata retro secula promisisti prima suscipere meritis aduentum; habitaculum immensa maiestatis efficeris, spem terrarum, decus seculorum, communem gaudium peculiari munere noue membris sola possides; initiator omnium rerum abs te initiat, & profundendum pro mundi vita sanguinem de corpore tuo accepit, ac de te sumpsit quod etiam pro te soluat. A peccati etenim veteris nexus per te non est immunitus nec ipsa Genitrix Redemptoris: solus ille licet ex debito renascatur, lege tamen veteris debiti non tenetur. Parum tamen tibi cum ceteris commune maribus es: medicum enim dolorum nostrorum sine dolore paris, sanatorem depravati seculi atque corrupti sine villa pudoris corruptione progeneras. Nec enim decebat ut qui ad hoc venerat ut violata in integrum restitueret, aliquid de materna integritate violaret. Ecce vero partu tuo universorum nascitur vita seculorum, profers in lucem lucis parentem; & Saluatorem hominum, Angelorum patrem, vocare merearis Filium tuum. Hic est ille eriam ab initio quasi Deus signis & prodigijs demonstratus, in Patriarchis praetentus, Prophetarum vocibus nuncius. Hic est ille qui subnubilo legis coruscans, scripturarum omnium claves in se & aperiens & claudens, ac

testamenti veteris umbras aduentus sui luce discutiens, Verbum caro factum venit in mundum, non deposita, sed seposita maiestate: perfectus Deus, & verus homo, unus Christus; non alter ex Patre, alter ex Virgine: inde diuina, hinc humana substantia; duplex natura, sed tamen Dei & hominis una persona: ita coniunctus Deus homini, sicut anima corpori. Ita est pro nostra salute misericors humiliata maiestas, ut tunc non adimeret dignatio dignitatē; assumpta est enim humanitas, non absumpta diuinitas: ad nos quidem per Matrem venit, sed tamen cum Patre regnauit. Et quid mirum? Lux ipsa quamlibet infundatur tertis, ordine tamen suo nihilominus fulget in calis. Hic est ille agnus Dei, qui tollit peccata mundi; qui ante Reges & Principes pia pro impijs sterit victimā: qui & Sacerdotem egit semetipsum offerendo, & sacrificium obtulit moriendo.

Ephrem. Intemerata prorsusque pura Virgo Deipara, Regina omnium, spes desperantium, Domina mea glorioissima eademque optima, sublimior caliculis, purior solis radiis & splendoribus, honorior Cherubim, & polyomatis, id est, multoculis spiritibus, sanctior Seraphim, & nulla comparatione ceteris omnibus superis exercitibus gloriis, spes Patrum, gloria Prophetarum, Apostolorum praeconium, & honor Martyrum, Sanctorum latititia, & lumen studiosorum Abraham, Isaac, & Iacob, decus Aaron, Mosis, splendor, & Gedeon vellus, Hierarcharum coetus, & omnium Sanctorum, ac Virginum corona obfulgorem inaccessa. Accera aurea, lucerna micantissima, vrna celi manna gestans, tabula scriptam legem ferens mortaliibus, arca vera, charta diuinissima, omnium princeps, circumspelta & lucifera virgo, consolatio sanctissima, & omnium dux, sacratissima puella. O rube incombuste, & patens prædiuum, & viridans Aarō illius virga.

Exod. 3. Virga profecta exstisti, & flos Filius tuus. E *Esa. 11:* radice David & Salomonis germinauit Christus noster creator, Deus & Dominus omnipotēs, altissimus & solus. Tu, quoad corpus, Deum & Verbum genuisti; Virgo ante partū, virgo in partu, virgo post partu. Claves nō excusit Deus creator tuus in tuo virginali vtero absque semine carnē induitus, te, o celeberrima, talē præseruans, qualis extiteras ante partum. Per te reconciliati sumus Christo

Dico

Deo meo, Filio tuo: tu peccantium, & consilio destitutorum adiutrix, tu portus procel-
 la vexatorum, solarium mundi, carcere clau-
 sorum liberatrix celeberrima: tu orphanotū
 suscepit, tu captiuorum redemptio, tu agro-
 tantium exultatio, & omnium salus: tu soli-
 tariorum stabilitamentum, & spes mundano-
 rum, tu Virginum decus, corona, & gaudium,
 tu mundi lātitia, ô Domina, Princeps, Regi-
 na p̄stantissima, & perquam benedicta,
 puella veneranda, Dominorum Domina pu-
 rissima; sub aliis tuis custodi me & protege.
 Miserere mei, qui sum luto inquinatus, qui
 sceleribus quām plurimis Creatorem Deum
 meum, & Iudicem offendit, ne aduersus me
 glorietur Satanas exitiosissimus, ne in me ex-
 surget execrandus inimicus meus, ne seruum
 tuum à tua spe destitui cognoscamus, ne ca-
 lumnietur me detrac̄tantum lingua. Non
 mihi alia fiducia, ô Virgo sincera; ex vlnis
 equidē maternis tibi, Domina mea, deditus
 sum miserabilis, & cliens iuuus vocatus sum:
 ne malevolus Satanas me ad infernas portas
 adducat; tu enim meus portus, ô Virgo in-
 uiolata, & p̄sens auxiliatrix. Denique sub-
 tutela & protectione tua totus sum. Crebris
 lachrymis te, ô celeberrima mater, imploro:
 & aduoluor tibi Domina mea, suppliciter clā-
 mans, ne dulcis Filius tuus, & vires omnium
 dator, ob multa qua paraui scelera tollat me
 de medio, & miserrimam animam eeu leo di-
 ripiat, vel velut sterilem ficum infelicem me
 excidat. Sed obsecro ut Christū meum adeam,
 & subeam aulas illas Beatorum, ubi non sunt
 lachrymæ, non vexatio, non molestia, non
 mors, non tormenta, non locorum angustia,
 sed lātitia inexhausta, voluptas Iustorum, de-
 licia & exultatio, gloria & splendor. Imple os
 meum gratia dulcedinis tue, illumina men-
 tem ô gratia plena, moue linguam meam &
 labia ad laudes tibi alacri & lāto animo ca-
 nendas, & præcipue melos illud Angelicum
 celebratissimum, quod Gabriel in Nazareth
 seruili habitu ad te Virginem & Matrem Dei
 mei integrerimam clamans cecinit, salutati-
 nem maximè congruam & dignissimam, mun-
 di salutem, cunctarumque animalium tutelā.
 Dignare, Virgo, te tuū famulum laudare, &
 dicere, Ave Dei splendidissimum & luculen-
 tissimum vas; ave Domina Maria, grāia ple-
 na; ave in mulieribus Virgo beatissima; ave
 stella fulgentissima, ex qua Christus prodijt;
 ave illustrissima lux, Mater & Virgo; ave quæ

mirificè Regem omnium peperisti; ave per
 quam nobis sol p̄clarissimus illuxit; ave
 Domina cunctis sublimior; ave canticū Che-
 rubim, & hymnus Angelorum; ave pax, gau-
 dium, & salus mundi; ave generis humani
 lātitia; ave Patrum p̄eonium, & Prophetarū
 decus; ave Martyrum pulchritudo, & co-
 rona Sanctorum; ave piorum gloria, & in so-
 litudine degentium hymnus; ave p̄clarissi-
 mum hierarchiarum cælestium ornamenti;
 ave hymnigraphorum omnium oratio; ave
 p̄stantissimum orbis terra miraculum; ave
 terrigenarum omnium delectatio; ave para-
 dise deliciarum & immortalitatis; ave lignum
 viræ, & gaudium, & voluntas; ave yallum fi-
 delium, & mundi salus; ave tranquille portus,
 & à fluctibus agitatorum liberatrix; ave pro-
 genitoris illius Adam resurrectio; ave iucan-
 da libertas; ave omnium parens; ave flos gra-
 tia & consolationis; ave refugium peccato-
 rum & hospitium; ave propitiatorium labo-
 ranrium; ave refugium in Hierosolymis; ave
 throne mei Creatoris gloriissime; ave cui
 splendor illustrissime & micantissime; ave
 spes omnium proborum aduersis calibus af-
 flictorum; ave conuersorum refugium; ave
 virorum iuxta mulierumque Regina & mate-
 la, ave mundi Mediatrix gloriissima; ave
 viuueri terrarum orbis conciliatrix; ave Do-
 mina sceptrum fidelibus tuis impetrans; ave
 gloria & lātitia omnium Sacerdotum; ave
 Virgo solatium solitariorum; ave porta ex-
 lorum, ascensus omnium; ave reseramentum
 portarum paradisi; ave quæ mōrēs sedis
 adornatrix omnium; ave eadem quæ lenissi
 oppressorum molestiam; ave clavis celorum
 & regni Christi; ave portus optimus huius vi-
 ta nautarum; ave anima mea spes bona &
 fida; ave Christianorum omnium firma sa-
 lus; ave lumen præfulgens, quo mundus il-
 lustratur; ave Mater Christi Filii Dei viuane
 nostri genitorum protectio luculenta & glo-
 ria; ave quæ nullo spatio comprehensum in
 fini comprehendit; ave quæ Christum vitæ
 datorem educasti, Christum pientissimum om-
 nium Creatorem, Deum dulcem I E S V M
 meum, altorem mundi, hominum amantis-
 simum, omnipotentem Patrem meum, cui
 competit gloria, honor, & potestas in secula,
 laus & magnificētia cum aeterno Patre & Spi-
 riitu sancto, nunc, & semper, & in secula fecu-
 lorū. Precibus Dei Genitricis semper Virgi-
 nis, & exercitus cæstium, ac ceetus Angelo-
 rum,

rum, Cherubim, Seraphim, Propherarum, Martyrum, Hierarcharum, Sanctorum studiorum intercessionibus, & omnium Beatorum supplicationibus miserere tuae creature Deus mi clementissime: à dextris in hora iudicij colloca humiles seruos tuos. Ne, ô Domine vita auctor, ad opera qua nos mortales legem præuaricati commisimus adspexeris, quin potius aspice ad mitissimam humanitatem tuam. Amen.

Subdit idem. Immaculata, impolluta, in corrupta, pudica Virgo Dei Sponsa Domina nostra, quæ Deum Verbum hominibus misifica tua conceptione conciliasti, & rebellem humani generis naturam cælestibus consolasti; unica spes desperatorum, oppressorum subdidi, ad te currentiū auxilium praesertimum, omnium denique Christianorum perfugium, me scelustum peccatorem, & fons meis cogitationibus, verbis, factis factum vilissimum, atque adeo voluptatum mollietiam animo seruili & abieciō amplexatu, ne aufereris quæsto: quin potius sicut humanissimi Dei Mater es, ita me peccatorem humaniter suscipe, & meam sordidissimam, indignisque labijs expressam orationem admite, nec nō tu quidē Filium, meum autem herum & Deum, materna tua liberalitate volens exora, ut mihi quoque mitissima illa suæ pictaris viscera referet, & posthabitis innumerabilibus peccatis meis ad pœnitentiam me conuertat, probeque sua completere mandata concedat. Adiutor mihi semper Virgo misericors, clemens, & benigna, in præsenti quidem vita feruens protectrix & auxiliarix, hostiles imetus repellens, & me deducens ad salutem, ac in supremo vita momento miseram meam animam conseruans, & tenebroflos malorum Daemonum aspectus ab ea procul abigens; in terribili autem die iudicij ab eterna damnatione me liberans, postremò inaccessa tui Filiij & Dei gloria me hæredē efficiens. Quam per intercessionem fauoremque tuum, Dominus mea sanctissima Dei Mater, te etiam atque etiam oro, assequi valcam, gratia, miseratione, & humanitate vñigeniti Filii tui Domini & Dei Salvatoris nostri IESV Christi, cui conuenit gloria, honor, & veneratio cum eterno ciui Patre, & sanctissimo optimo quæ vita auctore Spiritu, nunc, & semper, & in secula seculorum. Amen.

Hilarius, Spiritus sanctus desuper veniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi. Spi-

ritus sanctus desuper veniens Virginis interiora sanctificauit, & in his spirans qui vbi vult spirat, naturæ se humanæ carnis immiscuit; & id quod alienum à se erat, vi sua ac protestate presumpsit. Atque ut ne quid per imbecillitatem humani corporis disidereret, virtus Altissimi Virginem obumbrat, infirmitatem eius veluti per umbram circumfusam confirmans, ut ad sementiuam inuentis Spiritus efficaciam corporalem diuinæ virtutis inumbratio temperaret. Euacuans se enim

*Et lib. 10
de Tri-
nit. non
longe ab
initio.*

Phil. 2.

Ioan. 3.

*In hom.
de huma-
na Chri-
sti gener.*

GG ad

ex Dei forma, & formam serui accipiens, & Filius Dei etiam Filius hominis nascens, ex se suaque virtute nō deficiens, Deus Verbum consummavit hominem viuentem. Nam quomodo Filius Dei hominis Filius erit natus, vel manens in Dei forma formam serui acceperit; si non potente Deo Verbo ex se & carnem intra Virginem assumere, & carni animam tribuere, homo Christus IESVS ad redemptionem animi & corporis nostri perfectus est natus; & corpus quidem ita assumpsit, ut id ex Virginie coceptum formam cum esse serui efficeret? Virgo enim non nisi ex sancto Spiritu genuit quod genuit. Et quamvis tantum ad nativitatem carnis ex se daret, quantum ex se feminæ edendorum corporum suscepit originibus impenderent, non tamen IESVS Christus per humanæ conceptionis coaluit naturam: sed omnis causa nascendi inuenta per Spiritum tenuit in hominis nativitate quod Matris est, cum tamen haberet in originis nativitate quod Dei est. Hinc igitur maximū illud ac pulcherrimum suscepti hominis sacramentum Dominus ipse ostendit dicens: Nemo ascendit in celum, nisi qui descendit de celo, Filius hominis qui est in celo. Quod descendit de celo, concepit de Spiritu originis causa est: non enim ex se corpori Maria originea dedit, licet ad incrementa partumque corporis omne quod sexus sui naturale est contulerit. Quod vero hominis Filius est, susceptus in Virgine carnis est pars: quod autem in celis est, naturæ semper manentis potestas est, quæ initia conditaque per se carne, non se ex infinitatis suæ virtute intra regionem definiti corporis coactauit, Spiritus virtute ac Verbi Dei potestate in forma serui manens, ab omni intra extraque cœli mundique circulo cœli ac mundi Dominus non absuit.

Basilius. Quoniam vero ea tēpestate nulla puritate par Mariæ virginitas inter homines

ad effectum sancti Spiritus excipendum est reperra, & illa iam desponsatione erat occupata, electa est beata Virgo, ita ut nihil detrimenti ex desponsatione accesserit virginitatem.
Matt. 1. ti. Et paulo post. Itaque priusquam conuenienter, invenia est in utero habens de Spiritu sancto. Vtrumque Joseph reperit, & conceptionem, & causam est Spiritu sancto. Et paulo post: Ne metuas, inquit, accipere Mariam cōiugem tuam. Ostendit quod illam non sit abominatus, nec moleste tulerit; sed quod eam metuerit, ut Spiritu sancto plenam. Et alibi: Suscipe, salua, miserere, & custodi nos gratia.

In Literis.

Ad Cledonium ad initium.

Gregor. Nazianz. Si quis sancta Mariæ Deiparā nō credit, extra diuinitatem est. Si quis Christū per Virginē tanquā per canalem decurrisse ac defluxisse, ac non in ea diuino modo, quia absq; viri opera humano, quia procreationis lege, formatum esse dixerit, in simili impietate versatur. Si quis creatum hominem fuisse, Deumque postea subiisse pronunciauit, damnationi obnoxius est: hoc enim non Dei generatio fuerit, sed generationis fuga. Si quis duos filios, alterum ex Deo & Patre, alterum ex Matre, non autem vnum atque eundem induxerit, is ab ea quoque filiorum adoptione excidat.

In i.c. Ambrosius. Soli Mariæ hæc salutatio seruabatur. Bene enim sola gratia plena dicitur, quæ sola gratiæ, quæ nulla alia meruerat, consequuta est, ut gratiæ repleretur auctore. Eo de capitulo: Verè desponsata, sed Virgo, quia est Ecclesiæ typus, quæ est immaculata sed nupta; concepit nos Virgo de spiritu, parit nos Virgo sine gemitu: & ideo fortasse sancta Maria alijs nuptiis ab alio repleta, quia & singulæ Ecclesiæ spiritu quidem replentur & gratia, iunguntur tamen ad temporalis speciem Sacerdotis. Rursus: Liquet quia faciendum esse crediderit, quæ quomodo fieret interrogauit, vnde & meruit audire; Beata quæ credidisti. Et verè beata, quæ Sacerdote præstior, quū Sacerdos negasset, Virgo correxit errorem. Nec mirum si Dominus redempturus mundum diuinam operationem suam inchoauit à Matre; ut per quam salus omnibus parabatur, eadem prima fructum salutis hauriret ex

In idem c.

pignore. Et bene quæsiuit quomodo fieret, legerat enim quia Virgo conciperet, non legerat quemadmodum Virgo generaret: legerat, vt dixi; Ecce Virgo in utero accipiet, *Esa. 7.* quemadmodum autem acciperet, in Evangelio primum Angelus est loquutus. Et alibi: *Er.* go saltanit Propheta Dauid ante Arcam. Arcam autem quid nisi sanctam Mariam diximus? Siquidem Arca intrinsecus portabat testamenti tabulas, Maria autem ipsius testamenti gestabat harudem: illa intra semet legem; hæc Euangelium retinebat: illa Dei vocem habebat; hæc verbum. Verumtamen Arca intus forisque aurii nitore radiabat; sed & sancta Maria intus forisque virginatis splendore fulgebat: illa terreno ornabatur auro, ista caelesti. Eralio loco: Aduertimus *Lk. 11.* quia quotannis in die solenni Pascha sancta *de vidua* Maria cum Ioseph Hierusalem petebat; ubiq; impigra deuotio, ubique assiduus Virginis comes pudoris adiungitur. Nec inflatur Domini Mater quasi secura de meritis, sed quo meritorum maius agnouit, eo votum yberius exsoluit, officiū copiosius derulit, munus religiosius vexit, mysticum tempus implevit. Et agens de Virginibus:

Sit igitur vobis tanquam in imagine *de Lib. 2. de* scripta virginitas vitaque B. Marie, in qua *Virg.* lat in speculo refusget species castitatis, & *tome. 1.* forma virtutis. Hinc sumatis licet exempla viuendi, ubi tanquam in exemplari magisteria expressa probitatis, quid corrigere, quid effugere, quid tenere debeat ostendunt. Primus discendi ardor nobilitas est Magistri. Quid nobilis Dei Matre? Quid splendens ea, quam splendor elegit? Quid castius ea, quæ corpus sine corporis contagione generauit? Nam de ceteris eius virtutibus quid loquar? Virgo erat non solum corpore, sed etiā mente, quæ nullo doli ambitu sincerum adulteraret affectum; corde humilis, verbis grauis, animi prudens, loquendi parcior, legendi studiosior; non in incerto diuinitati, sed in prece pauperis spem reponens; intenta operi, verecunda sermone, arbitrum mentis solita non homines, sed Deum quærere: nullum lădere, bene velle omnibus, affligeremaioribus natu, & qualibus non inuidere, furegere iactantiam, rationem sequi, amare virtutem. Quando ista vel vultu laetit parentes, quando diffensit propinquis? quando fastiduit humilem? quando derisit debilem? quādō vitavit inopem? Eos solos solita cœlus virorum inuicere,

inuisere, quos misericordia non erubesceret, neque præteriret verecundia. Nihil toruum in oculis; nihil in verbis procax; nihil in actu inuercundum; non gestus fractior; non incessus solutior, non vox petulantior: ut ipsa corporis species simulachrum fuerit mentis, figura probitatis. Bona quippe domus in ipso vestibulo debet agnosciri, vt primo prætendat ingressu nihil intus latere tenebrarū; vt mens nostra nullis repugnali corporalibus impedita, tanquam lucerna lux intus posita foris luceat. Quid ego exequar ciborum parsimoniā, officiorum redundantiam; alterum ultra naturam superfuisse, alterum penè ipsi naturā defuisse? illuc nulla intermissione tempora, hic congerminatos ieiunio dies? Et si quando resciendi successiſſer voluntas, cibus plerumq; obuius qui mortem arceret, non delicias ministraret. Dormire non prius cupiditas quām necessitas fuit; & tamen cum quiesceret corpus, vigilaret animus; qui frequenter in somnis aut lecta repetit, aut somno interrupta contineat, aut disposita gerit, aut gerenda prænuntiat. Prodire domo nescia, nisi cum ad Ecclesiā conueniret, & hoc ipsum cū parētibus aut propinquis. Domestico operosa secreto, foris ſipara comitatu, nullo meliore tamē ſui custode quām ſe ipſa: qua incessu affectu quo venerabilis, non tam veltigium pedis tollebat, quām gradum virtutis atolleret. Et tamē alios habeat virgo membrorum custodes ſuorum, morum autem ſuorum ſe habeat ipsa cultodem: plures erunt de quibus dicat, ſi ipſa ſe doceat quae virtutes magifras habet; quia quicquid egerit, disciplina eſt. Sic Maria intendebat omnibus, quaſr à pluribus moneatur; ſic implebat omnia virtutis officia, vt non tam diſceret quām doceret. Talem hanc Euangelista monitrauit, talem Angelus repetit, talem Spiritus sanctus elegit. Quid enim in singulis moreret? vt eam parētes dilexerint, extranei predicatorerint? quae digna fuit ex qua Dei Elius naceretur? Hac ad ipsos ingressus Angeli inuenta domi in penetralibus, ſine comite, ne quis intentionem abrumperet, ne quis obſtruperet; neque enim comites foeminas diſiderabat, quae bonas comites cogitationes habebat; quū etiā tum ſibi minus ſola videbatur cum ſola eſſet. Nā quē admodum ſola, cui tot libri addeſſent, tot Archangeli, tot Prophetæ? Denique & Gabriel cā vbi reuiferre ſolebat inuenit; & Angelū Māria quasi viri ſpecie mota trepidauit, quaſi nō

incognitū auditio nomine recognouit; ita peregrinata eſt in viro, quae non eſt peregrinata in Angelo: vt agnoscas aures religiosas, oculos verecundos. Denique ſalutata obmutuit, & appellata respondit: sed quae primo titubauerat aſpetu, poſtea promiſit obsequium.

Ioannes Damascenus. De sancta & super-Orthod. laudabili ſemper Virgine & Deipara Maria fid. lib. 4. in praetatis mediocriter traſtauimus, & quod maximē opportunum viſum eſt repræſenta- uimus; quod propriè & verè Deipara & eſt, & nominatur. Nunca reliqua compleamus: ipsa enim ante ſecula præcognitio Dei confilio prædefinita eſt, & diuerſis ſimilitudinibus & oraculis Prophetarum per Spiritum sanctum figurata & prædicata, in prædefinito tempore ex Dauidica radice pullulauit, proprie factas ad ipsum reprobationes. Iurauit enim, in Ps. 131. inquit, Dominus Dauid veritatem, & non fruſtrabitur eum, de fructu ventris tui ponam ſuper ſedem tuam. Et rurſus: Semel iurauit in Ps. 88. sancto meo, ſi Dauid mentiar; ſemen eius in aeternum manebit, & thronus eius ut ſol in conſpectu meo, & luna perfecta in aeternum, & regis in celo fidelis. Et Eſaias, Egredierur Eſa. 11. virga de radice leſſe, & flos ex radice eius ad- ſcendet. Enimuero quod Iofeph ex Dauidica tribu deſcenderet, Matthæus & Lucas ſacra- Mat. 1. tissimi Euangelista dilucidè monſtrant: Luc. 3. ſed Matthæus quidem ex Dauid per Salomo- nem deduxit Iofeph, Lucas autē per Nathan, ſancta verò virginis generationem ambo ſi- luerunt. Decet autem ſcire, nō fuiffe morem Hebræis, neque diuinæ ſcripturæ genealogias texere mulierum. Nam Lex fuit, tribum non deſponsare ex alia tribu: atqui Iofeph ex Dauidica deſcendit, & iuſtus erat, hoc enim de ipſo diuinum reſtratur Euangelium: non igitur præter legē ſanctam Virginem ad de- ſponsationē duxiſet, niſi ex eius ſeptimo de- ſcendisſet. Cū igitur ostenderit Euangelista deſcensum Iofeph, ſatisfactum eſſe puiādum eſt. Præterea id nequaquam latere par eſt, quod lex erat, viro moriente ſine prole, fratrē Dant. 25 eius deſuncti coniugem ſibi nupijs copula- re, & ſuscitate ſemen fratris. Quod igitur paru- edebatur ſecundūm naturam, ſecundi, id eſt illius qui genuit, erat, ſecundūm verò legem, eius qui obierat diem. Ex ſerie igitur Nathan filij Dauid, Leui genuit, Melchi & Panthera; Panther genuit Barpanthera ſic ab eo deno- minatum. Hic Barpanther genuit Ioachim, Ioachim verò genuit ſanctam Deiparam. Ex ſerie

G G 2 ſerie

serie Salomonis filij Dauid Mathā duxit vxorem, ex qua genuit Iacob. Mortuo autē Mathan, Melchi qui erat ex tribu Nathan filius Leui, frater verò Pantheris, nupsit vxori Mathan, marri quidem Iacob, & genuit ex ea Heli. Erant igitur fratres vterini Iacob & Heli, Iacob quidem ex tribu Salomonis, Heli verò ex tribu Nathan. Defuncto autem Heli ex tribu Nathan sine liberis, accepit Iacob frater eius ex tribu Salomonis vxorem eius, & suscitauit semen fratri suo, & genuit Ioseph. Ioseph igitur natura quidem est filius Iacob, ex descensu à Salomone, secundūm verò legem filius Heli ex Nathan. Iacob ergo venerādam & dignam laude Annam in matrimonium duxit. Sed quemadmodum vetus Anna sterilis facta, per votum & re promissionē habuit Samuelem, hunc in modum & hæc per supplicationem & re promissionē à Deo Deiparam profert: ut & in hoc nulla illustriū & glorioſarum posterior habeatur. Parit ergo gratia (nam hoc sonat Annæ vocabulum) Dominam, quod profectō Mariae nomine significatur. Nā reuera facta est Domina omnium creaturarum, cùm conditoris omnium effecta est mater. Editur pariu in domo oulis Iacobim, & adducitur in templum. Deinde in domo Domini plantata, & impinguata spiritu veluti oliua fructifera, omnis virtutis habitaculum facta est, ab omni seculari vita, & carnali concupiscentia mētem sequestrās, & sic virginem animam cum corpore cōseruans, vi decebat eam quā in sinu Deū suscepitura esset. Sanctus enim existens in sanctis requiescit. Sic igitur sanctificationem omnem exercet, & templum sanctum & admirabile altissimi Dei dignè dēmōstratur. Quia ergo obseruabat virgines nostræ salutis inimicus propter Eſiāe prædicationem dicentes; Ecce virgo concipiet, & pariet Filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel, quod est interpretatum, nobiscum Deus; ut deciperet eum qui semper in sapientia gloriat, ipse qui deprehendit sapientes in astutia eorum, in desponsationem puella Ioseph à Sacerdotibus traditur, ut nouus liber litteras scienti. Nam desponsatio custodia Virginis erat, & virgines obseruantis depulsio. Quando autē venit plenitudo temporis, missus est Angelus Domini ad ipsam, annuncians Domini conceptionem. Et sic concepit Filium Dei consubstantialem, Pannis viri utem, non ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, id est ex congressu & semine, sed ex Patris bona voluntate, & cooperatione Spiritus sancti suppeditauit Creatori creari, & plasmatori plasmari, & Filio Dei & Deo incarnari & humanari, ex puris & illibatis carnibus eius & sanguinibus, primæ Matri absoluens debitum. Nam quē admodum illa sine commixtione ex Adam plasmata est, sic ista nouum Adam, lege partus in utero tulit, quem peperit super natuitatis naturā. Natus est enim ex muliere, sine Patre, & ex Patre sine Matre: & quoniam ex muliere, lege partus; quoniam sine Patre, super natūram est natuitatis. Et quoniam consueto in tempore (nam nouem menses complens, & decimum attingens nascitur) id fit lege partus; quod autem sine dolore, supra legem partus est. Cuius enim voluptas non præcessit, neque pariendi dolor subsecutus est: secundūm Prophetam dicentem; Prius- Eſiā. 66. quam dolorem partus senserit, peperit. Et rursus, Priusquam adueniret tempus dolorū partus, effugit, & peperit masculum. Natus est igitur ex ea Filius Dei, & Deus incarnatus; nō deifer homo, sed Deus incarnatus; nō vt Propheta actione vnguis, sed totius vnguis praesentia; vt homo quidē factū sit quod vngit, & Deus quod vngit, nō trānsmutatione natu- ræ, sed vniōne secundū hypostasim. Id enim erat vngens, & qui vngebatur; vt Deus vngis seipsum vi hominem. Quomodo igitur non est Deipara qua Deum incarnatum ex se genuit? Sic propriè & verè Dei Genitrix est, & Domina, quā omnium creaturarum dominatrix, ancilla & Mater omnium conditoris effecta. Quemadmodum verò qui concepimus est, Virginem concipientem seruauit; sic & natus, ipsius virginitatem seruauit illam: solum transiuit per eam, & clausam seruauit ipsam. Per auditum quidem concepio, sed natuitas per confuetum patiētiū egredit, tamē si nō nulli fabulantur per laus diuinæ Matri ipsum editum fuisse. Non enim impossibile illi erat per clausam portam trāsire, & illius non lādere signacula. Manet igitur & post partum virgo, & semper virgo; nullo modo enim vñque ad mortem viri admisit contactum. Eſiā scriptum est; Et non cognovit eam, donec peperit filium suum primogenitum; sc̄iēdum tamē est, quod primogenitus est qui primus genitus est, & si etiam vñigenitus fuerit. Hoc enim primogenitum primò natum ostendit, non omnino autem com manifestat & aliorum generatiōnem.

Eſiā. 7.

nem. Hoc autem, donec, determinati tempori
ris præfinitionem significat, non autem nū-
ciat quod postea. Dicit enim Dominus; Ecce
ego vobis sum vīque ad consummatio-
nem seculi: non quōd post seculi consumma-
tionem separandus sit: nam ait diuinus Apo-
stolus; Et sic semper cū Christo erimus, post
communem resūrēctionē intelligens. Quo-
modo enim qua genuit Deum, & ex conse-
quentium experientia miraculum agnouit,
viri consortium admisit? Absit hoc; non mo-
destae cogitationis est talia cogitare, ne dicam
agere. Sed ipsa beata, & super naturam dono-
rum digna effecta, dolores partus quos effu-
git pariens, illos tempore passionis sustinuit,
ex materna compassione viscerum lacerum
repartiuri; & quē Deum per natuitatem
agnouit, illum vt maleficum interfectum vi-
dens, tanquam gladio cogitationibus decer-
pitur. Et hoc est; Tuam ipsius animam per-
transibit gladius; quemadmodum illi prædi-
xerat Dei expectator Simeon, Dominum
gestans in vlnis. Sed communat tristitia gau-
dium resūrēctionis, Dominum carne mor-
tuum rediuiuum prædicans.

Idem Damascenus. Quomodo fiet istud,
quoniam virum non cognosco? Rursus dixit
illi Angelus: Spiritus sanctus superueniet in
te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi: ideo-
que & quod ex te nascetur sanctum, vocabi-
tur Filius Dei. Hac autem ad illum: Ecce an-
cilla Domini, fiat secundum verbum tuum. Post igitur consernum sancta Virginis
Spiritus sanctus superuenit in eam, iuxta ser-
monem Domini quem dixerat Angelus in-
struens ipsam, & virtutem diuinitatis Verbi
susceptiūm præbuit, simul autem & genera-
tiūm. Et tunc obumbravit ei Dei altissimi
in sua sublīstens hypostasi sapientia & virtus,
Filius Dei Patris consubstantialis, velut diui-
num semen, & confructus sibi ex castis & pu-
risimis sanguinibus carnem animaram anima
rationali & intellectuali, primicias nostras
conspersionis, non cum semine, sed conditio-
rio opere per Spiritum sanctum; non paula-
tim per additamenta expleta figura, sed vno
contextu absoluta: ipsum autē Dei Verbum
carnis suppositum hypostasi que est.

Idem Damascenus. Deiparam, Dei geni-
tricem, Deique parentem & proprię & verē
sanctam Virginem celebramus. Nam vt ve-
ritas Deus est qui ex ipsa natus est: ita vera Dei
genitrix verum Deum ex ipsa incarnatum

genuit. Deum enim dicimus ex ipsa natum
esse, non vt diuinitate principium Verbi, vt
Verbum esset, ex ea accipiente; sed vt ipso
Dei Verbo ante secula sine initio ex Patre
genito, & sine initio & sempiternè existente
cum Patre & Spiritu sancto, in nouissimis
temporibus propter nostram salutem in vte-
ro eius inhabitante, & ex ipsa incommutabi-
liter incarnato & genito. Non enim hominē
nudum genuit sancta Virgo, sed Deum verū;
non nudum, sed incarnatum, non ex celo
corpus traducentem, & vt per canalem trans-
euntem, sed cōsubstantiale nobis carnem
fuscentem, in se ipso sustentatam. Si enim
cælitus corpus acceptum est, & non ex ea na-
tura quæ secundum nos sumptum est, quæ
vitilitas humanationis? Humanatio enim
Dei Verbi propter hoc facta est, vt ipsa quæ
peccauit, & cecidit, & corrupta est natura, vin-
ceret eum qui seduxerat tyrannum, & sic à
corruptione liberaretur. Quemadmodum
diuinus inquit Apostolus; Quoniam per ho-
minem mors, & per hominem resūrēctio ex
mortuis. Si primum verum, & secundum
Quod si quidem dicit; Primus Adam ex terra
terrenus, secundus Dominus ex celo: nō cor-
pus dicit ex celo, sed ostendit quod non nu-
dus homo est. Ecce enim & Adam ipsum no-
minauit, & Dominum; & utrumque simul
significauit. Adā enim interpretatur terrige-
na: terrigena autem insinuat quod hominis
natura ex terra plasmata est; Dominus vero
diuinæ substantiæ est insinuatiū. Rursus au-
tē inquit Apostolus; Misit Deus Filiū suum
vnigenitum, natum ex muliere: non dixit per
mulierem, sed ex muliere. Significauit igitur
diuinus Apostolus, quod ipse est vnigenitus
Filius Dei & Deus, qui ex Virgine natus est
homo; & ipse qui ex Virgine natus est, Filius
Dei & Deus est. Natus quidem corporaliter
secundum quod homo factus est, non in præ-
plasmato homine inhabitans, quemadmodū
in Prophetis, sed ipse substantialiter & vera-
citer factus homo, id est in sua hypostasi ani-
matam carnem anima rationali & intelle-
ctuali sustentans, & ipse factus est illi hyposta-
sis: hoc enim designat natū ex muliere. Quo-
modo enim ipsum Dei Verbum sub lege fa-
ctum est, si non homo nobis consubstantialis
factum est? Vnde iure optimo & pro veritate
Deiparam incōtaminatam nominamus Ma-
riam: hoc enim nomen omne dispensatio-
nis mysterium commendat. Nam si Dei-

1. Cor. 15

Gal. 4.

para est quæ genuit, re vera Deus est qui ex ipsa genitus est, re vera etiam & homo. Quomodo enim ex muliere genitus natusque Deus est ante secula hypostasin habens, nisi homo factus est? si autem ipse qui ex muliere natus est, Deus est; vnu est profecto qui ex Deo Patre natus est secundum diuinam & sine initio substantiam, & qui nouissimis temporibus ex Virgine natus est secundum initium habentem & temporalem substantiam, id est humanam. Hoc autem vnam hypostasin, & duas naturas, & duas nativitates Domini nostri IESV Christi significat. Christiparam autem nequaquam dicimus sanctam Virginem, quia ad renendum vocabulum Theotocos, id est Deipara, & Dei genitrix, scelus, & odibilis, & cum Iudeis sapientis Nestorius id adinuenit, ut vas contumeliae in contumeliam solius verè honoratae super omnem creaturam Deiparæ, tametsi ipse cum patre suo Diabolo disrumpatur. Nam & David Rex Christus dicitur, & Aaron Princeps Sacerdotum: hæc enim vngebatur, Regnum & Sacerdotium: & omnis deifer homo, Christus, id est vñctus, dici potest, sed non natura Deus. Vnde & Deo odibilis Nestorius natu ex Virgine Deiferum dicere anhelauit. Nobis autem absit deiferum ipsum aut dicere aut cogitare, sed Deum incarnatum. Ipsum enim Verbum caro factum est conceptum ex Virgine, proueniens quidem ex assumptione Deus, & ipsa iam caro ab ipso deificata: quasi tribus simul factis vna cum deductione ad esse, assumptione, existentia, & deificatione eius à Verbo. Et sic intelligenda & dicenda Deipara Virgo, non solum propter naturam Verbi, sed etiam propter deificationem humanae carnis, quorum simul conceptio & existentia miro operata sunt modo: conceptio quidem Verbi, carnis autem in ipso Verbo existentia, ipsa Dei Matre ineffabiliter supeditante plasmationem Plasmatori, & humanationem Deo factori vniuersi, & deificanti quod assumpti: saluante vñione ea quæ vñta sunt talia qualia vñiebantur; non quidem diuinum dico solum, sed & id quod humanum Christi, & quod super nos, & quod secundum nos. Neque enim factum prius secundum nos, posteriori factū supra nos, sed semper ex p̄ceptu hypostasi ambo substitere; propterea quod ex ipso conceptionis articulo in ipso Verbo existentiam habuit. Quod igitur humanum est, secundum propriam naturam ta-

le est, Dei verò & diuinum ineffabiliter & super naturam. Præterea & carnis animatæ proprietates geslit: illas autem suscepit dispensationis modis naturalis ratione, ordine secundum veritatem naturaliter obseruato.

Epiphanius in sermone de laudibus beatissimæ Virginis Mariæ: Quid dico, & quid proloquar? quo pacto beatam prædicabo gloria radicem? Solo enim Deo excepto cunctis superior existit, natura formosior est ipsi Cherubim, Seraphim, & omni exercitu angelico: cui prædicandæ cælestis ac tertia lingua minimè sufficit, immo verò nec Angelorum. Etenim ipsi quidem hymnum, laudem, honorem protulerunt, non tamen eo modo eloqui pro dignitate potuerunt.

Idem codem sermone: Per te, ô sancta Virgo, medius obstructionis paries inimicitias dissipavit; per te pax cælestis donata est mundo; per te illuminati sunt fines terræ; per te homines facti sunt Angeli; per te homines appellati sunt amici, serui, & filii Dei; per te homines meruerunt esse consertu Angelorum, & cum eis familiariter conuersari; per te notitia cælestis à terra transmittitur in celos; per te homines fiduciam habent in celo erga Altissimum; per te crux resplenduit per vniuersam terram, in qua quidē cruce pendit Filius tuus Christus Deus noster; per te mors concutatur, & spoliatur infernus; per te cederunt idola, & excitata est notitia cælestis; per te cognouiimus vñgenitum Filium Dei, quæ sanctissima Virgo peperis, Dominum nostrum IESV M̄ Chrysium.

Hieronymus. Nos autem virgam de radice Iesæ sanctam Mariam Virginem intelligamus, quæ nullum habuit fructem coherentem, de qua & suprà legitimus: Ecce Virgo cōcipiet, & pariet Filium: & florem Dominum Saluatorem, qui dicit in Cantico cantoricū: Ego flos campi, & lilyum conuallium. Et alibi: Pulchritè quidam portæ clausam, per quam solus Dominus Deus Israël ingreditur, & Dux cui portæ clausæ est, Mariam Virginem intelligunt: quæ & ante partum, & post partum Virgo permanxit. Etenim tempore quo Angelus loquebatur: Spiritus sanctus veniet super te, & Virtus Altissimi obumbrabit te; quod autē nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei; & quando natus est, Virgo permanxit æterna. Item: Taceo de Anna & de Elisabetā, & ceteris sanctis mulieribus, quæ Septem velut siderū igniculos clarū Maria lumen abscondit.

In 1. ad. abscondit. Rursus: Siquis forniciariae cōiungitur, vnum corpus efficitur; & in lege praecepimus. C. 6. ptū est, non solum reos, sed & cōscios criminis obnoxios esse peccati: quomodo Ioseph, cūm crimen celaret vxoris, iustus scribitur? Sed hoc testimonium Mariae est; quod Ioseph sciens illius castitatem, & admirans quod euerat, celat silentio cuius mysterium nesciebat. Et alibi: Exiit virga de radice leste, & flos de radice eius ascender. Virga Mater est auctoritatis Domini, simplex, pura, sincera, nullo extrinsecus germine cohærente, & ad similitudinem Dei vnione fecunda. Virga flos Christi est, dicens; Ego flos campi, & lilyum conuallium. Dan. 2. Qui in alio loco lapis praedicatoris abscessus de monte sine manibus, significat Prophetam Virginem nasciturum de Virgine. Rursus idem: Elizabeth & Zacharias (quo testimonio quasi impenetrabili vteris clypeo) nos docere possunt, quanto inferiores sunt beatæ Mariae Matris Domini sanctitate, quæ conscientia in se habitatae Dei liberè proclamat; Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes; quia fecit mihi magna qui potens est, & sanctum nomen eius. Et misericordia eius à progenie in progenies, timentibus. Fecit potentiam in brachio suo. In quo animaduertere, quod beatam se esse dicat, non proprio merito atque virtute, sed Dei in se habitantis clementia.

Chrysostomus: Precibus, Domine, eius quæ genuit te Deipara & semper Virginis Marie, Sanctorum omnium, Potestatum spiritualium, preciosi Prophetæ, Praecursoris, ac Baptista Ioannis, sanctorum gloriosorum Apostolorum, & S. Nicolai, cuius & memoriam celebramus, miserere & serua nos. Ibidem: Defende, serua, miserere, custodi nos Deus tua gratia. Sanctissimæ, incontaminatae, super omnes benedictæ, gloriæ Domina nostræ Deipara, & semper Virginis Marie, cum omnibus Sanctis memoriam agentes, nosmetipso, & inuicem, & omnem vitam nostram Christo Deo nostro commendemus. Quod idem repeatit. Rursus: In memoria & honorem Virginis Marie & Sanctorum (vt Ecclesia Romana facit) offerit Sacrificium. Præterea inquit: Offerimus tibi rationalem hunc cultum pro in fide requiescentibus maioribus, Patribus, Patriarchis, Prophetis, & Apostolis, Praconibus, Euangelistis, Martyribus, Confessoribus, continentibus, & omni spiritu in fide iniciatis; præcipue pro sanctissima, immacula-

tate, super omnes benedicta Domina nostra Deipara & semper Virgine Maria. Ut verè dignum & iustum est glorificare te Deiparæ, & semper beatissimam, & penitus incontaminatam Matrem Dei nostri, honoratorem Cherubim, & gloriostorē incomparabiliter Seraphim, qua circa corruptionem Deum peperisti, verè Deiparam te magnificamus. Aue gratia plena Maria, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui; quoniam Salvatorem animarum peperisti nostrarum. Et inferius: Deus remitte, dimittit, ignosce mihi peccatori peccata mea, & voluntaria, & inuoluntaria, siue in cognitione, siue in ignorantia, siue in verbo, siue in opere, siue in concupiscentia feci, omnia ignosce: quoniam bonus, & humanus, longanimes, & multe misericordia. Et intercessione immaculatae Dominae nostræ Deipara, & semper Virginis Marie, dignum me fac, ut sine condemnatione accipiam immaculatum tuum donum in remissionem peccatorum, in vitam æternam, in purgationem malarum mearum cogitationum, in illustrationem mandatorum tuorum: quoniam recte decet gloria, & honor, & adoratio Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, nunc & semper, & in secula seculorum. Amen.

Et post paulò: Gratias agimus tibi Domine, humane benefactor animarum nostrarum, quoniam & hodierno die dignatus es nos super celestibus tuis & immortalibus mysterijs, dirige nostram viam, & confirma nos in timore tuo omnes, custodi vitam nostram, ita bili nos gressus, precibus & supplicationibus sancta Deipara, & semper Virginis Marie, & omnium Sanctorum.

Augustinus. Adebet nobis, dilectissimi, opus. Ser. 2. de Annis. tatus dies beatæ ac venerabilis semper Virginis Marie; ideo cum summa exultatione gaudeat terra nostra, tantæ Virginis illustrata die solenni. Haec est enim flos campi, de qua ortum est pretiosum lilyum conuallium, per cuius partum mutatur natura Protoplastorum; deletur & culpa. Præcium est in ea illud Euæ infelicitatis elogium, quo dicitur; In dolore paries filios tuos: quia ista in lætitia Dominum peperit. Euæ enim luxit, ista exultauit: Euæ laetiora, Maria gaudium in ventre portauit; quia illa peccatorem, ista edidit innocentem. Virgo quippe genuit, quia virgo concepit; inuolata peperit, quia in conceptu libido non fuit: utrobique miraculum, & sine corruptio-

Luc. 1. ne grauida, & in partu Virgo puerpa. De-
scendit Angelus de cælo missus à Patre Deo
in nostræ redēptionis exordium, ac beatam
salutando Mariam; Aue, ait, gratia plena; Do-
minus tecum. Impleta est ergo grātia, & Euæ
euacuata est culpa. Maledictio Euæ in bene-
ditionem mutatur Mariæ. Aue, inquit, gra-
tia plena; Dominus tecum: tecum Dominus
in corde, tecum in ventre, tecum in vtero, te-
cum in auxilio. Gratulare beata Virgo: Chri-
stus Rēx è cælo suo incarnatur in vtero tuo:
ex sinu Patris in vterum dignatur descendere
Matri. Benedic tu, inquit, in mulieribus,
quæ vitam & viris & mulieribus peperisti.
Mater generis nostri pœnam intulit mundo,
Genitrix Domini nostri salutem attulit mū-
ndo; austrix peccati Euæ, austrix meriti Ma-
ria; Euæ occidendo obsuit, Maria viuificando
profuit; illa percussit, ista sanauit. Pro inobe-
dientia enim obedientia commutatur, fides
pro perfidia compensatur: lara igitur Maria
gestat infantem, exultans amplexatur Filiū,
portat à quo portabatur. Paulus ad Inferiū: O
beata Maria, sœculum omnē captiuum tuum
deprecarū ascessum; te apud Deum mundus
suæ fiduci obſidem fecit: noli morari Virgo,
nuncio festinanter responde verbum, & susci-
pe Filium, da fidem, & senti virtutem. Ecce,
inquit, ancilla Domini, fiat mihi secundum
verbum tuum. Nec mora, reuertitur nūcius,
& virginalem thalamum ingreditur Chri-
stus; efficitur subito prægnans beata Dei Ge-
nitrix, & cuncta per secula predicatur felix.
Ibidem. Rursus: Recole, Maria, in libro Esaïæ Prophe-
Isaïe 7. tæ Virginem quam paritaram legisti, & gau-
deatque exulta, quia tu es meruisti. Et sub-
ditur: O felix obedientia, o insignis grātia,
quæ dum fidem dedit humiliiter, cœli in se
opificem incorporauit! Impleuit in ea Do-
minus quod dudum prædixerat; Obedientia,
inquit, malo quām sacrificium, & scientiam
Dei, plusquā holocausta. Hæc fuit vera obe-
dientia, omniq[ue] sacrificio grātior; hæc volū-
tas cunctis hostijs acceptior; hinc promeruit
gloriam, quam ipsa postmodum hausit. Ecce,
Osea 6. air, ex hoc beatam me dicent onines genera-
tiones. O beata Maria, quis tibi dignè valeat
iura gratiarum, ac laudum praconia repende-
re, quæ singulari tuo assensu mundo succurri-
fi perditio? Quas tibi laudes fragilitas huma-
ni generis perfoluat, quæ solo tuo commer-
cio recuperandi aditum inuenit? Accipe itaq[ue]
quæcunque exiles, quascunque meritis tuis

impares gratiarum actiones; & cum suscep-
ris vota, culpas nostras orando excusa. Ad-
mitte nostras preces intra sacrarium exaudi-
tionis, & reporta nobis antidotum reconcil-
iationis. Sit per te excusabilis quod per te in-
gerimus; fiat impenetrabile, quod fida mente
poscimus. Accipe quod offerimus, redona
quod rogamus, excusa quod timemus; quia
tu es spes vinaea peccatorum: per te speramus
veniam delictorum, & in te, beatissima, no-
strorum est expectatio præmiorum. Santa
Maria, succurre misericordia: iuuia pusillanimes,
refoue flebiles, ora pro populo, interueni pro
clero, intercede pro deuoto foemineo sexu:
sentiant omnes tuum iuuamen, quicunque
celebrant tuam commemorationem. Afliste
parata votis poscentium, & repende omnibus
opratum effectum: sint tibi studia affidue
orare pro populo Dei, quæ meruisti benedi-
cta Redemptorem ferre mundi, qui vivit &
regnat in secula seculorum.

Idem. Adeft nobis, dilectissimi fratres, dies *In festo*
valde venerabilis, dies omnium Sanctorum *Affimp.*
solennitatis præcellens. Adeft, inquam, dies *fer. 2.*
inclita, dies præclara, in qua è mundo mi-
grasse creditur Virgo Maria. Et ideo laudes
intonet viuenda terra cum summa exulta-
tione, tantæ virginis illustrata excessu: quia
indignum valde est vt illius recordationis so-
lennitas sit apud nos sine maximo honore,
per quam meruimus Authorem vita susci-
pere: satisque præposteriorum iudicium est, vt
cùm sanctorum celebramus victorias Marty-
rum, illius solennitatem illis non praera-
mus, quæ huic mundo edidit Principiæ Marty-
rum. In hac siquidem die competitor Spon-
so illi coelesti proclamat beatam Virgo; Tenui-
sti manu dexteram meam, & in voluntate
tua deduxisti me, & cum gloria suscepisti me.
Hodie, inquam, & ipsa à Sponso, Filio, & Do-
mino, congruè audiuit; Iam hyems transiit, *Cant. 2.*
imber abiit & recessit; surge proxima mea,
Sponsa mea, columba mea, & veni. Hæc ideo
dicimus, quia sicut iam in cœsuetudinem sus-
cepit Ecclesia, hodierna die ad cœlos assum-
pta fuisse creditur Virgo Maria. Et rursum: *Eod. Ser.*
Loquamur aliiquid de laudibus sacratissimæ
Virginis. Sed quid nos tantilli, quid actione
pusilli, quid in eius laudibus referemus, cùm,
etiam si omnium nostrum membra venteren-
tur in lingas, eam laudare sufficeret nullus?
Altior cœlo est de qua loquimur, abysso pro-
fundior cui laudes dicere conamur. Hac est
enim

enim quæ sola meruit Mater & Sponsa vocari. Hæc primæ matris damna resoluti, hæc homini perditio redemptionem adduxit. Mater enim generis nostri peccati intrulit mundo, Genitrix Domini nostri salutem edidit mundo; auætrix peccati Ena, auætrix meriti Maria: Ena occidendo obfuit, Maria iuificando profuit: illa percutitur, ista sanauit. Hæc enim mirabiliter atque inæstimabili modo omnium rerum & suum peperit Saluatorem. Quæ hæc Virgo tam sancta, ad quam venire dignaretur Spiritus sanctus? Quæ tam speciosa, ut eam Deus sibi eligeret Sponsam? Quæ tam casta, ut esse posset Virgo post partum? Hæc est Dei templum, fons ille signatus, & porta in domo Dei clausa. Ad hanc namque, ut dixi, Spiritus sanctus descendit, hanc virtutem Altissimi obubravit. Hæc est immaculata coitu, secunda partu; Virgo lactans, Angelorum & hominum cibum nutiens. Meritò namq; beata singulari à nobis præconio extollitur, quæ singulare commercium mundo præbuit. Denique tantum se ad celi fastigia subleuauit, ut Verbum in principio apud Deum de superna cæli aree suscipere. O felix Maria, & omni laude dignissima! O Virgo Dei Genitrix gloria! O sublimis puerpera, cuius visceribus Author cœli terraque committitur. O felicia oscula lactantis labijs impressa! cum inter crebra indicia reptantis infantiae, vtpote verus ex te Filius, tibi Matri alluderet, cum verus ex Pare Dominus imperaret. Nam Authorem tuum ipsa concipiens edidisti in tempore puberem, quem habebas ante tempora Conditoris. O felix puerperium, lætabile Angelis, opabile Sanctis, necessarium perditis, congruum profligatis! Qui post multas assumptæ carnis iniurias, & ad ultimum verberatus flagris, potatus felle, affixus patibulo, vt te veram Matrem ostenderet, verum se hominem patiendo monstrauit. Sed quid dicam pauper ingenio, cum de te quicquid dixerim, minor laus est quam dignitas tua meretur? Si cælum te vocem, altior es; si Matrem gentium dicā, præcedis; si formam Dei appellem, digna existis; si Dominam Angelorum vocitem, per omnia tu esse probaris. Quid ergo de te dignè dicam, quid referam, cum nō sufficiat lingua carnis tuas enarrare virtutes? Has interim laudes subeat lingua carnis, quas semper ardenter profert anima. Nunc nostras peto ut aures doctrinarum tuarum demulceas organis. Plaudat nunc tympanis scena tuis, & ve-

loces articuli puerperæ concrepēt. Concinat latentes chori, & alternanibus modulis dulcifona carmina miscēatur. Audiamus fratres, audiamus pro mentis affectu, audiamus quæ admodū tympanistriarum doctrinis concrepet beata Virgo Maria; audiamus inquam, & huic harmoniæ moribus respondeamus. Denique cum hæc mulier beatissima ab Angeli iam saluata, Spiritu sancto repleta, plenitudine diuinitatis afflata, ad Elizabeth venifset cognatam, post exultationem Ioannis in utero matris, hæc Domino decantauit cantica laudis, Magnificat anima mea Dominum, & exultauit spiritus meus in Deo salutari meo, &c. Et inferius, vbi ex deuotione quædā repetit Augustinus: Quas ergo tibi laudes fragilitas humani generis persoluet, quæ solo tuo commercio recuperandi aditum inuenit? Accipe itaque quascunque exiles, quascunq; meritis tuis impares gratiarum actiones; & cum suscepimus vota, culpas nostras orando excusa. Admitte nostras preces intra sacrariū exauditionis, & reporta nobis gratiam reconciliationis. Sit per te excusabile quod per te ingetimus: accipe quod offerimus, impetrā quod rogamus, excusa quod timemus; quia nec potiorem meriti inuenimus quam te, ad placandam iram Iudicis, quæ meruisti esse Mater Redemptoris & Iudicis. Succurre ergo misericordia, iuua pusillimes, refoue flebiles, ora pro populo, interueni pro clero, intercede pro monachorum choro, exora pro deuoto foemino sexu: sentiant omnem tuum iuuam quicunque deuotè celebrant tuum nomen. Sit tibi compassio super afflitos, sit pius affectus super cœlorum peregrinis; & cum te latentem semper aspicis, fletus nostros, quæsumus, ipsa ad Deum admittas, cumque ut proprium Filii pro nobis interpellas. Nos enim adhuc in terra hac affligimur, persequimur, iniurijs lacessimur, opprobijs afficimur, esurimus, sitiimus, somnum patimur, in carcere retinemur. Tu vero in cœlestibus regnis prælata es cunctis Virginum choris, tu Agnum, quoconque perrexerit, sequeris; tu virgineos choros, & ab incœtu carnis illecebris alienos, per albentia lilia, rosasque vernantes, ad fontes perennis vitæ potandos inuitas: tu in illa Beatorum felicissima regia primi ordinis dignitatem adepta, plantis rosalidis oberrâs inter paradisi amoenitatem, gramineosque crocos, tenero poplite pergis, felicique palma violas immarcescibiles carpis: tu concinis si-

ne fine

ne fine choris coniuncta summis: Angelis Archangelisque sociata, indefessa voce Sanctus clamare non cessas: tu in cubiculo Regis beatitudinem gemmis & margaritis ornata afflatis: tibi thronus regius ab Angelis collocatur in aula æterni Regis, reque ipse Rex Regum & Matrem veram, & decoram Sponsam præ omnibus diligens, amoris amplexu sibi associat. Nec mirum si dignetur tibi aggaudere Deus regnans, quem tu parvulum ex te hominem natu torties osculata es in terris. Has ergo tuas felicitates possidens, conuertere ad nostrarum misericordiarum salutem. Inter hæc igitur, fratres, cum tanto mentis affectu beatissima Virginis nos intercessionibus committamus, omnes eius patrocinia omni nisu imploremus, ut dum nos supplici eam obsequio frequentamus in terris, ipsa nos sedula prece commendare dignetur in celis. Neque enim dubium, quæ meruit pro liberandis proferre premium, posse plus omnibus liberatis impedire suffragium. Sed quid nobis prodest hanc interpellare vocibus, nisi etiam humilitatis eius exempla teneamus? Curemus ergo, dilectissimi fratres, ut cum huius diei festiuitati interesse cupimus, velimēis humilitatis atque charitatis induiri appareamus. Nō nos inuidia alienæ felicitatis torqueat, nō ira vsq; ad diuisionē dilaniet, non cupiditas Christum à nobis excludat, non seculi tristitia exurat, non prosperitas eius incaute decipiatur, non luxuria inquireret, nō immunditia polluat, non elatio corruptat, non superbia inflet: ut dum virtutibus ornatos, charitate coniunctos, humiliatae fundatos, beata Dei Genitrix sua nos interesse festiuitati perspexerit, ardentius nobis subuenire fedinet apud Filium & Dominum suum I E S V M Christum Deum & Saluatorē nostrū, qui coronis perennis regni glorificat Sanctos suos, & est æterna laus & expectatio omnibus electis eius. Ipsi gloria, virtus, potestas æterna, & nunc, & semper, per immortalia secula seculorum. Amen.

*Hom. 6. Cyrillus Alexandrinus. Alacrem video-
rōt. Ne-
florum
dicta
Epheſi.*

Pſ. 132. quod psalmista David dixit; Ecce quā bonum, & quā iucundum, habitare fratres in idipsum. Salue itaque per nos sancta ac my-

stica Trias, quæ nos omnes ad Ecclesiam sancta Mariæ Deiparæ conuocasti. Salue per nos sancta Deipara, pretiosus totius orbis thesaurus, lampas inextinguibilis, corona virginitatis, sceptrum rectæ doctrinæ, templum infolabile, locus eius qui loco capi nequit, Mater & Virgo, per quam in Euangelijs benedictus nominatur qui venit in nomine Domini. Salue quæ incomprehensibilem in sancto virginali utero comprehendisti, per quam sancta Trias per vniuersum orbem glorificatur & adoratur, per quam cælum exultat, per quam Angeli & Archangeli lætantur, per quam Demones fugantur, per quam Diabolus tentator cælo decidit, per quam prolapsum plasma in cælum recipitur, per quam vniuersa creatura idolorum vestigia deventa, ad cognitio nem veritatis venit, per quam sanctum contingit Baptisma credentibus, per quam oleum est exultationis, per quam per totum orbem fundatae sunt Ecclesiæ, per quam gentes ducentur ad pœnitentiam. Et quid multa commemoro? per quam vniigenitus Dei Filius, qui in tenebris & umbra mortis sedebant lux resplenduit, per quam Prophetæ prænunciavunt, per quam Apostoli salutem genibus prædicarunt, per quam mortui excitantur, per quam Reges regnant, per sanctam videlicet Trinitatem. Et quis adeò valet eloquio, ut plurimum laudatam Mariam satis celebre? Ipsa & Mater est & Virgo. O rem admirandam! miraculum hoc me stupidum reddit.

Leo primus. Praecepserant quidem multa documenta quæ corpoream nativitatem Domini manifestis indicj declararent: siue cum phausa beata Maria Virgo foecundam se Spiritu sancto, parituramque Dei Filium audiuit & credidit; siue cum ad salutationem ipsius in utero Elisabeth nondum natus Ioannes prophetica exultatione cōmotus est, quasi etiam intra matris viscera iam clamaret; Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.

Idem. An fortè ideo putauit Dominū nostrū naturæ, quia missus ad B. Mariam Angelus ait; Spiritus Sanctus superuenier in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi; ideoque & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei; ut quia conceptus Virginis diuinus fuit operis, non de natura concipientis fuerit caro conceptus? Sed non ita intelligenda est illa generatio singulariter mirabilis, & mirabiliter singularis, ut per nouitatem creationis proprie-

proprietas remota sit generis; fecunditatem enim Virginis Spiritus sanctus dedit, veritas autem corporis sumpta de corpore est, & adiuncta sicut libi Sapientia domum, Verbum caro factum est, & habitavit in nobis; hoc est, in ea carne quam sumpsit ex homine, & quam spiritus vite rationalis animauit.

Gregorius magnus. Potes autem huius montis Ramathaim Sophim nomine beatissima semper Virgo Maria Dei Genitrix designari. Mons quippe fuit, quae omnem electam creaturam altitudinem electionis sua dignitate transcedit. An non mons sublimis Maria, qua ut ad conceptionem aeterni Verbi pertingeret, meritorum verticem supra omnes Angelorum choros, usque ad solium Deitatis erexit? Huius enim montis praeclarissimam dignitatem Esaias vaticinatus ait; Erit in nouissimi diebus præparatus mons domus Domini in vertice montium. Mons quippe in vertice montium fuit, quia altitudo Mariæ supra omnes sanctos resulsa: nam sicut mons altitudinem, ita domus designat habitationem. Mons quippe & domus aperte dicitur, quæ dum incomparabilibus est illustrata meritis, Dei virginito, in quo recumberet, sacrū præparauit uterum. Nam mons in vertice montium Maria non fieret, si supra Angelorum altitudinem hanc diuina fecunditas non leuaret: & domus Domini non fieret, si in eius ventre per assumptā humanitatē Verbi diuinitas non iaceret. Sed recte mons frugifer dicitur, de qua optimus fructus, id est nouus homo generatur: quam certè in fecunditatis sua gloria pulchram ornatamque Propheta respiciens, ait; Egregie virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet. De hujus nāque montis fructu David Deo exultans ait, Confiteantur tibi populi Deus, confiteantur tibi populi omnes, terra dedit fructum suum. Terra quippe fructum suū dedit, quia quem Virgo peperit, non concepit materiali opere, sed sancti Spiritus obumbratione. Hinc eidem Regi & Propheta à Domino dicitur, De fructu ventris tui ponam super sedem tuā. Hinc Esaias ait; Erit fructus terræ sublimis. Nā quæ Virgo genuit, non solum homo factus fuit, sed etiam potens Deus. De hoc fructu ad eadem beatam Virginem Elisabeth salutante dicitur; Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui. Recte igitur mons Ephraim dicitur, quæ dum ineffabili dignitate diuinæ generationis attollitur, in eius fructu a-

rida humanæ conditionis germina reuirescant.

Addere libet locum ex Origene, propter doctrinæ pietatem & authoritatē. Origenes hom. 1. in diuersos, in cap. 1. Matth. Hoc, inquit, eo (Joseph) cogitante. Quærendum est nobis, nunquid cogitauerit ut occulte cā dimitteret; & si cogitabat ut eam dimitteret; & si ita suspicionem in eam habebat, quomodo iustus erat? Si ergo non est suspicatus, vel tale aliquid cogitauit, cur eam dimittere volebat, ut immaculatam & sanctam velle dimittere? in iustum enim & hoc erat. Sed simplicitatem sensus audi huius orationis. Iustus erat Joseph, & illa Virgo immaculata erat; sed ideo eam dimittere volebat, quoniam virtutē mysticā, & sacramentum quoddam magnificum in ea cognoscet, cui approximare se indignum existimat. Ergo humilians se ante tantam & tam ineffabilem rem, querebat se lōgē facere: sicut & beatus Petrus Domino se *Luc. 5.* humilians aiebat; Recede à me Domine, quoniam ego peccator sum: vel sicut ille Centurio ad eundem Dominum mittens dicebat; *Mat. 8.* Non sum dignus ut intres sub teclū meum, *Luc. 7.* quia neque me ipsum dignum existimauit ad te venire: vel sicut sancta Elisabeth ad ipsam beatam Mariam locuta est, dicens; Et vnde *Luc. 1.* hoc mihi, ut veniat Mater Domini mei ad me? Sic & Joseph iuste humilians se in omnibus, cauebat & timebat sibi meti piæ sanctitatis coniunctionem adhibere. Ideo occulte volebat eam dimittere: dimittit eam, dicens, & à me longè faciam eam, & à cognitione mea; maior est enim eius dignitas, superexcelsus eius sanctitas, nec mea congruit indignitati. Ideo volebat occulte dimittere eam. Hec ergo eo cogitante, Angelus Domini per viſum apparuit illi, dicens; Quid dubitas o Joseph? quid imprudenter cogitas? quare irrationabiliter meditaris? Deus est enim qui generatur, Virgo quæ generat: huius generationis minister es, & non largitor seruus, & non Dominus; mancipium, & non plasmator. Propterea ministra serua, custodi, fer curam, intende & huic qui nascitur, & huic quæ generat.

Idem eadem homilia: Joseph fili David, ne *Mat. 1.* timueris accipere Mariam Coniugem tuam. Ne timueris, ne trepidaueris, ne conturberis, sed securus & intrepidus accipe eam secundum legis præceptum Vxorem tibi nominatam; sed secundum nuptiarum consuetudinem & coniunctionem longè alienam. Accipe ergo eam

cam sicut commendatum celestem thesau-
rum, deitatis diutias; sicut plenissimam san-
ctitatem, sicut perfectam iustitiam. Accipe
eam sicut Unigeniti mansionem, sicut hono-
rabile templum, sicut domū Dei, sicut Crea-
toris omnium propriam, sicut Regis celestis
Sponsi dominum immaculatam. Ita ergo Io-
seph fili Dauid, ne timeas accipere eam tibi
commendatam tua religiositatē creditā, ser-
ua, fer curam, attende; fugiens ab Herode duc
in Aegyptum; iterum remeaturus post Hero-
dis mortem, deduc in terram Israēl. Ne ti-
mueris accipere Mariam Coniugem tuam.
Coniugem audiens non expauescas, non cō-
turberis, nec tu, neque quisquam sequentium
vſque in consummationem ſacculi. Cōiugem
eam dico propter ea, vt Diabolo virginitatem
eius occultem, & vt Iudæorum prauitatem
excludam atque deiiciā, & legis instituta non
deſtruam: & in conſequentiibus demonſtrabo
quid iſta nectua Coniuix ſecundūm conſue-
tudinem cōiugij habeatur, nec iſte qui gene-

Ibid.

Deo gratia, & Deiparae Mariae Virginis.

